

UTANFÖR RAMARNA

Om fenomenet
särskild begåvning
av
Anita Kullander

INNEHÅLL

FÖRORD.....	3
INLEDNING.....	4
SÄRSKILD BEGÅVNING (SÄRBEGÅVNING).....	5
DEFINITION AV SÄRBEGÅVNING (SÄRSKILD BEGÅVNING).....	10
NÅGRA POSITIVA EXEMPEL - ANEKDOTER.....	18
ASYNKRON UTVECKLING.....	23
LEKENS FUNKTION OCH SYFTE.....	24
PIAGET – KOHLBERG – ERIKSSON – GROSS.....	26
EMPATI.....	29
FILURUM.....	31
FILURUM SOMMAR.....	32
ELEVER SOM VANLIGTVIS BLIR AKTUELLA FÖR ELEVHÄLSAN.....	34
ÅTGÄRDER OCH ANPASSNINGAR.....	38
DIAGNOS ELLER INTE DIAGNOS.....	39
PSYKOLOGUTREDNING.....	46
IQ/IK – HIK – GAI – KRI.....	49
I SKOLAN.....	50
GENERELLA TIPS OCH RÅD.....	51
STOLTHET OCH FÖRDOM.....	55
MOBBNING.....	58
EDISONBARN.....	60
MYTER.....	61
EFTERORD.....	63
LITTERATUR.....	65
BILAGA – SAGT OCH GJORT.....	67

© Copyright Anita Kullander

Kopiering eller spridning av denna bok utan författarens skriftliga tillstånd
är otillåtet och även olagligt.
ISBN: 978-91-639-5920-2

UTANFÖR RAMARNA

Anita Kullander

FÖRORD

Den här boken har kommit till istället för den föreläsning som jag aldrig fått hålla.

Jo, men visst har jag hållit många föreläsningar runt om i Sverige, men faktiskt aldrig kunnat/hunnit prata färdigt, aldrig pratat till punkt. Oavsett om beställaren gett mig en eller två timmar så fanns det alltid något mer jag velat säga.

Eftersom åhörarnas frågor alltid var viktigast att svara på och jag fick tillräckligt med frågor så hade jag alltid eget material kvar. Visst material blev då aldrig presenterat och kanske finns det fortfarande frågor kvar som jag inte hann svara på. Jag hoppas att denna bok kan svara på frågorna utan att läsaren ställt några.

Under åren har jag haft kontinuerlig kontakt med professor Roland S Persson som generöst har bidragit med sin kunskap och uppmuntran – stort tack för det.

Mina barn, barnbarn och barnbarnsbarn har naturligtvis varit stor inspirationskälla och gett mig många aha- och ojdå-upplevelser – stort tack för det!

Min väninna tillika kollega leg. psykolog Marita Thorén har varit ett viktigt bollplank då det gäller att se likheter och skillnader mellan diagnoser och inte diagnoser – stort tack för det!

Ett oändligt stort tack går till alla er tusentals föräldrar, barn och ungdomar som jag har kommit i kontakt med via fenomenet särskild begåvning. Era kunskaper och erfarenheter är grunden, själva fundamentet till denna bok.

Utan er hade jag inte kunnat göra något av det som jag hittills har gjort och verkligen inte kunnat skriva denna bok.

Denna bok handlar alltså om er men är skriven för alla andra.

De särskilt begåvade (särbegåvade) barnen brukar jag kalla filurer. Filur är min kärleksfulla benämning på ett barn som tänker lite annorlunda, dvs. smart, klipskt, finurligt och "utanför ramarna". Detta smeknamn sprids och används av flera tusen som förstått sina barns/elevs eller den egna särskilda begåvningen.

INLEDNING

Jag har arbetat som skolpsykolog sedan 1993 fram till våren 2016. Under dessa år har jag träffat på många elever som jag numera skulle benämna särskilt begåvade. Jag förstod att de var smarta men kände inte till begreppet särbegåvad och kunde därför inte ge adekvata rekommendationer till skolan. Jag tänker på dessa elever ofta och undrar hur det har gått för dem i livet.

År 2008 började jag arbeta i Rättvik och fick direkt uppdraget att ta reda på varför fyra pojkar i årskurserna åtta och nio hade total eller stor frånvaro. Jag bokade tid med respektive familj och elev och fick följande förklaringar:

Första pojken förklarade att han brukade gå till skolan varannan eller var tredje vecka för att kolla var de låg. Eftersom han fortfarande låg före så gick han hem igen.

Andra pojken berättade att han gick på de flesta lektioner men vissa lärare var så otrevliga så han mådde dåligt av att vara på dessa lektioner. Han sade att läraren gjorde sig lustig på elevers bekostnad, om en elev kom försent fick denne ironiska kommentarer och skulle sedan inför hela klassen redogöra för sina privata förhållanden som angavs vara anledningen till den sena ankomsten.

Den tredje pojken berättade att han gick på de flesta lektionerna men rasterna var outhärdliga. Han hade inget gemensamt med sina klasskamrater som mest var intresserade av att skryta över hur många öl man lyckats sno från sin farsa eller vem som gjort vad med vem på lovet eller vilket läppglans som var bäst osv. osv. Han hade läst ut facklitteraturen i skolans bibliotek (som för övrigt var gamla och innehöll felaktiga fakta) så därför åkte han hem på långrasten. Ganska ofta somnade han och kom inte tillbaka till skolan mer den dagen. Den pojkens mamma var den första som nämnde ordet särbegåvad för mig.

Den fjärde pojken berättade om flerårig mobbning och grov misshandel som polisanmälades och sedan bytte han skola. Nu hade jag hört ett begrepp jag inte kände till och det blev till att söka på internet. Jag kom i kontakt med professor Roland S Persson, och efter att ha lyssnat på en av hans föreläsningar så var det många frågetecken som rättades ut och blev utropstecken.

Nu förstod jag, nu visste jag vad jag skulle göra, nu skulle det bli ändringar – trodde jag. Men det var svårare än jag kunnat ana och så här åtta år efteråt så inser jag att trots lagändring, trots all positiv uppmärksamhet i media, trots allt ideellt arbete från många eldsjälur inom Mensa, GCP, Filurum, Brainpool, Brainchild m fl., så har vi visserligen kommit en bit på väg men det är lång väg kvar.

Det övergripande syftet med boken (såväl som med föreläsningarna) är att ge läsaren/åhöraren en bild av ett särskilt begåvat barn, vad särskild begåvning/särbegåvning är, vanliga kännetecken, hur begåvning kan upptäckas eller maskera sig, olikheter/likheter mellan könen, omvärldens fördomar som kan vara både negativa och positiva, visa exempel på förmågor som förvånar samt inte minst något om särdrag och egenskaper som lätt kan misstas för olika diagnoser.

Denna bok utgår från mina föreläsningar och innehåller en del vetenskap och en massa beprövad erfarenhet samt inte minst en hel del personliga åsikter och så har jag kryddat med många exempel från mina direkta erfarenheter och föräldrars beskrivningar. En del material är tidigare publicerat i artiklar och temanummer. Dessa finns angivna i referenslistan längst bak i boken..

Flera länkar till sidor och filmer på internet kommer i den löpande texten. Jag rekommenderar att man tar del av dessa för att få full behållning av boken.

I små rutor kommer det att finnas nyliga uttalanden, fördomar och missuppfattningar och som motpol flera exempel på vad särskilt begåvade barn har presterat och förvånat sin omgivning med.

I texten anges barnens åldrar på flera olika sätt. T ex. 1,5 år, 1 år och 6 månader eller, som jag själv föredrar, 1:06 (den vedertagna formen inom journalförande verksamheter).

Jag har valt att inte ändra i texter som andra har skrivit.

Begreppet särbegåvad riskerar att missförstås som kopplat till särskolan. De särskilt begåvade barnen säger själva att de inte vill vara "sär-barn" så därför försöker jag att använda "särskilt begåvad" istället och det betyder alltså samma sak. I vissa sammanhang kallas de också filurer.

SÄRSKILD BEGÅVNING (SÄRBEGÅVNING)

Hur kan man förstå fenomenet?

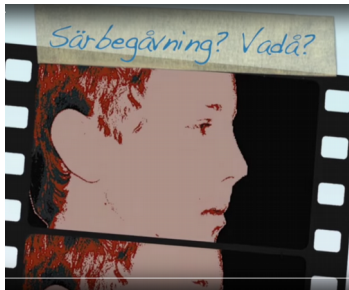

Illustration 1: Särbegåvning – vadå? Ett bildspel av Henrika Florén

Särbegåvning? Vadå?

KORTVERSION FÖR ER SOM HAR BRÄTTOM

<https://www.youtube.com/watch?v=XFGEKS6pSAE>

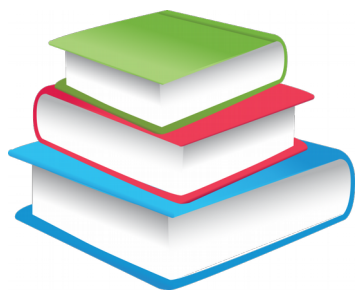
Rektor: Ja det är ju ett problem med dessa föräldrar som tror att just deras barn är så speciella.

När vår filur började förskoleklass så undrade jag hur de gör med barn som redan kan läsa och som kunnat det i flera år.
Läraren: Tror du inte att det går över?

Illustration 2: Jag frågade 6-åringen varför pianot (som hör hemma i dockskåpet) står i kylan. Svar: "Jästen spelar piano!"

7-åringen dundrar in i sovrummet kl 01:30 med orden "Mamma vi måste prata om hur döden funkar!"

"Om du läser för mycket kan det slå över och du blir knäpp!"

"Varför spelar du inte fotboll som de andra barnen?"

"Du är för liten för att bekymra dig om problemen i världen!"

"Låt barnen vara barn!"

"De andra kommer snart ikapp. Försprång brukar jämna ut sig med tiden."

"Det viktigaste är att han lär sig att bli en skolpojke och göra som han blir tillsagd."

"Ja, ensam barn kan ju bli sådär lillgamlar. Du får kanske skaffa dig en ny man att prata med istället."

"Det är bara för att ni inte har någon TV som de är sådär. Ni sitter väl och drillar dem på kvällarna... Ni kan få en gammal TV av oss så går problemet över."

Detta är vad föräldrar får höra. Fortfarande finns fördomar och ännu mer förvirrande är det eftersom experter som bl. a. psykologer, psykiatriker och pedagoger förmedlar olika kunskaper och vetande.

Jag har funderat en hel del vad detta kan bero på. Om vi går tillbaka till tiden när hela befolkningen började undervisas i att läsa så var "makten" väldigt noga med att "rätt" kunskap förmedlas, främst då Guds ord. Folket skulle via bibeln få vägledning i hur man skulle leva. Man var också rädd för att den som läste "för mycket", kunde mer än vad som var meningen, skulle "förhäva sig" och tro sig veta bättre än makten. Kunskap var makt och makten kunde ifrågasättas och därför måste man hålla kunskapen hos folket på en lägre nivå.

Vi kan se det i länder med diktatur, nazism och fascism. Många personer som uttalat sig kritiskt gentemot regeringar och maktstrukturer i olika länder blir fängslade och/eller förklarade mentalsjuka.

Jantelagen är starkt besläktad med dessa strukturer. Den är till för att hålla folket på sin plats och att inte tro att man är något, att man kan något mm.

Man får inte blanda ihop människovärde med funktionsvariation. Vi har olika begåvningar, olika förutsättningar, olika funktionsuppsättningar och ibland även funktionsnedsättningar. Men..

...vi har alla samma människovärde - oavsett!

F
A
S
C
I
S
M

TOPPSTYRNING

DIKTATUR

NAZISM

JANTELAG

Ovanstående ideologier, dogmer, åsikter, politiska inriktningar och fördomar sammanbländar människovärde med funktionsvariation. Kritik och/eller ifrågasättande uppskattas inte.

Man ska, i dessa kulturer, veta sin plats i hierarkin som ofta grundar sig på härkomst, släkt-skap och i vissa fall förmögenhet.

Det är viktigt att poängtera att vi alla har samma människovärde men vi har olika funktionsvariationer, olika funktionsuppsättningar. Vi är individer med olika förmågor, olika svårigheter, olika lättheter som kan frodas i rätt miljö eller förtvina i fel miljö.

En anekdot: En mamma berättar: "Yngsta sonen som går i åttan hade som uppdrag på bildlektionen att måla ett porträtt av en känd konstnär och lägga in ett citat av konstnären i bilden. Varför är jag inte ett dugg förvånad över vilket citat sonen valde?"

(I am not strange. I am just not normal. /Salvador Dali)

Teckning 1: "I am not strange. I am just not normal." Teckning av Samuel Svahn (14 år).

HÖGBEGÅVAD

KLOK

SÄRBEGÅVAD

SÄRSKILT BEGÅVAD

SMART

GENIALISK

SNABBTÄNK

LÄTTLÄRD

~~ÖVERBEGÅVAD~~

Egentligen spelar det inte så stor roll vad vi kallar funktionsvariationen bara vi menar ungefär samma sak. Den enda term som jag inte tycker om är "överbegåvad". Det beror på att detta kopplar jag till gammal fördom att om man läser för mycket så kan man bli överbegåvad, dvs det slår över och man blir mentalt sjuk och blir inlåst på mentalsjukhus.

Man behöver inte ha något namn eller beteckning som troligen förvirrar mer än det förklarar. Varje person är en individ och har olika funktionsvariationer som inte kan sammanfattas i ett enkelt begrepp.

Att vara särskilt begåvad är ingen diagnos och det varken kan eller ska beskrivas via checklistor.

Vi måste se varje individ utan fördomar och framförallt utan jantelag.

Fråga: Hur vet man att man har en filur hemma?

Svar: När bebisen släpper bröstet och säger "Tack!"

Teckning 2: Pojke (11 år): "Så här ser jag ut då jag går till skolan."

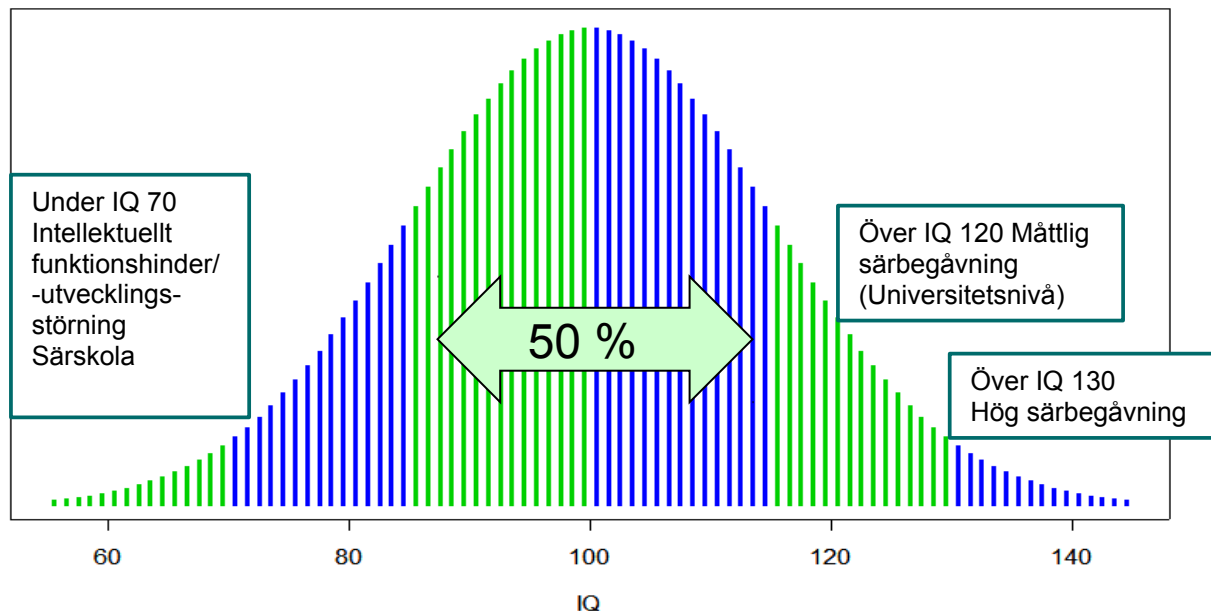

Illustration 3: Normalfördelningskurva.

Detta är en normalfördelningskurva som visar hur den mätbara intelligensen (IQ) fördelar sig. De svenska normerna ligger ungefär mellan IQ 50 och 150. Både under och över är svårt att mäta med tillräcklig säkerhet (validitet och reliabilitet). I vissa länder bla. USA, använder man en skala som går upp till 200. Det innebär alltså inte att de är smartare. Det är som att mäta en sträcka med centimeter eller tum. Sträckans längd förändras inte, bara hur man indelar och benämner enheterna.

Man uppskattar att 68 % ligger mellan IQ 85 och 115. Detta kallas normalvariationen. Notera att det finns lika många på var sida om normalvariationen dvs. de med lägre IQ (16 %) är lika många som de med högre IQ (16 %). Alltså ligger c:a 32 % på var sida om "normalvariationen"!

Cirka 2 % ligger på IQ 130 och däröver. Under IQ 70 (c:a 2 % av befolkningen) så räknas man som intellektuellt funktionshindrad (förståndshandikappad – utvecklingsstörd) och har rätt att bli mottagen i grundsärskolan. Grundsärskolan har en annan läroplan och andra mål för årskurserna.

Dock – om en elev i grundsärskolan, i något skolämne, uppnår grundskolans mål för årskursen så har eleven rätt att få ett grundskolebetyg i det ämnet.

Grundskolan ska undervisa alla elever som inte är mottagna i särskolan, dvs i praktiken innebär det alla från IQ 71 och uppåt. De har alla samma studieplan och samma uppnåendemål.

Det är väl ingen hemlighet, även om det inte sägs offentligt, att grundskolans undervisningen läggs på en nivå så att så många som möjligt blir godkända – dvs runt IQ 85. Det innebär att mer än 50% av grundskoleeleverna får en undervisning långt under deras egentliga förmåga.

De allra flesta som studerar på universitetsnivå ligger på IQ 120 och däröver (c:a 5-10 av befolkningen).

Lågstadie läraren: Nej, men varför vill du lära dig periodiska systemet? Vad ska du ha det till i det verkliga livet?

DEFINITION AV SÄRBEGÅVNING (SÄRSKILD BEGÅVNING)

"Den är särbegåvad som förvånar dig vid upprepade tillfällen med sin osedvanliga förmåga på ett eller flera områden, både i skolan och i vardagslivet"

Professor Roland S Persson

Särbegåvning eller särskild begåvning är inte en diagnos och kan därför inte ha några enkla, tydliga bedömningskriterier, en checklista eller krav på begåvningstest. Man använder dock ofta just IQ-värdet som bevis på begåvningen. Men det vore helt absurt att alla barn/elever skulle behöva testas av psykolog för att man ska se och förstå deras begåvning – inom ett eller flera områden, osedvanliga förmågor som förvånar osv.

Dessutom kan test slå fel nedåt – alltså man kan få sämre resultat av olika anledningar – dock aldrig åt det andra hållet. Mer om det senare på sidan 46.

Eftersom särbegåvning inte är en diagnos och särskilt begåvade individer inte behöver behandlas eller medicineras för sin begåvnings skull, så finns det alltså inte (och behövs inte) en mer detaljerad lista av kriterier.

Men vad betyder "förvånar dig vid upprepade tillfällen med sin osedvanliga förmåga"?

Hur ska vi veta? Hur ska vi förstå?

Fråga: Hur vet man att man har en filur hemma?
Svar: När man inser att 1,5-åringen faktiskt förstår hur man sätter ihop IKEA-möbeln och inte bara leker med skruvarna.

TIDIGA TECKEN PÅ SÄRSKILD BEGÅVNING

- Ett barn som i 3-4 års-åldern lärt sig läsa, som dessutom älskar att läsa och gärna läser böcker avsedda för äldre barn.
- Ett barn som i tidig ålder ritar på ett realistiskt sätt.
- Ett barn som tidigt kan återge en sång med exakthet, som har lätt för att lära sig musikinstrument och som spelar med ett ovanligt uttryck.
- Ett barn som tidigt visar en stor talang i idrott eller dans.
- Ett barn som kan lösa avancerade matematiska ekvationer.

Ovanstående är inte en checklista – alla kriterier behöver verkligen inte vara uppfyllda. Dessa punkter är bara några enkla exempel på olika sätt som särskild begåvning kan visa sig. Det finns särskilt begåvade barn som inte lärt sig läsa före skolåldern, som inte vill lära sig läsa för då slutar föräldrarna att läsa för dem och det finns särskilt begåvade barn som har läs- och skrivsvårigheter/-dyslexi.

Här följer några exempel på förmågor som förvånar:

Min kommentar till bilden här nedan: Det är exceptionellt ovanligt att så små barn överhuvudtaget kan forma bokstäver, än mindre skriva och dessutom på engelska - som dessutom inte är hemspråket.

Likaså är det exceptionellt ovanligt att vilja förmedla sig via skreven text till en annan person.

Det finns också särskilt begåvade barn som inte tycker om att rita, att sjunga eller spela instrument eller som är ointresserade av sport.

Och slutligen - det finns begåvade barn som visserligen lär sig matematik snabbt men som inte är särskilt intresserade av det och lär sig bara det de behöver för tillfället.

BVC-sköterskan:
Ni får inte lära honom så mycket. Han kan bli överintelligent.

Teckning 3: Pojke (2:04 år) skriver till sin mamma: I LOVE YOU

Teckning 4: Flicka (2:06 år) har ritat sin lillebror i mammas mage som får mat (köttbullar) via navelsträngen.

Min kommentar till bilden här ovan: Det är ju extremt tidigt att kunna föreställa sig något man aldrig har sett mer än kanske en bild av i en bok. Likaså att kunna rita av det med sådan exakthet.

En anekdot:

En pappa berättar om 3-åriga sonen som är rädd för flugor. Familjen sitter vid matbordet och mamman ser en fluga och bokstaverar till pappan. F-L-U-G-A så att pappan snabbt och obemärkt ska kunna vifta bort den. Sonen vrider då snabbt på huvudet och utropar "Var är F-F-Fugan, var är F-F-Fugan? Därefter började föräldrarna att prata engelska med varandra - vilket fungerade - ett tag.

En anekdot

På BVC – 3-årskontroll:
Sköterskan frågar mamman om
sonen säger meningar med tre ord.
Sonen svarade: Nej, det är bara två
ord i mina meningar.
Lustigt nog var det ingen som trodde
honom.

Teckning 5: En ålderstypisk teckning av 3-åring

När barnet är runt tre till fyra år brukar det kunna rita en huvudfoting.

De första huvudfotingarna som barnet gör kan ha ögon och mun, men näsan brukar komma senare.

Efter en tid kan barn ofta rita både armar och ben på sina huvudfotingar.

Källa: Vårdguiden Ingela Nordmark Lindberg, förskolepedagog och lekterapeut

Sluta att förklara allt för honom.
Han måste ju ha något kvar att
lära i skolan

Teckningen här bredvid har en 3-årig flicka gjort.

Notera proportionerna mellan huvud och övriga kroppen, ögonen, den tvådimensionella, färglagda munnen, rätt antal fingrar, kläder utanpå kroppen med mönster, skor med snörning och rosett.

Figuren har en tydlig karaktär och det är inga tvivel om att det föreställer en clown.

Frånsett den motoriska färdigheten så skulle man lätt tro att teckningen är gjord av ett barn åtminstone 4-5 år äldre.

Enligt Goodenough-Harris drawing test, så ligger teckningen på ungefär en 9-10-åringens nivå.

Teckning 6: Flicka (3 år) har ritat en clown.

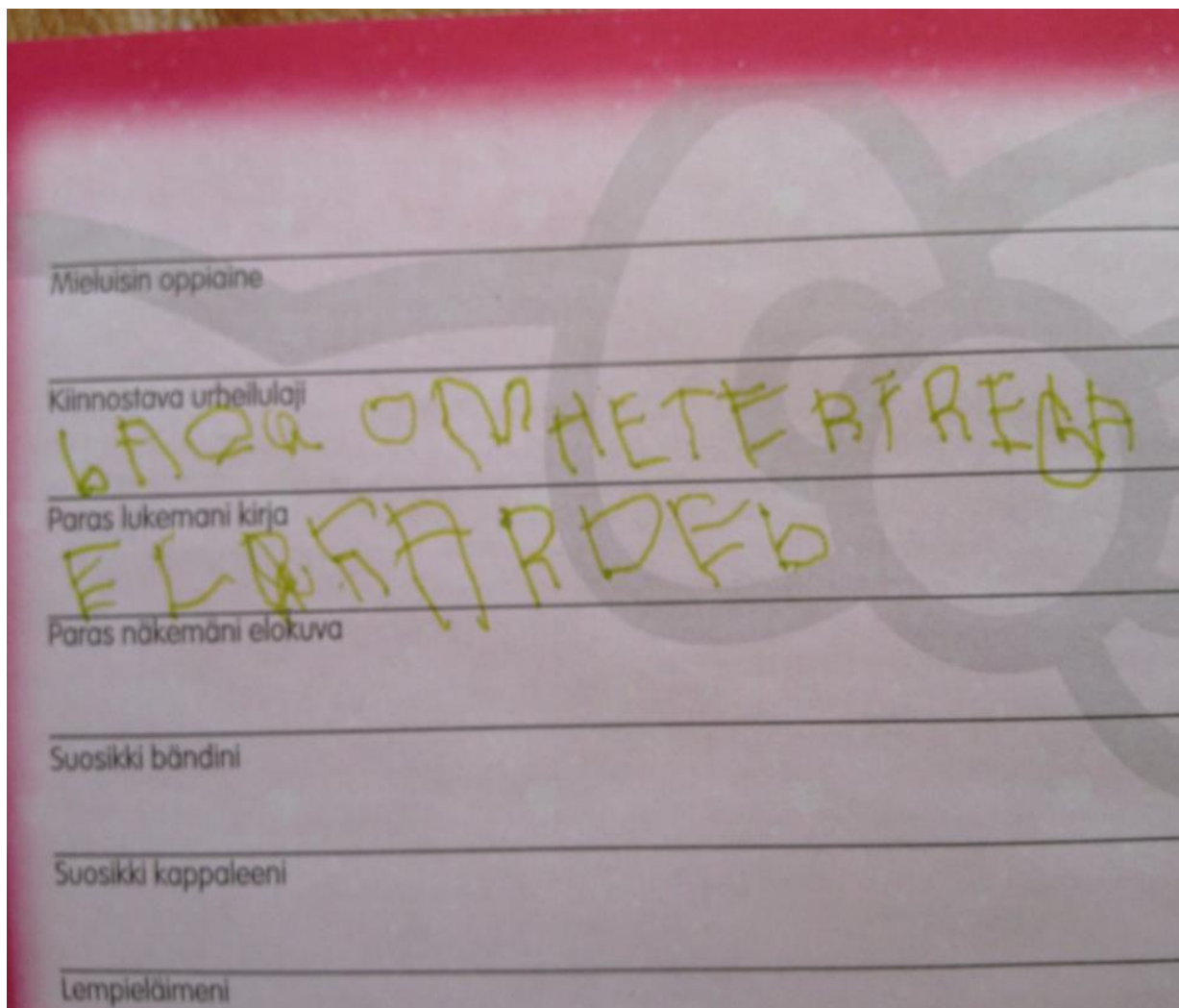

Illustration 4: Flicka (3:07 år) – ”JAG SOM HETER FREJA ELSKAR DEJ”

Analys av pedagog: Motsvarande mening skriven av en 7-åring som just lärt sig skriva meningar brukar se ut så här: JASOMHETRFRE-JALSKARDJ (med svårlästa bokstäver dessutom). Vokaler hörs i vissa konsonanter och därför skriver de sällan ut alla vokaler på det sätt som Freja har gjort.

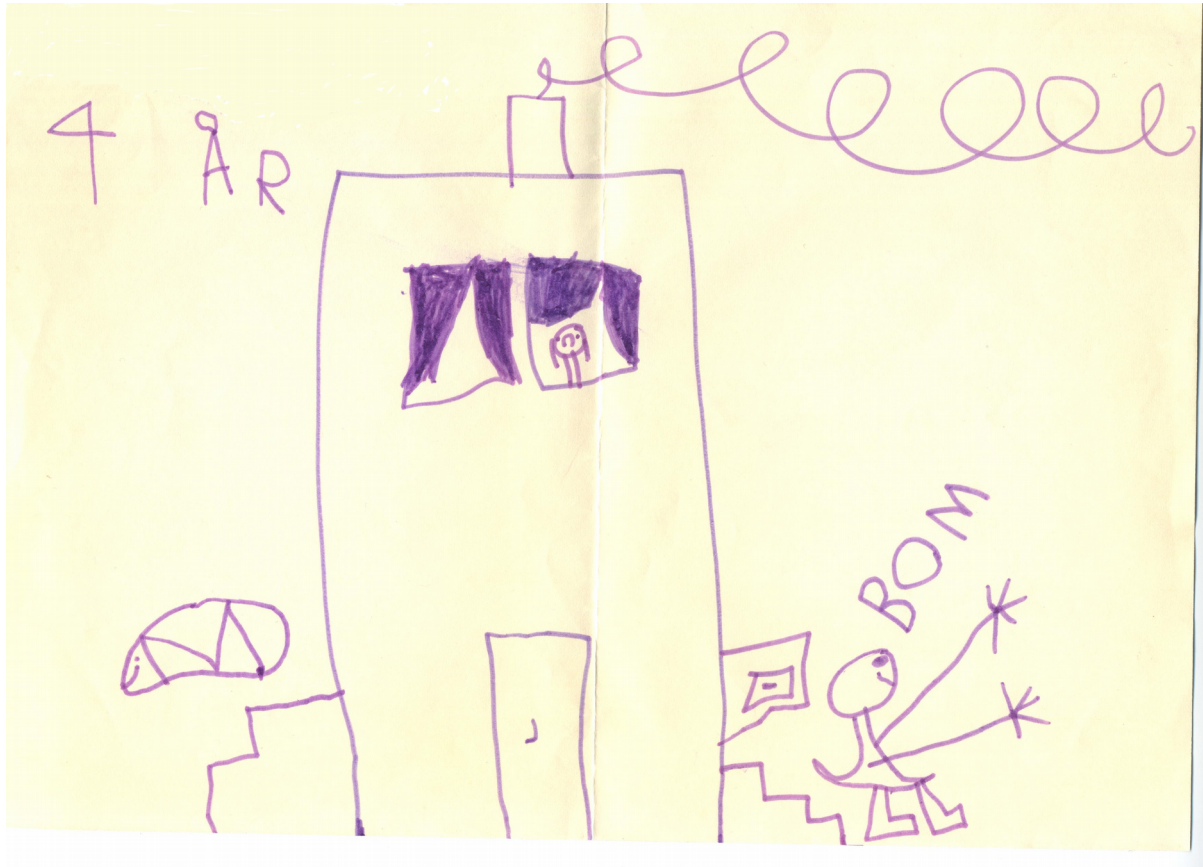
En anekdot:

Jag höll upp fem fingrar och frågade sonen på 3,5 år: Hur många? Han svarade fredag! (måndag, tisdag, onsdag, torsdag fredag)

Analys av psykolog: Att förstå att läsaren (i detta fall pappan) inte vet vem som skrivit brevet om man inte anger det, är extremt avancerat för åldern.

En anekdot:

En mamma berättar: Strax innan vi ska baka pepparkaksdeg står dottern (4 år) på tå. Går på tå och står på tå på stolen. Varför står du på tå så länge, frågar mamman. Jag vill vara stor. Jag blir stor om jag står på tå. Men varför så länge, undrar mamman. Jag är färdig med dagis. Jag vill börja skolan.

Teckning 7: Pojke (4 år) rymmer hemifrån

Min kommentar till teckningen ovan: Denna teckning har en 4-årig pojke gjort och gett till sin mamma. Han ville visa vad som skulle hända om han rymde. Han skulle glatt gå ut genom den öppna dörren som smälldes igen efter honom och nerför trappen. Hans mamma skulle stå i fönstret och vara ledsen. Familjens orm som bor i terrariet rymmer genom den andra dörren och är lika glad den. Notera att det är rätt antal fingrar på armarna som sträcker sig ut mot omvärlden.

Pojken har själv skrivit sitt namn (som här är borttaget), samt sin ålder – 4 år. Teckningen förmedlar rörelser, ljud, perspektiv på hur en

dörr ser ut när den är öppen (dvs. smalare på den borte sidan), känslor och en förmåga att sätta sig in i hur en annan person (mamma) skulle uppleva händelsen.

Denna förmåga till mentalisering, dvs. förmågan att inse att andra människor uppfattar verkligheten på olika sätt, tyder på ett intellekt flera år före sin tid.

En anekdot:

Igår var vi och handlade och så stod det på en skylt "Pant-auto-maten är full" Filuren undrade om den hade fått i sig för många ölslattar. När jag senare kom på att jag glömt handla jäst kommer det blixtnabbt "Den var inte bjuden".

Hur vet man att man har en filur hemma?
Svar: När 5-åringen säger "Mamma, om bilar körde fortare än ljuset skulle de inte se var de körde!"

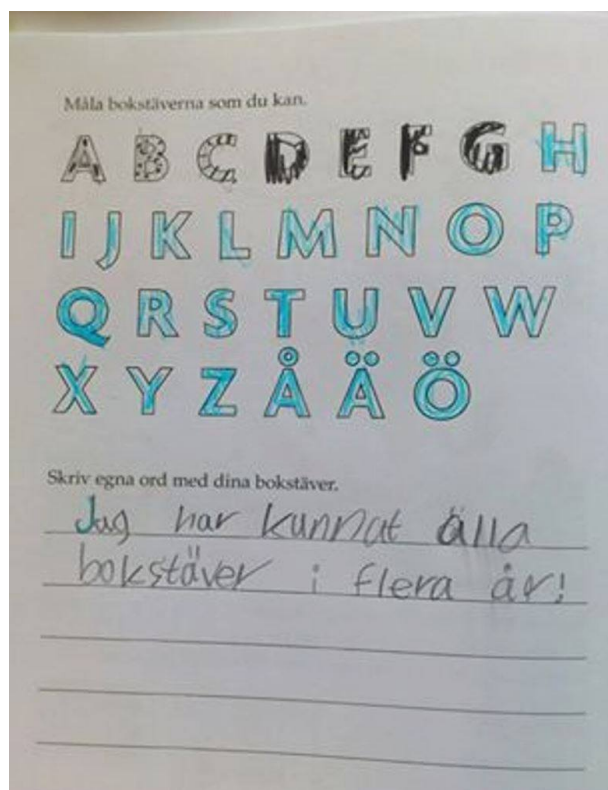

Illustration 5: Flicka (7 år) "Jag har kunnat alla bokstäver i flera år"

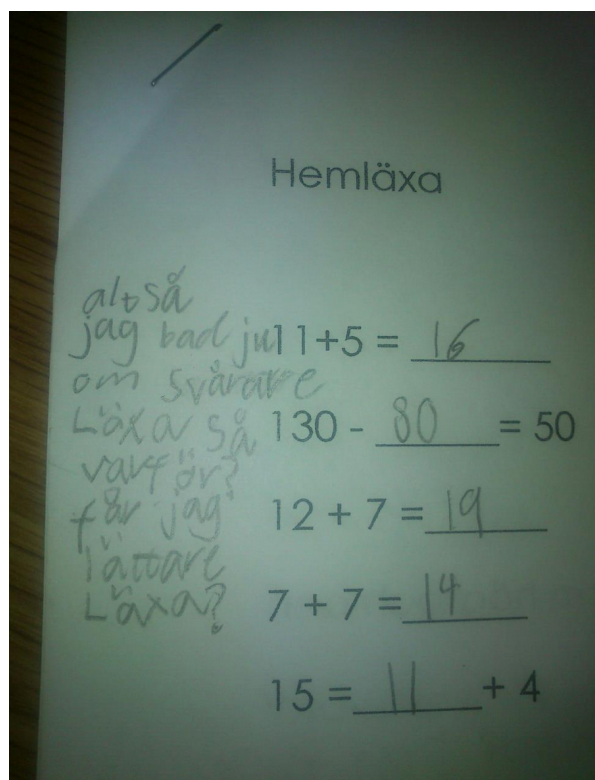

Illustration 6: Flicka (8 år): "altså jag bad ju om svårare Läxa så varför? får jag lättare Läxa?"

Min kommentar: På illustration 5 här ovan ser vi en klassisk uppgift i första klass: "Måla bokstäverna som du kan." Man ser hur flickan försöker göra övningen lite mer intressant och börjar att göra olika mönster på bokstäverna. Efter ett tag tröttnar hon dock och alla får samma färg. Sedan kommer det lite ampert "Jag har kunnat alla bokstäver i flera år!"

Notera att hon har stavat rätt, hon använder versaler och gemener helt korrekt samt utropstecknet. Vad ska hon göra resten av skolarbetet?

På illustration 6 här ovan kan vi läsa att den 8-åriga flickan vill ha svårare matte-läxa och är tydligt besviken. Hur ska skolan kunna hålla hennes matte-intresse vid liv resterande skolar?

Sex-åringen vill börja med multiplikation istället för 10-kamraterna:

Läraren svarar: Multiplikation kommer vi INTE hålla på med i år. Jag talade med lärarna i tvåan och trean och ni kommer inte hålla på med det nästa år eller näst-nästa år heller!

Det är viktigt att öva på att ha tråkigt också, svarar läraren angående att lyssna på sådant man redan kan

Läraren: Han verkar inte nöjd i klassrummet och har börjat tjafsas emot mig. Har ni problem hemma? (Det finns ett rektorsbeslut om acceleration och fördjupning som läraren inte fullföljt.)

Illustration 7: Klara mfl. från TV-inslaget juni 2013.
”Smarta barn möts i Rättvik”

Nu rekommenderar jag att ni pausar läsningen och går in på nedanstående länk och tittar på följande lilla film som är ett reportage från SVT Dalarna juni 2013.

Vidar, Klara, Måns och Fredrika på sommarläger i Rättvik

https://www.youtube.com/watch?v=zmeCRU_uHl8

LISTOR ÄR BÅDE BRA OCH DÅLIGA (BEROENDE PÅ HUR MAN LÄSER DEM)

Nedanstående är en lista på vad som är vanligt – alla punkter behöver INTE uppfyllas. Denna lista är bara för att kunna se både likheter och skillnader mellan de som kallas för högpresterande respektive provocerande.

HÖGPRESTERANDE

- kan svaret
- är intresserade
- har goda idéer
- arbetar hårt
- besvarar frågor
- lyssnar med intresse
- lär sig snabbt
- har många kamrater
- kopierar
- tycker om skolan
- tar emot information
- tänker steg för steg
- är nöjd med sin inlärning
- förstår idéer

Listor är alltså både bra och dåliga. Det dåliga är att det är lätt att tro att alla punkterna måste uppfyllas för att man ska kunna anses tillhöra det ena eller andra. Det positiva är att man kan påvisa skillnader som här när det gäller de vi kallar högpresterande och som får höga betyg och de som här kallas provocerande (eller högpresterande som jag kärleksfullt kallar dem).

De högpresterande är stolta över vad de lärt sig och visar gärna upp det på olika sätt. De tycker om prov och tester och betyg. De flesta särskilt begåvade/provocerande mäter sig med vad de ännu inte lärt sig och är därför mer fokuserad på att ställa frågor och inte så intresserade av att visa vad de redan kan.

Högpresterande är kanske drömeleven emedan den provocerande i vissa fall kan vara mardömseleven.

PROVOCERANDE

- ställer frågor
- är nyfikna
- har tokiga idéer
- sysselsätter sig med andra saker men klarar sig ändå
- diskuterar frågorna
- visar starka åsikter och synpunkter
- kan redan
- föredrar vuxna
- skapar nytt
- tycker om att lära
- bearbetar information
- tänker komplext
- är mycket självkritiska
- tänker abstrakt

Jag kan förstå den lärare som kommer till en lektion förberedd med vad som ska göras, vad som ska gås igenom och vilka arbetsuppgifter eleverna ska få efter genomgången och får planeringen spolerad för att en elev ställer frågor på för avancerad nivå, eller utbrister ”jag kan det redan”, jag vill inte göra det där tråkiga”, eller resolut går hem osv. osv.

Om en elev kritiserar läraren inför hela klassen så tappar ju läraren sina mandat att undervisa och att vara normgivande i klassrummet. Hela planeringen omkullkastas.

Övriga klassen kan reagera på två sätt: Antingen hakar de på protesten och det blir anarki i klassrummet eller så vänder de sig mot den provocerande som blir utfrysad eller tom, mobbad. Enligt min uppskattning är 90% av de särskilt begåvade eleverna utfrysade, trakasserade och/eller mobbade - ibland tom, av vuxna på skolan.

NÅGRA POSITIVA EXEMPEL - ANEKDOTER

Måste berätta om elvaåringens underbara lärarlag. De lät honom göra nationella prov i engelska för årskurs 9 före sommarlovet och han skrev A. Fram till dess fick han extra engelskaundervisning av en hemspråkslärare. Jättebra så långt men engelska är ju inte hans hem-språk. Igår ringde hans lärare och berättade att han fr o m nu istället ska få extra engelska en gång i veckan utanför skoltid, ensam med en jätteduktig engelskalärare som bla. har skrivit läromedel för gymnasiet.

Detta är det allra bästa: De ska arbeta med att på engelska diskutera sådant som klassen arbetar med i t ex biologi. Det innebär att han får ämnesfördjupning och "fackengelska" samtidigt! Så himla mitt i prick tror jag. Vi föräldrar har som vanligt bara lämnat blint samtycke till allt. Detta har lärarlaget kommit på alldeles själva.

Jag är så otroligt glad!

Jag har en åttaåring som hade en väldigt kämpig termin i våras, jobbigt socialt med stor sorg över saknade vänskaper och mycket konflikter både med lärare och jämnåriga. Men vi har fått ett sådant fantastiskt gensvar av hans lärare som verkligen tagit oss på allvar och bokade in observation samt möte med specialpedagog.

Jag var orolig att det skulle bli problematiskt att övertyga dem om begreppet särbegåvning men tvärtom så tyckte de att allt föll på plats och nu direkt efter sommaren fanns en resurs på plats för att delvis hjälpa vårt barn i de situationer som är knepiga och den här terminen har dessutom fått en underbar start med nya vänner och lek t.o.m efter skolan (det vågade mitt supersociala barn inte förra terminen, han var för rädd för att få nej (eller komplikationer). Hurra!

Dessutom ikväll föräldramöte med äldre barnets skola som pratade varmt om att använda metoder för att se till att barnen får jobba med (få matte) på sin egen nivå. Läraren berättade glatt att det fanns barn i årskursen som spände över hela linjen från femte klass t.o.m nionde och om hur roligt det var att se dem blomstra på sina egna nivåer, att inte behöva upprepa moment och stå still och stampa. Engagerade, öppensinnade och kompetenta lärare, hur grymt som helst!

Fortsätter läsåret så här så är vi en lycklig familj.

Jag känner mig hoppfull!

Jag har tidigare sagt att jag har varit lite frustrerad inför sonens skolstart eftersom han var övertygad om att han skulle få lika tråkiga "jobb" på sin veckoplanering som i F:an och nu skulle han dessutom vara tvungen att göra dem (i F:an gjorde han inte färdigt en veckoplanering mer än en gång). Jag har varit i kontakt med skolan och efterfrågat och gett förslag på anpassningar och efterfrågat en pedagogisk kartläggning.

När sonen fick sin första veckoplanering i höst var han jätteglad och berättade att det inte stod specifika jobb på dem utan "matematik", "svenska", "praktiskt" osv. så han kunde välja vad han ville så länge det var matte, svenska osv. Han har varit färdig med planeringarna på tisdagarna i höst.

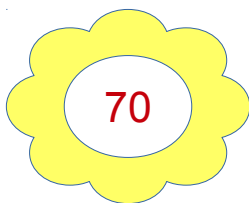
För en vecka sedan fick vi ett mail där skolan berättade att de har gjort en "deal" med sonen om att han i två veckor skulle göra svårare mattetal när de andra har läsestund. Han skulle också få vara med på 2-3:ans engelska. Hans lärare bad mig att inte fråga honom om hur det känns utan avvakta tills 21/9 när vi ska ha ett utvecklingssamtal där sonen är med i början och talar om vad som har varit bra och vad han önskar sig.

Jag har alltså bara frågat hur dagen har varit och då har jag fått tummen upp till svar (stor skillnad mot förra året!). Imorse berättade han spontant att han förra veckan hade gjort ett jobb som är för tvåorna; Läskul, "det var roligt och enkelt".

Jag hoppas att skolan fortsätter på det här sättet tills de hittar rätt nivå och jag ser fram emot nästa veckas samtal!

Läraren till föräldrarna:
Vi måste se till att hjälpa honom med hans humör först och så måste han visa att han kan prestera i skolan, sen kan vi se över vilka uppgifter han får.

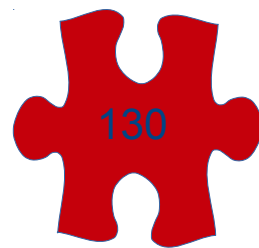
Rektor: Om hon är särbegåvad så kan hon ta en tråkig uppgift och göra den avancerad alldeles själv. Och gör man inte det så är man inte särbegåvad.

Grundsärskolan
Diagnos:
Förståndshandikapp/
Utvecklingsstörning/
Intellektuell
funktionsnedsättning

Grundskolan

?

Den svenska skolan hedras av att ha skolplikt för alla barn oavsett begåvningsnivå. Faktiskt så har inte alla länder det för barn/elever med diagnos utvecklingsstörning/intellektuellt funktionshinder.

Barn/elever med IK (intelligenskvot) runt 70 och därunder har rätt att få bli undervisade i Grundsärskolan.

Det är inte tillåtet att placera elever i särskolan som inte har diagnosen utvecklingsstörning eller intellektuellt funktionshinder. Kommuner kan tom. bli skadeståndsskyldiga om de skulle göra det. Media skulle också uppmärksamma det med stora rubriker på löpsedlarna.

Samtliga elever med IK över c:a 70 undervisas i Grundskolan. Grundskolan förväntas alltså kunna erbjuda adekvat utbildning och stimulans till elever med ett väldigt brett spektrum av IK.

Tänk er följande scenario:

Det är idrottsdag i skolan och alla elever har åkt med buss till skidbacken. Egon har IK 70 och går i Särskolan och Norman har IK 100 och går i Grundskolan. Pojkarna är jämgamla – 9 år.

Några lärare är kvar på skolan och säger åt barnen att leka ute tills de har kommit på vad de ska göra med dessa två killar.

Killarna går till klätterställningen, till gungorna, till sandlådan. Lärarna tittar på dem i fönstret och säger "Vad gullig Norman är som tar hand om Egon". För dem är det självklart att det är en intellektuell skillnad mellan dem. De skulle inte heller drömma om att placera Norman i särskolan ens för en dag.

Nåväl, killarna får titta på en film och sedan pratar man om den och det blir tydligt att de dels har uppmärksammat olika händelser i filmen och förstått innehållet på helt olika sätt.

Nu kommer smarta Marta med IK 130 till skolan. Hon är också 9 år och klasskamrat med Norman. Marta har varit hos tandläkaren och vill inte heller åka till skidbacken. Så vad gör skolan nu? Någon tar hand om Egon och går iväg och sedan förväntas Norman och Marta kunna göra något tillsammans. Den intellektuella skillnaden mellan Egon och Norman är självklar – ingen ifrågasätter den. Skillnaden mellan Norman och Marta (trots samma skillnad i antalet IK-enheter) bedöms inte vara lika självklar och föranleder inte skolan till särskilda åtgärder för Martas del.

Marta förväntas tvärtom att ha utbyte på intellektuell jämlik nivå med Norman trots att det skiljer 30 enheter i IK mellan dem.

Om man drar det hela till sin spets skulle man kunna säga att Martas skolsituation är jämförbar med om man skulle sätta Norman i särskolan. Det skulle inte dröja många dagar innan Norman kom hem och sade att han inte lär sig något nytt och att han redan kan det som lärs ut, att klasskamraterna är barnsliga osv.

Min dotter (4 år) viskade till mig, när hon lärde sig att läsa och skriva sitt namn: "Jag vill ha en lärare inte en fröken".

SÄRSKILD BEGÅVNING KAN BESKRIVAS PÅ FLERA SÄTT

(Enligt professor Roland S Persson)

Intellektuella drag

- Snabb och effektiv inlärnin
- Hög abstraktionsförmåga
- Komplexa tankemönster
- Livligt fantasifulla
- Älskar att lära
- Kreativa

Personlighetsdrag

- Behov av intellektuell stimulans
- Betydande känsla för humor
- Känsliga och empatiska
- Mycket självmedvetna
- Uthålliga (envisa)

En anekdot:

Mamma hämtar Mikael från skolan och läraren berättar att han larvat sig på lektionen och varit oförsämd.

Det var i årskurs 2 och barnen hade pratat om det högsta benämnda talet och pratat om biljoner, triljoner osv. Mikael hade då sagt att det högsta talet är "googolplex" och sedan ändrat sig och sagt att det måste vara googolplex gånger googolplex. Läraren hade då sagt till honom att sluta tramsa och ta lektionen på allvar.

Mamma kollade upp vad googolplex var och fick bekräftat att sonen hade rätt.

En anekdot:

En mamma berättar: Veckans glada: Efter många år av samtal med skolan om att utmana mina två filurer har vi äntligen börjat se resultat. 13-åringen som börjat på en friskola har fått skriva nationella provet i engelska för år 9. Högsta resultat blev det och ska nu få tenta av år 1 i gymnasiet i augusti för att sedan börja läsa engelska med eleverna på andra året i gymnasiet. Läraren bad om ursäkt för att det tog så lång tid innan de tog tag i saken och för att de inte utmanat honom! 12-åringen har på c:a 1,5 månad snart räknat igenom år 6 i matematik och ska få göra nationella provet innan sommaren för att sedan börja med högstadiematte.

Stilla droppar urholkar stenen!!!

Vissa särskilt begåvade är högpresterande med höga betyg – men långt ifrån alla.

Ju högre begåvning – desto vanligare med vantrivsel i skolan.

De allra flesta särbegåvade upptäcker vi aldrig av olika orsaker.

Kännetecknen på högre särbegåvning

- Negativa till skolan
- Duktiga på att tala men dåliga på att skriva
- Uttråkade
- Rastlösa och ouppmärksamma
- Uppslukade av sin egen värld
- Kränkande och intoleranta mot långsammare kamrater
- Har ofta äldre vänner
- Självkritiska
- Dåliga relationer till kamrater och lärare
- Känsломässigt instabila
- Självgod

Dessutom kan de:

- Vara kreativa när de är motiverade
- Lära snabbt
- Vara bra på att lösa problem
- Ställa provocerande frågor
- Vara otåliga när de är motiverade
- Tänka abstrakt
- Vara uppfinningsrika när det gäller att hitta svar till obesvarade frågor

Källa:

"Teaching Bright Pupils" Nottingham University School of Education

Hur vet man att man har en filur hemma?

Svar:

- Barnet väcker en klockan åtta lördagmorgon och har gjort ett avancerat mattetest till sina föräldrar.

- Sexåringen avbryter avmätt de vuxna gästernas konversation vid middagen för att korrigera deras faktafel.

- I bilen på väg till badhuset säger mormor "Mormor skall bara hitta en ledig p-plats". Nio-åringen svarar "Man låter korkad om man pratar om sig själv i tredje person".

- Man kommer aldrig undan med ett 'därför att jag säger så!'

- När sexåringen ser på över axeln när man spelar Wordbrain och påpekar när man missar ord.

- När treåringen sitter i badbaljan och säger "Mamma, nu förstår jag att det är luften som gör att det kan bli vågor på vattnet." Och mamman frågar hur hon tänkte då och får till svar att "Jo, om det inte vore luft ovanför vattnet skulle det ju vara vacuum och då skulle ju inte vattnet kunna röra sig".

Teckning 8: Flicka (5 år) - Fågel på gren.

Om man ser inlärningsförmågan som inlärningshastighet skulle det kunna se ut så här. Alla startar samtidigt men hinner olika långt under samma tid - nio år.

Den röda bilen representerar elever i Grundsärskolan (under eller omkring IK 70). Kunskapsmässigt har de i genomsnitt uppnått nivån för årskurs 5, då skolplikten upphör efter 9 år.

Den gula bilen representerar elever i Grundskolan (omkring IK 100) De har vanligtvis godkända betyg i samtliga ämnen efter 9 år.

Den grå bilen representerar elever som är särskilt begåvade (IK 130 och däröver). Om de skulle få avancera studiemässigt i sin egen takt

skulle de troligen vara färdiga med Grundskolan på i stort sett halva tiden och kanske också ha klarat av Gymnasiet efter 9 år.

Eftersom deras intellektuella utveckling går snabbare så ökar avståndet till klasskamraterna hela tiden vilket innebär ökande skillnader i behovet av stimulans, utmaningar och sociala kontakter.

Det som försvårar vår förståelse och bedömning av särskilt begåvades intellektuella förmåga är den asynkrona utvecklingen.

Lärare: Är man smart på riktigt behöver man inte berätta det för folk. Det är som med rika människor som inte behöver berätta att de har mycket pengar.

En anekdot:

Per i årskurs 1, fick i läxa att förbereda en presentation av hermelinen. Den är ju inte intressant kommenterar han. Den bara äter, skiter och gör barn. Finns det inget annat intressantare.

Den erfarna läraren säger lugnt: Då får du väl improvisera lite.

När Per sedan ska redovisa sin läxa så håller han upp en plansch med det periodiska systemet. Läraren avvaktar spånt fortsättningen. Sedan säger Per: Om hermelinen hade kunnat det här så hade den varit intressant men eftersom den bara äter skiter och gör barn, så är den inte det.

ASYNKRON UTVECKLING

Kognitiv utveckling

Lekutveckling

Moral – Etik - Empati

Psykosocial utveckling

Vänskap

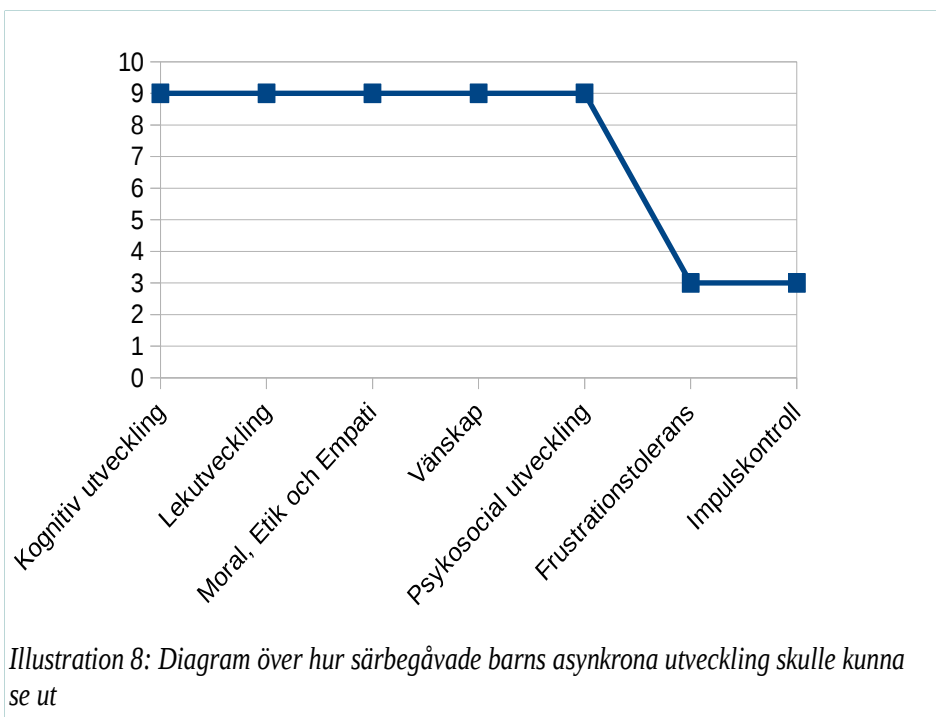
Frustrationstolerans – Impulskontroll

Särskilt begåvade individer tänker inte bara annorlunda, de känner också annorlunda. Vissa personlighetsdrag kan kopplas till upplevelsen av den särskilda begåvningen, genom hela livet: känslighet, intensitet, nyfikenhet, uppfattningsförmåga, komplexitet och perfektionism. Särskilt begåvade barn föds med mer intensiva reaktioner till olika typer av stimuli - ”överstimulering”. Deras asynkrona utveckling får dem att känna sig osynkade med andra jämnåriga barn och med åldersrelaterade förväntningar. Rådgivning/konsultation är nöd-

vändigt för att hjälpa dessa barn att hantera sina intensiva känsloliv, deras förhöjda medvetenhet, deras svårigheter att ”passa in”.

Ett skadat barn är svårt att laga; rådgivare, konsulter, kuratorer och mentorer med utbildning i hur man hanterar särskilt begåvade barns psykiska behov, kan rädda liv.

Alla de som arbetar med eller lever med särskilt begåvade barn behöver utveckla en viss specialitet som rådgivare, konsult, eller coach.

Texten är hämtad från PhD Linda Kreger Silvermans introduktion till hennes föreläsning om asynkron utveckling (egen översättning).

LEKENS FUNKTION OCH SYFTE

Den kognitiva utvecklingen avser i stort sett den intellektuella utvecklingen, dvs inlärningsförmågan. Denna kopplas till lekutvecklingen.

Lekutvecklingen beskrivs av Jean Piaget i olika stadier. Lekens övergripande syfte är att lära sig: naturlagarna, samexistera, samarbeta och att lära sig att lära sig dvs, det som senare utvecklas till studietechnik.

Eftersom särskilt begåvade barn utvecklas snabbare så blir deras behov av lekar annorlunda. I stort sett går all utveckling snabbare – utom just för frustrationstolerans och impulskontroll. Detta kan illustreras med följande fiktiva exempel:

Vi börjar med två barn som sitter i sandlådan: Norman är normalbegåvad och Marta är smart. Med dom sitter också en ”fröken”, (oavsett om det är en manlig eller kvinnlig personal så är det en ”fröken”), Fröken heter i det här fallet Angela och hon säger ”nu ska vi baka sandkakor”. Angela förklarar, Norman och Marta tittar på och lyssnar. De provar på själva och det går naturligtvis inte så bra första gången. Besvikelsen är stor, sand och spadar ryker all världens väg och fröken Angela får en ny frisyra. Där är båda barnens frustrationstolerans och impulskontroll låg och åldersadekvat.

Fröken Angela har tack och lov en ängels tålmod och förklarar återigen att sanden ska vara lagom fuktig, man måste packa ordentligt med spaden och sedan med den rätta knycken - vips så blir det en fin sandkaka.

Marta tänker att hon kanske missade något i frökens förklaring eftersom hennes sandkaka inte på något sätt liknade fröken Angelas. Hon väljer därför att titta på när Norman försöker igen och igen och igen...

Marta iakttar alltså Normans tappra försök och lyssnar på frökens förklaring, ser och försöker lära sig utan att göra så många försök själv. Hon ser även Normans utbrott och tycker att det är jobbigt när man misslyckas.

Till slut bestämmer Marta sig för att det inte är så viktigt att baka sandkakor och börjar istället utforska sandens andra möjligheter. Hon upptäcker att man kan göra mycket annat med sanden, vägar, grottor, broar, sandslott mm.

Hennes stadsbyggnadsprojekt blir större och större och till slut har hon tagit upp hela den andra delen av sandlådan varpå hon får en sträng tillsägelse av fröken Bertil. Hon blir tillbakavisad till Angela och sandkakorna. Där sitter Norman som har lärt sig att det är ganska jobbigt att gå och hämta

spaden varje gång han blivit arg och kastat iväg den. Likaså blir fröken ledsen om hon får sand i håret. Han försöker alltså behärska sina utbrott. Han kastar inte spaden lika långt längre.

Eftersom Marta inte får göra vad hon vill så kliver hon till slut ur sandlådan och söker sig andra aktiviteter. Norman sitter kvar och tränar och tränar och fröken har stort tålmod och berömmar varje försök. Han blir också allt bättre på att klara av att det nästan blev en perfekt sandkaka - frustrationstolerans och impulskontroll blir med andra ord sakta bättre. Eftersom fröken verkar nöjd med hans försök så är han det också.

Marta har på några veckor lärt sig sandens möjligheter och begränsningar. Hon behöver nu nya utmaningar och söker upp andra aktiviteter, hittar kanske kaplastavar, lego, pärlplattor mm. Fröken Bertil undrar vart hon tar vägen och hittar henne ensam i en liten vrå och säger förvånat ”Men sitter du här, du skulle ju vara med fröken Angela i

Lekens funktion och syfte kan sammanfattas så här:
Att lära sig naturlagarna
Att lära sig samexistera
Att lära sig samarbeta
Att lära sig att lära sig

En anekdot:

På BVC för 4-årskontrollen. Min dotter skulle räkna klossar och när hon hade räknat tre började hon leta med ögonen om det fanns fler klossar under bordet och runt omkring med blicken och tittade på mig lite fundersam. Hon kunde ju räkna till 13 men det fanns inte fler klossar i burken. Vid hörseltestet var hon så snabb att sköterskan kommenterade att hon var så snabb så det var svårt att hänga med. När dottern skulle rita en gubbe började hon med att rita en ram på papperet, väldigt fokuserad och noga. Sköterskan upprepade instruktionen och dottern svarade ”jag vet”. När hon blev klar med ramen började hon rita en fyrkantig gubbe, med fyrkantigt huvud, fyrkantig kropp, armar, ben och fötter, händer och ansikte.

”Här får du en robot” säger dottern till sköterskan.

sandlådan och baka sandkakor. Norman har blivit riktigt duktig på det nu. Kom och visa vad du kan”.

Marta visar då vad hon gjort när hon varit inomhus själv. Bertil säger tvivlande: ”Har du verkligen gjort det där, själv, utan hjälp? Ja, jag ser att det är ett torn, har du byggt ett hus i lego också, har du gjort en fjärl på pärlplattorna, vem har hjälpt dig?”.

Vare sig Fröken Angela eller Bertil har noterat Martas snabba utveckling och ”ligger alltså efter” henne. De har inte hunnit med att presentera stimulerande och utmanande material till Marta, varpå hon inte fick den viktiga träningen i just frustrationstolerans och impulskontroll som behövs för att våga nya saker och stå ut med att misslyckas. Marta undviker saker som hon inte tror sig om att kunna direkt för hon har aldrig lärt sig att stå ut med frustrationen när man inte lyckas första gången och att träning ger färdighet samt, det kanske viktigaste, glädjen över att efter träning, behärska och kunna.

Det har nu gått två år och Marta och Norman har blivit fyra år. De sitter och ritat och målar. Marta ville rita en katt men det blev mer likt ett murmeldjur. I besvikelsen knöcklar hon ihop teckningen och kastar den på golvet varpå Normans mugg med vatten spills ut över hela bordet. Fröken Angelas tålamod ser annorlunda ut nu och hon säger till Marta. ”Du som är så stor ska väl inte bete dig på det viset. Om du inte kan sköta dig så behöver du inte vara med oss här. Gå ut till fröken Bertil och sitt med honom och småbarnen.”

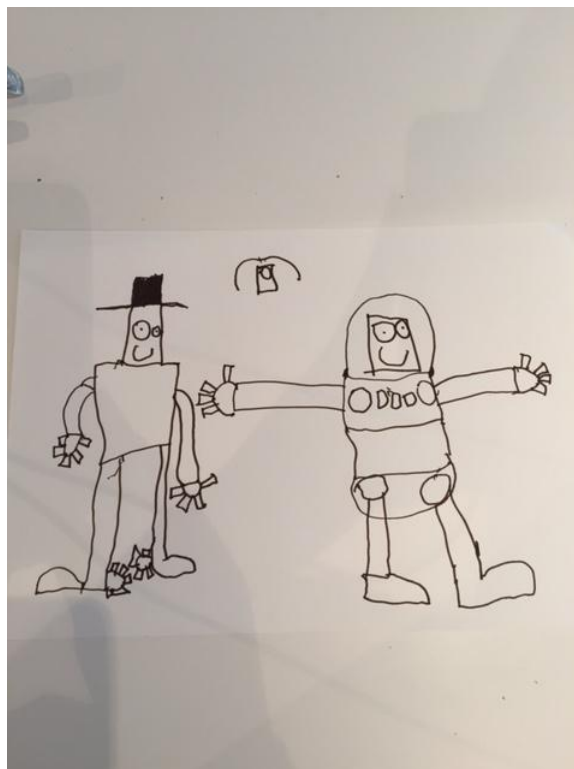
När föräldrarna hämtar Marta får de en rapport om att Marta misskött sig, förstört Normans målning och därför inte får vara med när de målar och tecknar.

I förlängningen ser man detta i skolan som en ovilja att göra det som är obekant, alltså hon har inte fått lära sig att lära sig - dvs. studieteknik.

Det personalen ser är ett barn som pratar som om hon vore flera år äldre än sin kronologiska ålder men reagerar känslomässigt som om hon vore flera år yngre. Då finns inte frökens änglalika tålamod längre utan Marta får höra ”Du som är så gammal borde väl inte bli så arg för en sån liten småsak!”. Marta uppfattar det som att hennes känslor

inte respekteras och då har vi också fått en tös som inte tar hjälp av eller berättar för de vuxna när något är fel, om hon blir orättvist behandlad, mobbad osv.

Marta inkompetensförklarar vuxenvärlden.

Teckning 9: Pojke (2;10 år) Figurer från filmen Toy Story.

Kognitiv och intellektuell utveckling beskrivs bl a. av Jean Piagets teorier

<https://lattattlara.com/utvecklingspsykologi/jean-piagets-utvecklingsteori/>

Moral, etik och empati beskrivs av Lawrence Kohlbergs teorier

<http://komplexitet.se/lashornan/kohlbergs-stadier-av-moraliska-utveckling/>

Psykosocial utveckling beskrivs av Erik Homburger Erikssons teorier

<https://lattattlara.com/utvecklingspsykologi/erik-erikson/>

Särbegåvade barns vänskapsutveckling beskrivs i en artikel av Miraca Gross

<http://sengifted.org/play-partner-or-sure-shelter-what-gifted-children-look-for-in-friendship/>

PIAGET - KOHLBERG - ERIKSSON - GROSS

Sammanfattningar av deras teorier - vissa publicerades så tidigt som under 1950-talet

För att förstå den asynkrona utvecklingen så behöver vi veta hur den vanliga utvecklingen ser ut – alltså för ”normalbegåvade”. Då tar vi hjälp av forskningen.

Jean Piaget:

Senso- motoriska stadiet 0-2 år. Sinnesintryck och motoriska färdigheter påverkar tänkandet. Så småningom lär sig barnet att saker kan existera även om de inte syns eller hörs för tillfället, fantasin utvecklas och används för att bilda mentala representationer av ting i omgivningen. **Objektpermanens.**

Preoperationella stadiet 2-6 år. Det symboliska tänkandet blir tydligt och uttrycks i språk och fantasi. Barnet antar att alla upplever världen som de själva och berättar därför inte alltid hur de mår för det borde vi ju redan veta. Barnet har också svårt för att låta en händelse ske baklänges. Förmågan till konservation, förmågan att behålla uppfattning om storlek och mängd trots att de yttre förutsättningarna förändras, är ännu inte utvecklad.

Konkreta operationernas stadium 7 – 12 år. Barnet har ett inre logiskt tänkande och förstår konservation, omvändbara resonemang (tänkandet är reversibelt) och kan sätta sig in i andra människors perspektiv. Ytterligare har barn i den här åldern en bättre uppfattning om tid, dåtid, nutid och framtid. Barn i detta stadium kan tillämpa logiska resonemang men deras tankar är fortfarande beroende av deras faktiska handlande med objekten. De kan alltså tillämpa logiska operationer men dessa är konkreta till sitt utförande.

Formella operationernas stadium 12 år. Först nu förstår man abstrakta begrepp som frihet, demokrati och kärlek. Ofta uppstår i detta stadium ett intresse för att diskutera saker som etik och politik. Det beror på att ungdomen nu har förmågan till ett mer vetenskapligt tänkande där de kan reflektera över sitt eget tänkande, använda hypotetiska begrepp och arbetar mer systematiskt. Ungdomen kan se det möjliga i förhållande till det verkliga, kan värdera olika idéer och förstår att det ofta finns mer än ett svar på en fråga.

En anekdot:

En mamma berättar om när BVC skulle kolla om barnet säger tre-ordsmeningar: BVC-sköterskan håller upp dörren så att vagnen kan köra in. Barnet utbrister till hennes förvåning. ”Det är onödigt att smutsa ner golvet” följt av ”Mamma kan du hålla påsen medan jag klättrar ur vagnen”.

Lawrence Kohlberg:

Kohlberg delar in barnets kognitiva utveckling i tre nivåer med vardera två underliggande stadier.

I den prekonventionella nivån är barnet till en början helt egocentriskt och vad som är rätt och fel avgörs av belöning respektive bestraffning. Barnet kan inte ta en annan persons perspektiv. I det andra stadiet kan barnet ta in andras perspektiv men är fortfarande egocentriskt. Rättvisabalans – öga för öga, tand för tand. I den konventionella nivån definierar barnet sig utifrån relationer och vill leva upp till krav och förväntningar. Detta utvecklas till att internalisera samhällets normer och istället för att följa andras förväntningar så följer barnet sitt samvete, lagar och regler.

Det finns ett tydligt Vi och Dem-perspektiv.

I den postkonventionella nivån så kan barnet/individen ställa sig utanför givna lagar och normer och därmed ta ett ”före-samhälle-perspektiv”. Lagar är inte längre perfekta och kan ändras om de kränker mänskliga rättigheter. Människan är inte till för samhället utan samhället är till för människan.

I Kohlbergs sista stadium kan individen formulera egna lagar och regler samt leva utifrån grundläggande regler och principer. De kan lösa dispyter genom att sätta egna intressen åt sidan och ta perspektiv hos alla individer så att bördor och belöningar fördelas så rättvist som möjligt för alla. Civil olydnad är inte längre ett alternativ utan ett måste när man möter orättvisor.

Kohlberg tänkte sig det sista stadiet som det mest riktiga (han såg därmed starkt normativt på sin egen teori) men fick senare stryka det ur sin bedömningsmanual eftersom så få agerade från det stadiet i det dagliga livet. Några exempel han anger är Gandhi och Martin Luther King.

Erik H Eriksson

År 0-1 Tillit–Misstro = Hopp

År 1-3 Autonomi–Skam, Tvivel = Vilja

År 3–5 Initiativ–Skuld = Avsikt

Erik Homburger Eriksson har som alla andra delat upp utvecklingen i stadier med hänvisning till åldrar. Han menar att det första året är viktigt för om man ska känna tillit eller misstro till livet. Viktiga personer är då naturligtvis föräldrarna och om barnets behov tillgodoses så att barnet får en grundläggande känsla av hopp. En brittisk psykolog vid namn D. W Winnicott sade ungefär så här: När barnet föds så ska vi invagga det i tron på att alla deras behov kommer att tillgodoses – i stort sett innan de har uppkommit – för att sedan sakta men säkert ta dom ur den villfarelsen. Och det är ungefär det som Eriksson menar med sitt första stadium Tillit – Misstro.

Det andra stadiet gäller autonomi i motsats till skam och tvivel på sin egen förmåga. Eftersom särskilt begåvade barn utvecklas väldigt snabbt och alltså ganska fort söker en autonomi "kan själv" men är inte emotionellt mogna för att hantera motgångar så blir reaktionerna starka och kan pendla kraftigt mellan tvivel på egen förmåga till viljan att kunna. Minsta motstånd kan också resultera i att individen pendlar mellan skam och tvivel på sin egen förmåga.

Eriksson skiljer också på begreppen skam och skuld. Skam är relaterat till andras uppfattning och bara om andra sett misslyckandet eller avslöjat en lögn, fusk osv. så känner barnet skam. Skuld däremot är individens egen norm – den finns där oavsett vem eller vilka som ser eller vet. Skammen är alltså kopplat till omvärlden, vad andra sett och vet. Skuld är kopplat till de egna normerna och värderingarna oavsett vad andra vet.

Särskilt begåvade barn har som sagt tidigt utvecklat sin känsla av skam och därmed kommer de i konflikt med jämnåriga som fortfarande fuskar, ljugar osv. Den känslomässiga reaktionen blir ofta mycket stark när/om de upptäcker någon form av "oegentlighet". Deras långsammare utveckling vad gäller frustrationstolerans och impulskontroll gör att de reagerar starkt och vänder det antingen inåt (introvert) eller utåt (extrovert).

Detta stadium korrelerar med Kohlbergs sista stadium.

En anekdot:

En pappa berättar: **Alltså oj!** Ni skulle hört min åttaåriga dotters utvecklingssamtal med sin fröken idag. Hon skulle fylla i en enkät där en av frågorna var "finns det något du skulle vilja ändra på i skolan?"

"Inte skälla ut ett barn eller 2, 3 inför resten av klassen" skrev hon.

"Tar du illa vid dig när vi gör det?" frågade fröken. "Nej, det handlar inte om det! Jag tycker bara inte att det är okej! Tänk dig själv! Skulle du tycka att det var okej att A (rektorn) skällde ut dig inför alla dina bästa vänner?"

"Ja, om jag hade gjort något som var fel" svarade fröken ("Visst säkert..." tänkte jag sarkastiskt)

"Jag tycker att ni borde ge barnen mer respekt! Om ni måste göra en stor utskällning så tycker jag att ni skall ta med det barnet till ett annat rum! Men barn blir inte snälla av skäll! Dom blir snälla när dom får uppskattning för det som är bra med dom."

Miraca Gross:

Här är en sammanfattning av artikeln "Play Partner" or "Sure Shelter": What gifted children look for in friendship, Author: Miraca U. M. Gross i SENG Newsletter. 2002 May 2(2) (Egen översättning)

Behovet av vänskap och ännu viktigare, en känslomässig intimitet är en drivkraft för både barn och vuxna.

Många forskningsrapporter de senaste 70 åren visar att när intellektuellt begåvade barn söker vänner tenderar de att dras till andra särskilt begåvade barn i ungefär samma ålder eller äldre, som ligger högre än normal förmåga. Barn tenderar att välja kamrater utifrån mental ålder istället för kronologisk ålder. Utvecklingen av vänskap sker i stadier som är hierarkiska och åldersrelaterade. Barn i de första skolåren tenderar att se vänskap i ett egocentriskt och subjektivt ljus. Förmågan att gå utanför sina egna behov och perspektiv och se sin vän som en individ med egna behov och värderingar, utvecklas inte förrän vid 9-årsåldern. Först vid ca 12 års ålder utvecklas förmågan att se vänskapen som en intim och ömsesidigt bekräftande relation som tillåter vänner att hämta styrka av varandra och bidra till varandras emotionella växande.

Denna forskning visar också att det finns skillnader mellan flickor och pojkar i för-adolescensen. De har olika förväntningar på vänskap där flickor har en benägenhet att dela in i "bästa vänner" och "vänner". Flickor anger också starkare intimitet, tillit och lojalitet än vad pojkar gör i samkönade "bästa-vänner-relationer".

Detta är resultaten från forskning på barn inom "normalvariationen" vad gäller intellektuell förmåga.

Den senaste studien med 700 barn 5-12 år undersökte huruvida barns begrepp och förväntningar på vänskap avgjordes av kronologisk ålder eller mental ålder. Frågeställningen var: Har särskilt begåvade barn en mer mogen syn på vänskap än vad jämnåriga har? Det var också intressant att se om könsskillnaderna såg likadana ut bland normalbegåvade som särskilt begåvade.

Studien genomfördes med formulär till tre grupper av barn i åldrarna 6-12 år med normalbegåvade, grundläggande särskilt begåvade och exceptionellt begåvade.

Studien bekräftar att barns uppfattning av vänskap verkligen bildar en hierarki av åldersrelaterade stadier, förväntningar på vänskap, uppfattningar om vänskap, som blir mer sofistikerade och komplexa med åldern. De fem stadierna presenteras med den lägsta först till den högsta nivån i termer av ålder och komplexa begrepp.

Första stadiet: "Lekkamrat": De tidigaste stadierna av vänskap är lekkamratskap. En vän ses som någon som engagerar barnet i lek och tillåter barnet att använda eller låna deras leksaker.

Andra stadiet: "Någon att prata med": Att dela intressen blir en viktig del i valet av vän. Samtal mellan "vänner" är inte längre bara relaterat till lek eller pågående aktivitet.

Tredje stadiet: "Hjälp och uppmuntran": I detta stadie ses en vän som någon som kan erbjuda hjälp, stöd och uppmuntran. Även om fördelarna med vänskap utvecklas så ser barnet ännu inte sig själv som någon som har skyldighet att erbjuda hjälp eller stöd i gengäld.

Fjärde stadiet: "Intimitet/empati": Nu inser barnet att vänskap betyder att behov och skyldighet att ge stöd och trygghet går åt båda

hållen och faktiskt att både ge och få kärlek och omtanke, blir en viktig del i en relation. Detta stadium ses som en fördjupning av intimitet och känslomässig delning och anknytning.

Femte stadiet "En säker hamn": I detta stadium uppfattas vänskapen som en djup och varaktig relation av tillit, trohet, och ovillkorlig acceptans. Som en högt begåvad 12-åring beskrev det: "En verklig vän är en plats du går till när du behöver ta av dig masken. Du kan säga vad du vill till din vän eftersom du vet att vännen verkligen kommer att lyssna och även om den inte tycker om det du säger, så kommer han ändå att tycka om dig. Du kan ta av dig ditt kamouflage tillsammans med en verklig vän och ändå känna dig säker."

Studien fann hursomhelst att det som barn sökte i vänskapen styrdes inte så mycket av kronologisk ålder utan mer av mental ålder.

Ett starkt samband var tydligt mellan intellektuell nivå och uppfattningen av vänskap.

Generellt så var särskilt begåvade barn längre komna på den hierarkiska stegen av vänskapsstadier, jämfört med normalbegåvade barn. Särskilt begåvade barn sökte efter vänner som de kunde utveckla nära och trygga vänskapsförhållanden med, emedan jämnåriga, normalbegåvade barn sökte lekkamrater.

Även om skillnaderna mellan särskilt begåvade barn och deras normalbegåvade jämnåriga var mycket större i de tidiga åldrarna än i tonåren, så var det åtminstone två års skillnad även då.

För mer än 70 år sedan upptäckte psykologen Harry Levi Hollingworth (1926) att social isolering bland särskilt begåvade barn upplevdes som störst i åldrarna 4 – 9 år.

Denna studie bekräftar Hollingworths upptäckter.

Exceptionellt begåvade barn (IK 160+) tenderade att börja söka efter "en trygg hamn" fyra eller fem år före sina jämnåriga. Särskilt flickor i åldrarna 6-7 år hade redan skapat begrepp av vänskap som inte bildas bland normalbegåvade förrän vid 11-12-års ålder. Stora könsskillnader noterades. Vid alla funktionsnivåer hade flickorna kommit signifikant längre i utvecklingsskalan för vänskap. Det var också större risk för särskilt begåvade pojkar att bli isolerade än för jämnåriga flickor med samma begåvning.

Skillnaderna i upplevelsen och behovet av vänskap mellan normalbegåvade och särskilt begåvade i de tidigaste skolåren, gör att det är mest troligt att särskilt begåvade har svårt att hitta andra barn som har samma förväntningar på vänskap.

Vad gäller de exceptionellt begåvade barnen så är det svårt att rättfärdiga inkludering av dessa barn i klasser med jämnåriga vars förväntningar på vänskap är så radikalt olika deras egna, anser Gross.

En anekdot:

Kennet (fingerat namn) i årskurs 6 har kommit överens med rektorn att få delta i kemiundervisningen för årskurs 8. Efter första lektionen på höstterminen söker han upp rektorn och säger att det nog inte var en så bra idé. Han berättar att eleverna hade pratat och stört läraren hela tiden. De var mer intresserade av vem som hade varit ihop med vem under sommaren mm. och inte vad lektionen handlade om (till historien hör att elevernas två första skoldagar på höstterminen hade avsatts just för detta - eleverna hade deltagit i aktiviteter som syftade till att lära känna sin nya klass och "prata av sig" så att de skulle kunna fokusera på undervisningen sedan).

Nåväl – kemiläraren råkar komma i korridoren precis då så rektor kallar henne till sig och säger att Kennet tyckte att lektionen var stökig. Läraren säger då att det alltid är lite stökigt i början på terminen men att det blir bättre sedan. Då säger Kennet "säg till mig då det är lugnare så kommer jag tillbaka då, för jag vill ha lektion".

En anekdot:

En mamma berättar: Åttaåringen var superfrustrerad häromdagen. Det hade varit bråk mellan några barn i skolan (hon var inte med) och fröknarna hade satt upp nya sociala regler som var uppenbart omöjliga att följa för en liten plikttrogen pedant som min dotter. Förtvivlat utbrast hon "Mamma, jag vet att jag inte tänker som andra barn, men jag har kommit på att jag tänker inte som vuxna heller!"

EMPATI

... och dess utveckling och avveckling

Jag har funderat mycket på hur empati utvecklas och om/när den avvecklas – oavsett begåvningsnivå. Här ska jag försöka redogöra för hur jag tänker:

Redan på BB kan man se tydliga spår av empati. På den tiden då nyfödda låg på en egen sal emedan mödrarna vilade sig så kunde man notera att om en baby börjar gråta så dröjde det sedan inte länge innan nästa börjar gråta, sedan nästa och nästa och ...

Ett nyfött barns gråt är inte särskilt högt ljudmässigt och kan knappast uppfattas som störande för de andra barnen utan det tolkas som en sympatyttring. Om ett barns gråt inte räcker för att väcka uppmärksamhet så hjälper ett annat barn till och sedan nästa och nästa tills hela rummet fylls av barnskrik.

Man har observerat ettåringar som ger sin egen napp till en gråtande baby, tar sedan snabbt tillbaka den, men impulsen finns där. Något barn går och hämtar en vuxen.

När barnen blir lite äldre och tillbringar sin tid bland andra på förskolan så kan man se hur de reagerar när ett annat barn gråter. De går nära och tittar och ropar kanske på en fröken. Det är empatin som styr detta.

När fröken kommer så säger hon till de andra barnen att gå därifrån, att gå och leka, att inte vara så nyfikna osv. Barnen vill dock ogärna gå därifrån, de vill se att det gråtande barnet verkligen blir omhändertaget, kanske frågar de varför barnet gråter eller ger förslag på hur man kan trösta, ringa efter mamma osv. Personalen tänker att det är jobbigt för det gråtande barnet om många barn står och tittar på och säger därför till igen att de ska gå därifrån och inte bry sig så mycket för nu tar de hand om det själva. För varje gång detta händer så släcker man ut barnens naturliga empati och sympati. Det är ingen idé att bry sig om ifall någon gråter för fröken säger bara att man ska gå därifrån och inte bry sig. Fröken blir tom, arg om man vill veta vad som hänt. Det finns risk att barn slutar att bry sig om andra, de lär sig att "stänga av" empatin.

Men, de flesta särskilt begåvade barn slutar inte att bry sig utan deras empati får sin styrka av deras etik och moral som är välutvecklade och ibland högre än personalens. Därför blir det ofta en krock mellan personal och barn vilket ofta resulterar i att det särskilt begåvade barnet utvecklar en misstro till vuxna och blir otrygga i tillvaron. Återigen en anledning till att inkompetensförklara vuxenvärlden.

Alltså låt barnen vara med och titta på och kanske hjälpa till när du tröstar ett gråtande barn – låt dem se hur du gör och lära sig av dig som modell.

Illustration 8: Pojke (5 år) har byggt ett reningsverk

Illustration 9: Fotograferat av en pojke (9 år) – Polarull.

MORAL - ETIK - EMPATI

En sammanfattning

Särskilt begåvade personer har ofta svårt med:

- Personer som säger en sak men visar något annat med kroppsspråk och/eller handlingar.
- Lögner – även så kallade vita lögner
- Fusk – regelbrott
- Orättvisor
- Ironi, sarkasm och cynism
- Småretning, mobbning, lekar som resulterar i utslagning och eller tuff kroppskontakt.

De lever inte som de lär.

Frustrationstolerans och impuls kontroll påverkas av neurologisk och fysiologisk utveckling som i sin tur påverkas av träning.

FILURUM

Illustration 10: Filurums logotyp skapad i samarbete mellan två "filurer", då 12 respektive 15 år

FILURUM

Nu tycker jag att det är dags att berätta om Filurum. Filurum som har gett mig så många insikter och hopp om goda utsikter för de särskilt begåvade barnen. Filurum är ett nätverk baserat på medlemskap och kommunikation via hemliga grupper på Facebook. Medlemmarna är framförallt föräldrar och barn/ungdomar över hela Sverige (även några från våra grannländer Finland, Norge och Danmark. Det finns också yrkesspecifika grupper för pedagoger, psykologer och läkare/sjuksköterskor.

Allt började med att jag insåg att de elever som jag träffat på och bedömde som särskilt begåvade, hade svårt att hitta kamrater. Jag ordnade då träffar för föräldrar och barn. Behovet av att utbyta kunskaper, erfarenheter, tips och råd föräldrar emellan blev uppenbart. För att kunna hålla lite mer kontinuerlig kontakt med varandra så startade jag en Facebook-grupp. Året var då 2011. Naturligtvis så måste den vara hemlig eftersom man skulle skriva om känsliga förhållanden gällande både hem och skola.

Ryktet spred sig och snart fick vi ansökningar om att få vara med, från olika delar av Sverige. Nu är det drygt 3000 medlemmar i de olika grupperna.

I kölvattnet har det också startats särskilda grupper för särskilt begåvade barn med olika diagnoser tex. ADHD och Autismspektrumstörning. Dessa kallas för 2E – twice exceptional (dubbelt exceptionella).

År 2012 ordnade jag det första sommarlägret för familjer med särskilt begåvade barn – *Filurum Sommar*. Det skulle följas av flera...

Illustration 11: Hundkul - Filurum Sommar 2012

FILURUM SOMMAR

Om ni tittade på TV-inslaget med Vidar mfl. ...

<https://www.youtube.com/watch?v=ZHUIx-D0v-I>

...då såg ni bilder från vårt andra sommarläger. Med åren så har lägret vuxit och numera är det c:a 150 barn i åldrarna 0-18 år med sina föräldrar som deltar i lägret (totalt c:a 250 personer). Några av barnen, som förutom att de bedöms vara särskilt begåvade, har diagnoser som Asperger/Autism, ADHD, ADD, depression, ångestsyndrom mm. Barn som ibland beskrivs som omöjliga att ha i klassrummet blandas på lägret och samsas i matkön, kön till kiosken, i datorsalen, på flotten vid stranden osv. osv. De har inga större problem med att umgås med varandra och rätta sig efter de regler som gäller. Det första året var jag beredd på att få jobba hårt med konflikter och allehanda utbrott men mina farhågor besannades inte - tvärtom.

En pojke hade blivit mer eller mindre tvingad med löfte om att de skulle bara stanna en natt. Vid inregistreringen så tittade han stramt i golvet och ville absolut inte ha någon lapp med sitt namn på. Nästa dag var vi naturligtvis beredda på att familjen skulle åka hem igen.

Pojken kom då fram till inskrivningen, utan ett ord tog han en namnlapp, skrev sitt namn på den och satte den på bröstet. Då grät jag en glädjetår. Sedan satte han sig igen bland de andra barnen och spelade brädspelen "Orientexpressen".

Dagen efter såg jag en mamma stå och torka sina tårar. Jag gick fram för att höra vad som hänt, trösta och se om jag kunde hjälpa till. Mamman säger: "Anita jag är inte ledsen – jag är bara så lycklig! Min son avskyr fotboll men nu spelar han fotboll mitt i regnet, han halkar och missar bollen, skrattar och är glad. Jag har aldrig sett detta förut – det är ett mirakel!"

Ja, då hade jag också svårt att hålla glädjetårarna borta.

Jag har funderat över vad som gjorde att han nu ville spela fotboll och har gjort följande analys: Dels var det ju inte fulltaliga lag utan mest att de kickade bollen mellan varandra, de allra flesta hade inte spelat särskilt mycket, det var ingen prestige i spelet utan man hade roligt, ingen blev kallad "jävla sopa" om de missade en passning, ingen kritiserade om det blev tokigt och den som ville var med, oavsett ålder eller skicklighet.

Illustration 12: Fotboll och krocket på Filurum Sommar år 2012

Det visade sig också att om barnen hade något neutralt att göra så blev det lättare för dem att våga närma sig varandra. Hundar blev ett omtyckt inslag. De allra flesta barn ville leka med hundarna och lära dem olika tricks. De byggde hinderbana som de ledde hundarna genom och "filurerna" samarbetade fint med varandra.

En mamma berättar att hennes 7-årige son i stort sett alltid "höll henne i kjolarna" vad hon än gjorde och vart hon än gick. Nu hade hon knappt sett honom på flera dagar.

Jag och min väninna Marita Thorén (även hon psykolog), förundrades över hur väl barnen fungerade med varandra. När vi gick omkring i vimlet bland barn och föräldrar så undrade vi vart alla diagnoser hade tagit vägen. "Försvinner de när man korsar Dalälven?" Vi kunde alltså konstatera att när särskilt begåvade barn träffade jämlikar så hände mirakel. Föräldrarna vittnade om att de hade sett helt nya sidor hos sina barn, de kunde umgås med andra, de hade i stort sett inga sociala svårigheter, och de löste konflikter på mycket bättre sätt än vad många vuxna klarade.

På lägret hade vi naturligtvis ordnat med en plats för barnen att ställa upp sina datorer och de kopplade ihop sig och spelade Minecraft tillsammans. Reglerna var att man inte fick döda varandra eller förstöra varandras byggen.

En pappa som hade "vakten" i datorrummet berättade att något av barnen hade faktiskt hållit ut glödande lava och förstört ett annat barns

bygge. Pappan var beredd på att det skulle bli bråk och kanske tom. handgripligheter och att barnet skulle bli utkastat och inte få vara med mera. Han valde att avvakta händelserna och det var tur det för barnen bildade ett parlament och diskuterade för- och nackdelar med att fuska. Därefter enades de om att inte fuska och de fortsätter att bygga tillsammans.

Pappan berättade att hans haka var nere vid knävecken av förvåning och beundran! Våldigt få vuxna hade klarat att lösa en konflikt på det viset.

Själv bevittnade jag en händelse nere vid badstranden där ett tiotal barn i åldrarna 4-9 stod på en flotte (som var fastgjord i stranden).

Två barn hade hittat varsin åra som de paddlade med. De lekte att de var skeppsbrutna och att de skulle ta sig till en annan ö och leta färskvatten och brödfrukt. Barnens fantasi och årornas plaskande blev händelsernas centrum och alla barn ville vara med och höra så de samlades vid ena änden på flotten. Flotten börjar då dippa och "fören" hamnade under vattnet. Något barn skrek "Vi sjunker, vi sjunker!", ett annat barn meddelade att "Den som sist kom upp på flotten måste kliva av!" Den siste sade förtryttsamt "Jag tänker inte kliva av!" Då säger en liten kille med hög röst: "Ingen behöver kliva av! Om vi bara fördelar vår tyngd jämnt över flotten så sjunker den inte!"

Det är kanske inte så märkvärdigt att ett av alla dessa smarta barn förstår det, men att alla andra direkt förstod precis vad han menade och faktiskt också gjorde det – det var mäktigt att se!

Illustration 13: Barnen leker skeppsbrutna.

Nu har jag på olika sätt, med anekdoter och exempel från verkligheten samt inte minst med några centrala teorier försökt ge er en bild av det särskilt begåvade barnet, dess utveckling, dvs. det som vanligtvis är en asynkron utveckling. Nu behöver vi titta lite mer på hur och var-

för omgivningen ofta missförstår och missbedömer deras funktionsvariation – detta fantastiska fenomen som kallas särskild begåvning eller särbegåvning eller smart eller snabbtänkt eller....

Då är det kanske lämpligast att börja utifrån skolans perspektiv:

ELEVER SOM VANLIGTVIS BLIR AKTUELLA FÖR ELEVHÄLSAN

EXTROVERT BETEENDE

- Svårt att sitta still
- Stör klasskamrater
- Vägrar göra det läraren säger
- Hamnar i konflikter med både barn och vuxna
- Kommenterar andras beteenden – lägger sig i
- Rättrådiga – lägger sig i
- ”Besserwissrar”
- Gör inget på lektioner
- Vill inte gå ut på rast eller bestämmer när det är rast
- Går ensam – väljer ensamheten
- Ofta trakasserade/mobbade men berättar inget

INTROVERT BETEENDE

- Tankspridd
- I sin egen värld
- Svarar inte på tilltal
- Går ofta ut ur klassrummet och blir borta länge
- Känslig för konflikter och störande klasskamrater
- Rättrådiga - skvallrar
- ”Besserwissrar”
- Gör inget på lektioner
- Vill inte gå ut på rast – vill inte ha rast, gömmer sig inomhus
- Går ensam – väljer ensamheten
- Ofta trakasserade/mobbade men berättar inget

Utifrån min erfarenhet från Filurum så är det vanligtvis pojkar runt 10-årsåldern eller flickor i 14-årsåldern som föräldrar eller skola är bekymrade över. Pojkarna är oftast extroverta som t ex. utåtagerande, provocerande, protesterande skolvägrare och flickorna är oftast introverta med tex. depression ångest, ätstörningar, självskadebeteende och hemmasittare.

Som vanligt finns det undantag. Det är också viktigt att känna till att flickor med flit kan underprestera av hänsyn till klasskamrater som skulle bli avundsjuka annars. Jag brukar säga att de leker kameleonten – försöker anpassa sig efter omgivningen, ”normen”, vill inte sticka ut. Särskilt begåvade flickor är med andra ord svårare att identifiera och blir därför inte heller hjälpta i tid.

Punkterna här ovan är också något som man förknippar med olika diagnoser och Elevhälsans samlade kunskaper blir då viktiga. Man behöver börja med att ta reda på vilka olika insatser och åtgärder som provats..

Socialstyrelsen har gett ut anvisningar för vad som borde vara gjort och provat av skolan innan man begär psykologutredning.

Framförallt så är en pedagogisk kartläggning/utredning obligatorisk.

Mer om detta på sidorna 36-38 samt 46.

Könsskillnader:

Förutom att flickor ofta ligger lite före pojkarna så har de generellt sett en tendens att maskera sin förmåga - de visar inte sin fulla kapacitet av ”lojalitet” med kamrater.

Men först är det dags att se på lite film igen:

<https://youtu.be/Zwa00EBSRLI>

Illustration 14: Rasmus och Daniel SVT Aktuellt juni 2013.

Detta spelades in år 2013 och sedan dess har jag haft möjlighet att följa Daniels utveckling under åren. Jag var inte direkt positiv till att flytta upp en klass för jag trodde inte det skulle hjälpa eftersom man ganska snart kommer ifatt och sedan blir understimulerad igen. Jag valde dock att inte säga emot eftersom både Daniel och föräldrarna var överlyckliga över att få möjlighet att sluta grundskolan ett år tidigare.

På jullovet, en termin efter att han hoppat över årskurs 8, så träffar jag på Daniel och hans pappa utanför affären. Pappan är överlycklig och berättar att han fått en ny son och att han har förändrats så mycket till det bättre och är numera lugn och gör det han ska i skolan. Inga bråk eller andra oroligheter längre.

Jag frågar då hur det har gått med betygen och Daniel svarar att han har godkänt i alla ämnen. Du har alltså tagit igen hela åk 8 samt höstterminen i åk 9 på en enda termin, konstaterar jag. Sedan frågar jag vad han ska göra på vårterminen. Kanske satsa på att höja betygen, svarar Daniel.

Några citat från Daniel i hans föreläsning

”Jag kanske är smart men du har varit smart mycket längre.” (när jag måste hjälpa honom att sätta på sig mikrofonen).

”Om jag är den smartaste i rummet så är jag i fel rum.”

Så blev det tyvärr inte. Han tappade studiefarten och kom in på gymnasiet på lägsta möjliga poäng. På gymnasiet blev det tyvärr inte heller bättre. Här berättar Daniel själv: Från en föreläsning han höll på Filurums utbildningsdagar Ffokus år 2015. ”Mitt liv som elev”, väl värd att ses. Lyssna speciellt på den snabba, spontana ordväxlingen mellan honom och mig innan föreläsningen börjat.

https://youtu.be/IB8b2rGrr_0?t=5m20s

Illustration 15: Daniel Wiklund föreläser på Ffokus 2015

Anekdot:

När läraren delar ut matteprov, knackar han på bänken och säger till Daniel: ”Bevisa nu att du är särbegåvad!” Det blev ju en särskilt stark press att lyckas då, men som tur var hade jag sen alla rätt på provet, berättar Daniel.

ELEVHÄLSANS SAMLADE KOMPETENS

SPECIALPEDAGOG

Handledning

Pedagogisk kartläggning - Kunskapskartläggning

Mer information på sidan 38

KURATOR

Elevstöd

Handledning - konsultation

PSYKOLOG

Utbildning

Handledning - Konsultation

Psykologutredning

Diagnoser

Remisser

Elevstöd

SKOLSKÖTERSKA

Hälsofrämjande

Förebyggande

Enklare behandling

Elevstöd

Remisser

SKOLLÄKARE

Hälsofrämjande

Förebyggande

Enklare behandling

Diagnoser

Remisser

Receptskrivning

Elevhälsans sammansättning är inskriven i Skollagen. Dess uppdrag formuleras lite olika i olika kommuner men det gemensamma är att de på olika sätt och utifrån olika professioner ska identifiera barns/elevs behov och sedan förmedla det till den pedagogiska verksamheten. Skollagen gäller för både förskola, grundskola och gymnasium.

Elevhälsan är inte en vårdande eller behandlande enhet. Däremot är den utredande i förekommande fall. Barnets/elevs behov ska stå i centrum.

Jag kommer här att gå in mer på skolpsykologens uppdrag eftersom det är mitt område och där jag har både kunskaper och erfarenheter från många års arbete som just skolpsykolog.

Om någon pedagogisk personal på skolan är orolig för ett barns förhållanden att tillgodogöra sig undervisningen så kontaktas Elevhälsan och

i förekommande fall skolpsykologen. När det gäller psykologutredning så är det formellt rektor som beslutar om det och ger sedan uppdraget till en psykolog som kan vara en anställd på skolan eller anlitas externt.

Syftet med en utredning i skolan är **inte** att ställa en medicinsk eller (neuro-) psykiatrisk diagnos eller för den skull ta reda på intelligensnivå på särskilt begåvade barn/elever. En psykologutredning i skolan syftar mer på att kartlägga eventuellt stödbehov. Särskilt begåvade elever bör ha upptäckts via den obligatoriska pedagogiska kartläggningen – eller kunskapskartläggning som Mona Liljedahl föredrar att kalla det.

En formell diagnos är alltså inte en förutsättning för att barnet/eleven ska få tillgång till det stöd det behöver. Detta regleras också i Skollagen.

En anekdot:

En förälder berättar: När lille T som fyllt fyra år ryter "...jag vet väl vad en metafor ÄR!!" och stirrar på mig med en förolämpad min kan jag inte hålla mig för skratt. Så underbart roligt det är att vara förälder till dessa barn även fast man får kämpa så man knappt står ut ibland.

För psykologer gäller särskilda etiska regler som anges av Socialstyrelsen i skriften *Psykologutredning i skolan*.

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2013/2013-6-39>

Där anges att även om rektor gett psykologen uppdraget så har psykologen skyldighet att avgöra behovet av en sådan utredning samt tillsammans med barnets/elevens vårdnadshavare formulera en frågeställning. Det slutliga avgörandet har alltid vårdnadshavaren.

Oavsett om vårdnadshavaren väljer att låta göra en psykologutredning, eller inte så är rektor ändå alltid ansvarig för att eleven får adekvat stöd och/eller stimulans – utan dröjsmål. Där är Skollagen tydlig.

Om man ska vara riktigt formell så är det egentligen bara aktuellt att göra en psykologutredning om man (vårdnadshavaren) har en frågeställning gällande en diagnos om funktionsnedsättning och/eller funktionshinder. Att vara särskilt begåvad är ingen diagnos och alltså inget som psykologer inom skola eller landsting utreder.

Därför är det ytterst viktigt att man på olika sätt tar reda på barnets eller elevens funktionsnivåer i olika avseenden, samt inte minst provar olika anpassningar som också dokumenteras och utvärderas.

Med kunskapskartläggning menar Mona Liljedahl att man inte bara kollar av mot aktuella mål för årskursen utan går högre och söker elevens högsta förmåga och kunskapsnivå. Den kan naturligtvis vara olika i respektive ämne.

Illustration 16: Hösten 2017 kom en bok skriven av Mona Liljedahl: "Särskilt begåvade elever. Pedagogens utmaning och möjlighet".

Uppmärksamhets- och koncentrationssvårigheter kan ha många orsaker.

Vad som ligger till grund för svårigheterna är viktigt att förstå för att kunna vidta lämpliga åtgärder.

En anekdot:

Erik (fingerat namn) som går i sjätte klass var med på mötet med lärare och rektor. Han säger att skolan är som att sitta på en bussresa varje dag i sex timmar och titta ut genom fönstret vilket är oerhört tröttsamt.

Han säger vidare att på 10 minuter har han gjort de uppgifter som man skulle göra på lektionen, sedan sitter han sysslös. Erik berättar också att han har alla rätt på proven och vet därför inte på vilken kunskapsnivå han egentligen ligger. Rektor säger då att de hade tänkt att sätta ut pärmar i varje klassrum med extrauppgifter.

Bra, säger Erik. Då vill jag ha en på min bänk!

En pedagogisk kartläggning ska alltid föregå en psykologutredning

Några punkter som är viktiga att svara på via den pedagogiska kartläggningen:

- Beskriv elevens förmåga till koncentration, impulskontroll och uthållighet.
- Beskriv elevens förmåga att ta muntliga och skriftliga instruktioner, enskilt och i grupp.
- Beskriv elevens förmåga att muntligt återge en berättelse med röd tråd och anpassat till lyssnare.
- Beskriv elevens förmåga att påbörja och avsluta en uppgift samt byta fokus från en uppgift till en annan.
- Beskriv elevens förmåga till socialt samspel med yngre, jämnåriga och vuxna.

- Beskriv elevens uppnådda färdigheter i svenska (inklusive läs- och skrivfärdigheter och läsförståelse), matematik, engelska och eventuellt andra ämnen.
- Läs- och skrivfärdigheter ska bedömas via standardiserade test.
- Beskriv elevens generella lärtill.

Här är en länk till ett bra exempel på en mall:

<http://expressiva.se/wp-content/uploads/Pedagogisk-kartläggning-mall-AC.pdf>

ÅTGÄRDER OCH ANPASSNINGAR

som bör provas och utvärderas **före** en ev. psykologutredning:

- Anpassat material (ex skrivmaterial, läromedel).
- Egna läromedel att anteckna och markera i.
- Anpassade uppgifter (ex tydligt markerade uppgifter i bok eller som utgår från specialintressen).
- Ändrad placering i klassrummet.
- Fast placering i klassrummet.
- Genomtänkta gruppindelningar.
- Tillsyn i problematiska områden (matkö, kapphall, omklädningsrum).
- Schema uppsatt för klassen.
- Tydligt personligt schema.
- Digitala läromedel.
- Förlängd provtid.
- Konsekvenser av sitt handlande.
- Struktur på lektion - börjar och slutar varje lektion på samma sätt?
- Hjälp med att komma igång att arbeta.
- Behöver förberedas på att lektionen snart är slut.
- Behöver stöd i lekar för att förstå eller kunna delta utan konflikter.
- Individuella instruktioner.
- Påminnelse om läxor och prov i vecko-/informationsbrev.
- Enskilda påminnelser i kontakt med hemmet (ex via telefon eller mail).
- Förtydliga kravnivån som krävs för att uppnå ett visst betyg eller omdöme.
- Kontakt med Elevhälsa, BUP, HAB, Logoped, annan/andra?
- Föräldrar är informerade om svårigheterna.

Om man sedan väljer att göra en psykologutredning så kan ovanstående punkter ge oerhört viktig information till psykologen och kan förkorta utredningsprocessen avsevärt.

Om sanningen ska fram (och det ska den väl) så skulle inte hälften så många elever bli aktuella hos Elevhälsan/skolpsykolog om skolorna följde dessa anvisningar.

Skolpsykologer har också möjlighet att i konsultation eller rådgivning till lärarlag förmedla dessa åtgärder i förebyggande syfte.

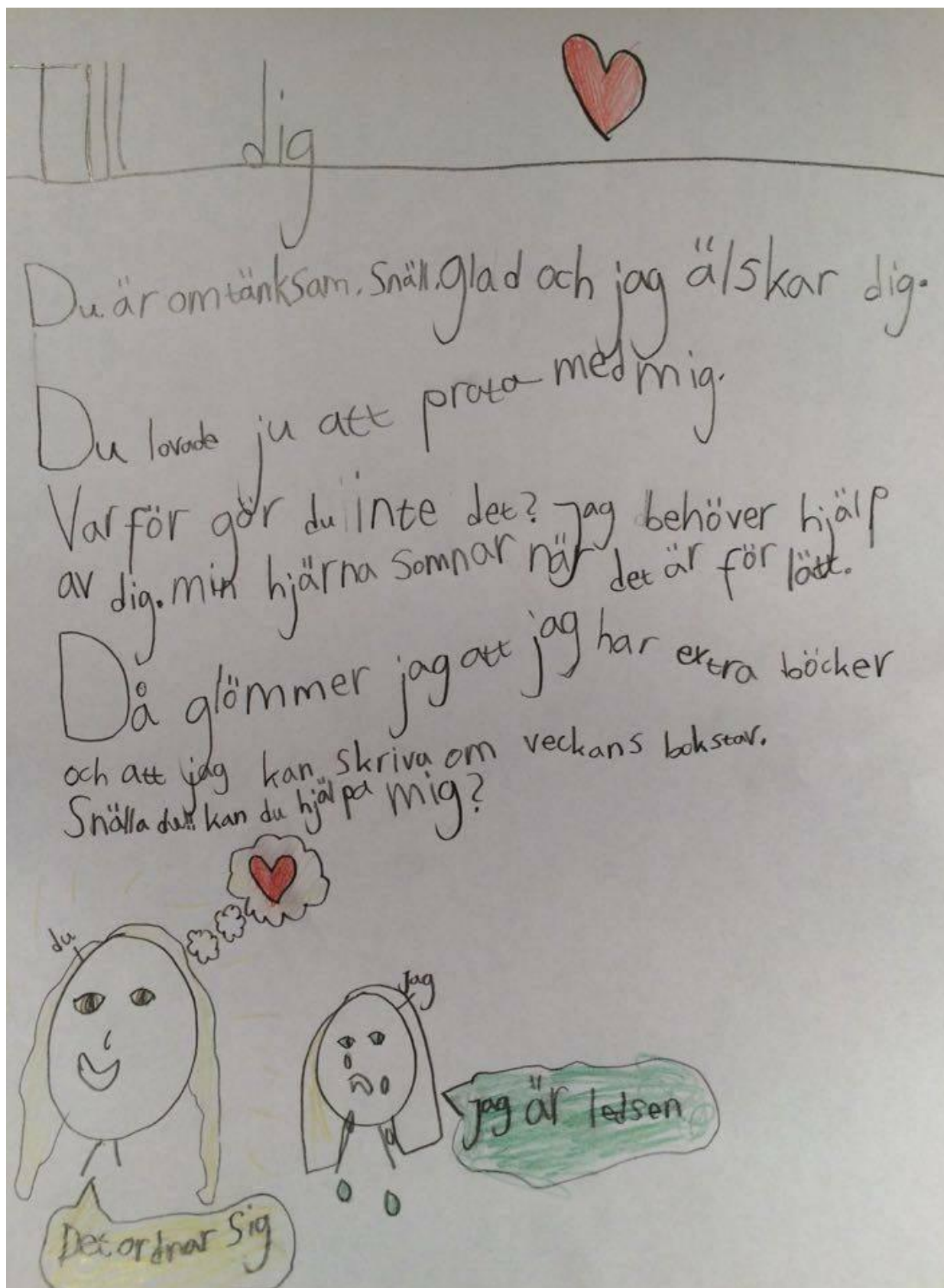

Illustration 17: Flicka (6 år) skrev ett brev till sin lärare.

DIAGNOS ELLER INTE DIAGNOS

– det är frågan

I otaliga sammanhang som bland annat massmedia och sociala media (t ex olika grupper på Facebook) diskuteras ofta diagnosers vara eller inte vara. Alldeles för ofta förmedlas felaktiga kriterier och vilseledande uppgifter. Åsikter och fakta, tyckanden och låtanden blandas i en salig ogenomtränglig, svårtolkad och förvirrande röra. Därför känner jag mig manad att förtydliga några saker.

Vem får ställa diagnos? Socialstyrelsen har gett legitimation till olika specifika yrkesgrupper att ställa diagnos. Se vidare länk nedan. Dessutom gäller att man ska ha adekvat utbildning samt erfarenhet för att ställa aktuell diagnos. Som exempel får en gynekolog inte ställa en dyslexidiagnos.

En funktionsdiagnos är direkt knuten till (jämförs med) en utveckling, (dvs. funktionsnivå) inom normalvariationen. För att kunna avgöra vad som avviker från normalvariationen måste man ha både kvalificerad teoretisk kunskap och gedigen praktisk erfarenhet. Dvs. man kan inte använda sig av en diagnosmanual och sitt eget eller grannens barn som mall och måttstock, utan man måste ha omfattande praktisk erfarenhet och veta vad som menas med "bristande ögonkontakt" utifrån ett bredare perspektiv och inte förväxla det med blygsel t ex. Vad gäller NPF-diagnoser som tex, ADHD, ADD, Autism (Aspergers syndrom - som numera är borttaget men som finns kvar i journaler bla.) så finns det klara kriterier och riktlinjer i diagnosmanualerna DSM-V och ICD-10.

Detta gäller – inget annat – oavsett vad vi tycker.

Ingen av dessa diagnoser är kopplad till intellektuell funktionsnivå även om det är något vanligare att personer med autism har en intellektuell funktionsnedsättning och vice versa.

Den enda diagnos som självklart kopplas till intelligens är intellektuell funktionsnedsättning/utvecklingsstörning (förståndshandikapp/begåvningshandikapp - termer som finns kvar i journaler men som inte används längre).

Särbegåvning - särskild begåvning, högentelligent, smart, lättlärd osv. är **inte** en diagnos utan en sammanfattande beskrivning av en funktionsvariation, en osedvanlig förmåga som förvånar vid upprepade tillfällen både i skolan och i vardagslivet.

Det är lika ovanligt med NPF-diagnoser hos särskilt begåvade som bland resten av befolkningen. Man uppskattar det till c:a 5%.

Vem får ställa diagnos:

[https://spf.inse.com/spf/textarkiv.nsf/UNID/5F24D28B2D042BBDC1257935002FBE81/\\$File/2011-06-psykolog-staller-diagnos-under-eget-yrkesansvar.pdf](https://spf.inse.com/spf/textarkiv.nsf/UNID/5F24D28B2D042BBDC1257935002FBE81/$File/2011-06-psykolog-staller-diagnos-under-eget-yrkesansvar.pdf)

Diagnosmanual ICD-10: <https://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=ICD-10&oldid=40126110>

Diagnosmanual DSM-V: <http://habilitering.se/autismforum/om-diagnoser/diagnoskriterier/diagnosmanualen-dsm-5>

Teckning 10: Pojke (14 år). Monster – grafittimålning (på en laglig vägg)

Innan man remitterar ett barn för utredning av ADD/ADHD:

Sharon Lind har gjort en sammanställning över vad som behöver provas innan man remitterar ett barn för utredning av ADD/ADHD. Det är en bra punktlista som man kan börja med när man har funderingar kring vad som är vad (Egen översättning).

DETTA ÄR INTE DIAGNOSKRITERIER utan en guide som hjälp i den initiala bedömningen. Som sagts tidigare men tål att upprepas: **Det är bara professionella personer med legitimation från Socialstyrelsen som får ställa diagnos.**

<http://sengifted.org/before-referring-a-gifted-child-for-addadhd-evaluation/>

Särskilt begåvad	ADD/ADHD?
Kontakt med intellektuella jämlingar minskar olämpligt beteende	Kontakt med jämnåriga har ingen positiv effekt på beteendet
Adekvat nivåanpassad undervisning minskar olämpligt beteende	Adekvat nivåanpassad undervisning har ingen positiv effekt på beteendet
Ämnesspecifik anpassning minskar olämpligt beteende	Ämnesspecifik anpassning har ingen positiv effekt på beteendet
Barnet/eleven har (för barnet) logiska förklaringar för det olämpliga beteendet	Barnet/eleven kan inte förklara det olämpliga beteendet
I en aktivitet så njuter barnet av sysselsättningen och känns inte okontrollerbart	Barnet känns okontrollerbart
Inlärn timer av lämpliga sociala färdigheter har minskat impulsivt eller olämpligt beteende	Inlärn timer av lämpliga sociala färdigheter har inte minskat impulsivt eller olämpligt beteende
Barnet/eleven har (för barnet) logiska förklaringar till varför uppgifter, aktiviteter inte slutförs.	Barnet har inte förklaringar till varför uppgifter, aktiviteter inte slutförs.
Barnet visar färre olämpliga beteenden när det är intresserat av ett ämne eller projekt.	Barnets beteende påverkas inte av hans/hennes intresse av en aktivitet
Barnet visar färre olämpliga beteenden när ämnet eller projektet tycks relevant eller meningsfullt för barnet	Barnets beteenden minskar inte när ämnet eller projektet tycks relevant eller meningsfullt för barnet
Barnet pratar oavbrutet eller avbryter andra för att dela med sig av information eller har behov att visa att man kan svaret eller vill lösa ett problem omedelbart.	Barnet kan inte genom intensivt prat eller avbrott lära sig saker eller dela med sig av information
Barn som tycks ouppmärksam kan upprepa instruktioner	Barn som tycks ouppmärksam kan inte upprepa instruktioner
Barnet njuter av att få multipla uppgifter – får mer gjort, uppskattar inlärn timer mer	Barnet byter från uppgift till uppgift utan uppenbarlig anledning
Olämpligt beteende är inte beständigt - tycks mer bero på sammanhang och aktivitet (samt läraren – min kommentar)	Oönskat beteende kvarstår oavsett sammanhang och aktivitet (och lärare – min kommentar)
Oönskat beteende är inte bestående – tycks bero på lärarens pedagogiska metod	Oönskat beteende kvarstår oavsett lärarens pedagogiska metod
Barnet är utåtagerande för att få lärarens uppmärksamhet	Barnet är utåtagerande oavsett lärarens uppmärksamhet

Lind menar att om man, efter att ha gått igenom dessa frågor, som förälder och lärare och fortfarande tror att det inte beror på en opassande, oflexibel eller icke-repetitiv undervisningsmiljö som orsakar barnets dåliga uppförande eller "avstängning" eller om barnet känns okontrollerbart, då är det ganska säkert adekvat att remittera barnet för en utredning.

För tidig remittering innebär att man hoppar över utbildningssystemet och tar bort kontrollen från elev, föräldrar och pedagoger. Genom att remittera innan man har provat att anpassa undervisningsmiljön och studier så tycks det som om pedagogerna förnekar de positiva egenskaperna hos särskilt begåvade och/eller lägger skulden på den som drabbats av ett olämpligt undervisningssystem.

Förvillande likheter och olikheter mellan särskild begåvning och autism

(Aspergers syndrom har i DSM-V ersatts av diagnosen AS = autismspektrumstörning.) Här nedan jämförs särskild begåvning med AS utifrån några perspektiv. Det är viktigt att komma ihåg att det alltid finns barn som inte klart och tydligt passar in i den ena eller andra kategorin utan har lite av båda - det är då som den professionella expertisen ska anlitas.

Särskild begåvning

Icke verbala koder

Kroppsspråk och mimik är oftast återhållsamt eftersom de inte vill avslöja sina känslor.

Men ibland är det väldigt yvigt, överdrivet och kan då tyckas udda eller omoget.

Social kompetens

Förstår sociala koder, ickeverbala signaler, ansiktsuttryck och kroppsspråk men tycker att man ska säga vad man menar istället så att missförstånd undviks.

Sociala behov

De är ofta ensamma vilket beror på att det finns väldigt få som de vill umgås med. De har stort behov av socialt umgänge men söker sig oftast till äldre eller vuxna.

De undviks av andra som inte förstår deras sätt att tänka och inte hänger med på deras avancerade nivå.

När de börjar använda datorn så hittar de kompisar/likasinnade via olika sociala nätverk. De kan sitta i timmar och "umgås".

Fantasi – empati

Ljuger inte - deras ärlighet kan bli plågsam eftersom de tycker att det är oärligt och omoraliskt att ljuga.

De har väl utvecklad fantasi och symboliseringsförmåga.

De spelar datorspel, läser facklitteratur för vuxna, fantasy, science fiction och manga.

Deras utvecklade fantasi gör att de oftast är mycket empatiska.

Empatisk förmåga

Utvecklad empatisk förmåga. Tycker inte om tävlingar eftersom de tycker synd om de som förlorar.

Har svårt med lagsporter eftersom de uppfattar medspelarna som nedtryckande.

Inläring – internalisering

De internaliserar kunskapen – gör den till en del av sig själva.

De har därför en utvecklad förmåga att koppla ihop kunskaper och erfarenheter tvärvetenskapligt.

De har oftast inga svårigheter att lära om och lära nytt men kräver då en logiskt hållbar förklaring.

Forts. nästa sida

Autism (Asperger)

Icke verbala koder

Kroppsspråk och mimik är ofta stelt och uttryckslost eftersom de har bristande förmåga att uttrycka känslor.

Social kompetens

Bristande förmåga att förstå sociala koder, ickeverbala signaler, ansiktsuttryck eller kroppsspråk och därför uppstår missförstånd.

Sociala behov

De är ofta ensamma vilket beror på att de oftast inte har samma behov av socialt umgänge.

De undviks av andra som inte förstår deras sätt att tänka och inte orkar prata om samma saker hela tiden.

Fantasi – empati

Ljuger inte – de har bristande förmåga till fantasi, – förstår inte heller "nyttan" med att ljuga.

Läser i stort sett bara facklitteratur.

Några högfungerande spelar vissa rollspel – helst då levande rollspel, även kallat lajv.

Deras bristande fantasi begränsar empatin.

Empatisk förmåga

Bristande empatisk förmåga – svårigheter att se saker ur andras perspektiv. Deltar inte i tävlingar eftersom de inte förstår meningen med dom.

Klarar inte lagsporter. Kan utöva vissa "solitära" sportgrenar och kan då bli fanatiska.

Inläring – internalisering

Vad de lärt i ett sammanhang kan de inte självklart använda i ett andra sammanhang. Kunskapen är till stor del mekaniskt inlärd.

De har svårt att lära om redan inlärd fakta – likaså att ändra på rutiner.

Förklaringar med hänvisning till andras behov eller önskningar brukar inte godtas.

Forts. från föregående sida.

Särskild begåvning

Prestation – ambition

Har svårigheter i inlärningsituationer.

”Läraren har ju sagt hur det ska vara – jag kommer ihåg det”.

De förstår inte att arbetsboken är till för att läraren ska se vad de lärt sig.

Om man förklarar för dessa barn så brukar det gå bra men de tycker det är tråkigt eftersom de redan har gjort det. De vill gå vidare till nästa nivå.

Udda intressen

Det kan vara dinosaurier, tåg, bilar, datorer mm.

Intressena är inte ovanliga i sig utan däremot den tid de ägnar åt sitt intresse och hur de utövar intresset.

Särskilt begåvade vill lära sig allt grundligt - sedan byter de ämne. Datorn är oftast ett redskap för att utöva sitt intresse.

De kan gå tillbaka och prata om gamla intressen.

Ironi, sarkasm och liknelser

Förstår ordspråk och brukar tycka om att lära sig dessa.

Förstår ironi och sarkasmer men tycker att det är elakt - säger hellre (den brutala) sanningen.

Tycker om att leka med ord och har ofta ett avancerat ordförråd.

Kan låtsas ta det bokstavligt och använder det ofta för att skämta.

Sinnen påkopplade och avkopplade

Många särskilt begåvade har alla sinnen påkopplade.

De kan vara känsliga för att prova nya maträtter eller tvärtom stora gourmeter.

De kan vara känsliga för ljud och/eller mycket musikaliska.

De kan vara ointresserade av mode och det viktigaste är att kläderna är bekväma och inte väcker uppmärksamhet.

De blir inspirerade av nya miljöer där de stimuleras intellektuellt.

Vet mest och bäst

Kan vara provocerande och ifrågasättande med sina kunskaper.

Omgivningen tröttnar på deras behov av att påpeka fel och brister.

Föredrar oftast facklitteratur eller avancerad fantasy/sci-fi.

Forts. nästa sida

Autism (Asperger)

Prestation – ambition

Har svårigheter i inlärningsituationer.

De förstår inte varför de måste visa för läraren vad de lärt sig. ”Jag vet vad jag kan.”

Deras bristande ”mentalisering” blir här ett hinder.

Udda intressen

Det kan vara dinosaurier, tåg, bilar, tabeller, kalendrar, fakta kring kändisar mm.

Intressena är inte ovanliga i sig utan däremot den tid de ägnar åt sitt intresse och hur de utövar intresset.

Autistiska personer byter intressen och blir då totalt ointresserade av det gamla intresset och vill inte prata om det.

Ironi, sarkasm och liknelser

Svårigheter att förstå ordspråk, ironi eller sarkasmer.

Tar allt bokstavligt.

Sinnen påkopplade och avkopplade

Alla sinnen är påkopplade. Känsliga för ljud, ljus, smaker, dofter och känsel.

Ofta väldigt restriktiva mot att prova nya maträtter, nya kläder och nya miljöer.

Vet mest och bäst

”Levande uppslagsverk” men har svårt att sammanfatta kunskapen utan upprepar den.

Omgivningen tröttnar på deras behov av att påpeka fel och brister.

Föredrar facklitteratur.

Forts. från föregående sida

Särskild begåvning

Sociala svårigheter och motigheter

De flesta särskilt begåvade tycker om att umgås med andra personer men bara om de fungerar på ungefär samma intellektuella nivå. Då är ålder, kön, mm. oviktigt.

De kan ta del av andras intressen och följa dynamiken i ett samtal och associera till andra ämnen.

De går ofta ensamma eftersom de inte hittar jämlingar

Autism (Asperger)

Sociala svårigheter och motigheter

Autistiska personer vill ofta vara tillsammans med andra om de har samma intressen.

De har svårigheter att följa dynamiken i en konversation och tystnar eller protesterar när samtalet glider iväg till ett annat ämne.

De har svårt att "läsa av" andra personer och förstå att dessa kan ha andra intressen och behov.

De går därför ofta ensamma.

Illustration 18: Pojke (6:06 år) har byggt en modell av fartyget Queen Mary II

En anekdot:

En 11-årig elev skulle testas för frågeställningen intellektuellt funktionshinder och/eller autism. Eleven fick frågan på vad sätt röd och blå är lika. Det tog lång stund innan svaret slutligen kom. "Röd och blå är mänsklighetens populäraste färger som man också kan visa känslor med."

Testledaren förstummades och funderade länge på hur man kunde förmedla att svaren inte behövde vara så avancerade och sade sedan "Det var det bästa svar jag någonsin fått. Testkonstruktören hade varit nöjd med det enkla svaret "färger"." Därefter hade eleven förstått nivån på testet och svarade kortfattat och korrekt på resterande frågor.

Frågeställningen om intellektuellt funktionsnedsättning kunde genast avskrivas. Det visade sig att eleven låg långt framme i matematik och skrev fantasyböcker på engelska - hemma. I skolan märktes ingenting av detta. Där var han tyst och visade inget intresse av att leka med skolkamrater.

Senare på gymnasiet fick eleven frågan om han själv märkte av sin särskilda begåvning i klassen. Eleven svarade "Jag kan hålla igång en konversation med mina lärare, mycket längre än mina klasskamrater."

Personlighetsdrag som felaktigt kan tas för tecken på diagnos och dölja en särskild begåvning.

Det finns flera personlighetsdrag som är viktiga att känna till och som ofta är kopplade till särskild begåvning och därför kan misstas för diagnoskriterier och/eller att man inte upptäcker begåvningen. Här nedan nämns några.

HSP -Highly Sensitive Person = Högekänslig person

I förra kapitlet om särskild begåvning kontra autism nämndes att "alla sinnen är påkopplade" och även om det har en beteckning så är det inte en diagnos utan en sammanfattande beskrivning. Hyperkänsliga personer finns det inom alla nivåer av begåvning men tycks vara något vanligare bland särskilt begåvade personer. Det betyder INTE att det ensamt uppfyller något krav för en diagnos.

Här intervjuas jag i HSP-podden #7

<https://hsppodden.podbean.com/e/hsp-7-anita-kullander/>

Dyslexi – läs- och skrivsvårigheter

Särskild begåvning kan dölja dyslexi och tvärtom. Om man har ett bra minne så kan man komma ihåg en lärares genomgång och därmed få godkänt på ett prov. Om man har svårt att läsa så klarar man inte lästalen i matematiken och anses därmed inte särskilt begåvad.

Mona Lundberg Vendlegård har intervjuat fyra föräldrar och det finns att läsa om i hennes artikel.

Särskilt begåvade barn med dyslexi:

Fyra föräldrars erfarenheter av stöd och samverkan med skolan

<http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:1118753/FULLTEXT01.pdf>

Impostor syndrome

(Bedragarsyndrom)

Man skulle lätt kunna tro att särskilt begåvade personer är trygga med sin kunskap och skicklighet, att självförtroendet ligger på topp. Men höga förväntningar och överraskande osäkerhet lägger en skugga över vad de åstadkommer.

Högpresterande tror att de på något vis har lurat andra att tro att de är smarta. De tror att andra inte är medvetna om deras begränsningar. Framgångar beror på tur inte på skicklighet.

"Jag lyckades vinna bara för att Jimmy inte ställde upp i år."

"Jag klarade mig bra i grundskolan för att lärarna tyckte om mig."

"Du tycker att jag är duktig på pianot men det är bara för att jag väljer att spela enkla stycken."

I ett försök att bibehålla illusionen av perfektion så undviker de situationer där de riskerar att inte vara bäst.

Impostor syndrome är ingen diagnos utan mer en beskrivning av ett personligt förhållningssätt till sin begåvning. Det är vanligare att flickor och kvinnor tvivlar på sin förmåga.

Jag pratade med en medlem i Mensa som berättade att det var flest män som sökte medlemskap. Den procentuella andelen kvinnor som klarade testet var däremot större än andelen män. Detta kan tolkas som att män har större tilltro till sin förmåga än vad kvinnor har. Eller så är det en kulturell fråga om könsidentitet.

Jag har hört flera flickor och vuxna kvinnor berätta att de medvetet skrivit fel på prov i skolan för att deras kamrater inte ska bli avundsjuka. En kvinna sade att det var så skönt när hon började realskolan för då behövde hon inte maskera sig längre.

Risken för mobbning gör också att de särskilt begåvade "leker kameleonter".

Mobbning

Särskilt begåvade barn/elever är tyvärr ganska ofta utsatta för trakasserier, utstötningar och mobbning – oftast av andra elever men även av lärare. Självklart så påverkar det individens självbild, prestationer i skolan, sociala relationer mm. Mobbning och en känsla av utanförskap, att vara annorlunda, är kanske det som har den största negativa inverkan på särskilt begåvades psykiska mående. Helt självklart påverkar det också individens lust att visa sina kunskaper och färdigheter.

Mobbning kommer att behandlas i ett särskilt kapitel på sidan 58.

En anekdot:

Från begåvnings-test WISC: För många år sedan (långt innan jag upptäckt fenomenet särskild begåvning) skulle en elev i åk 5 utredas. Psykologkandidaten skulle administrera själva begåvnings-testet. Kandidaten kommer tillbaka och är bekymrad över att ha gjort fel och förstört hela testningen.

Kandidaten berättar att hen var nervös och började kanske på för låg nivå. Eleven svarade inte på några av de första enklare frågorna. Kandidaten glömmer alla anvisningar om att sluta efter fem felsvar som i de här fallet var icke-svar – total tystnad.

Kandidaten fortsätter upp på högstadienivå – då börjar eleven svara och har också alla rätt!

Min erfarenhet är att det inte är ovanligt att elever låter bli att svara på enkla frågor eftersom det kan vara under deras värdighet eller tvärtom att de tror att frågan är mer komplicerad än vad de kan lista ut.

PSYKOLOGUTREDNING

Från Socialstyrelsens rapport *Psykologutredning i skolan* (2013):

Rapporten diskuterar när det är aktuellt att utföra en psykologutredning i skolan, hur en sådan utförs och hur resultaten återförs så att lämpliga åtgärder i möjligaste mån undanröjer hinder för lärandet. I sammanställningen ingår även en diskussion om lämpliga metoder.

En psykolog som utreder i skolan ska besitta erforderlig kompetens i att:

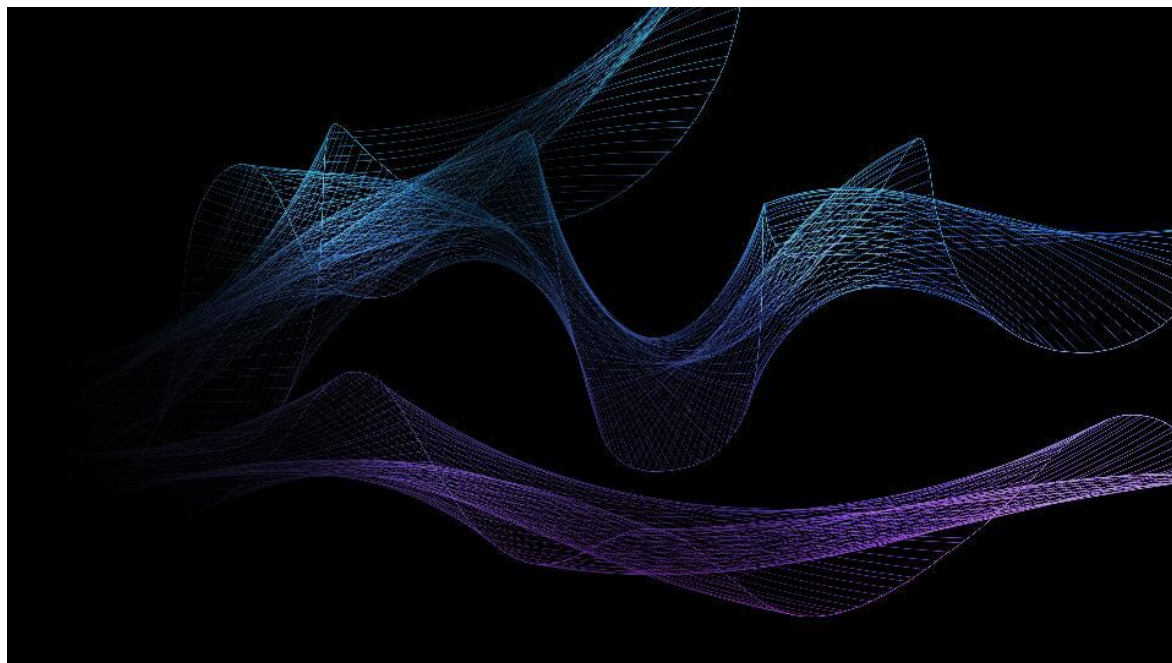
- identifiera barnets behov och anlägga ett barnperspektiv
- sätta utredningen i sitt sammanhang
- tillämpa psykologiska och psykometriska kunskaper
- tolka och kommunicera utredningens resultat
- tillsammans med pedagoger överföra resultatet till praktiska åtgärder.

Psykologen ansvarar för att välja metoder som svarar mot utredningens syfte, det enskilda barnet samt yttre omständigheter.

Samtal med föräldrar och barn och observation i skolmiljön är en viktig del av psykologutredningen.

Utredningens omfattning och innehåll anpassas efter barnet och frågeställningen.

Min kommentar: All testning bygger på att den testade vill prestera, visa vad den kan, "vara duktig" dvs. har en tävlingslust. När det gäller testning av särskilt begåvade barn/elever så har det på flera olika sätt blivit tydligt för mig att det inte alltid är så lätt. Det finns en del små enkla "knep" för att komma runt detta, som jag skriver mer utförligt om i *Socialmedicinsk tidskrift* 2-2014.

Teckning 11: Pojke (12 år) har knåpat ihop detta med hjälp av programmet Krita

WISC-IV - Resultat på respektive deltest

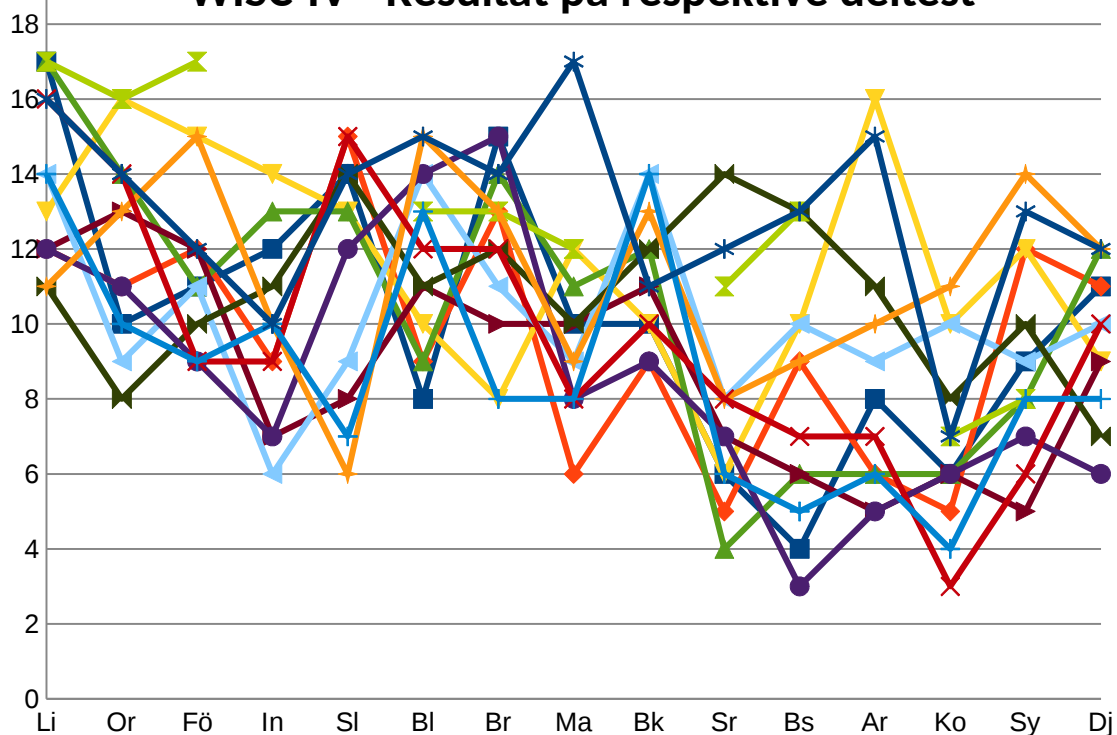

Diagram 1. Resultat från testning av 15 elever med WISC-IV.

X-axeln visar förkortningar av de olika deltesten. Y-axeln visar resultaten på respektive deltest.

Ovanstående diagram visar resultat från testning av 15 elever med WISC-IV.

Två av eleverna är utredda av annan psykolog och alla deltest är då inte gjorda. De övriga 13 eleverna har kommit till Elevhälsan med önskan om psykologutredning. Av skolans beskrivning och efter samtal med vårdnadshavarna så har man initialt haft en hypotes/-frågeställning om en diagnos som tex ADHD och eller autism. Efter utredning med begåvnings-test och anamnestagning så har det blivit tydligt att det mera handlat om särskild begåvning och att skolan inte har förstått att bemöta elevens behov adekvat. Därav understimulans som så småningom lett till oönskat beteende och/eller depression.

Efter utredning och rekommendationer som oftast handlat om stimulans och acceleration i undervisningen så har det blivit en markant skillnad i de flesta elevers beteende. Tyvärr har jag också fått information om att lärare och rektorer inte alltid litade på psykologens bedömning och rekommendationer följdes inte. Eleven fortsatte med sitt störande beteende. I något fall gick man även vidare med utredning på BUP eller HAB – diagnos – medicinering.

En diagnos som inte syns i testsituationen är det svårt att tro på. En diagnos har man i alla sammanhang, den kommer inte och går som en allergi eller förkylning. Där är DSM-V tydlig.

I samtal med de tusentals föräldrar som jag haft under åren (till största delen via den ideella verksamheten i Filurum) så är det oftast skolans pedagogiska personal som är oroliga för en diagnos och många gånger har skolan observerat ett beteende och gjort egna tolkningar och ställt lekmanamässiga diagnoser. Som t ex. en elev som beskrevs att han var fixerad vid kartan som satt på väggen vid hans skolbänk. Under psykologutredningen framkom det att han spelade rollspel med sina syskon och studerade kartan för att memorera vägen som de skulle gå i spelet. Han var spelledare.

En anekdot:

En pappa berättar: Min son ville inte gå till skolan i årskurs 2 och vi fick träffa skolpsykologen. Hon förklarade då för sonen att han måste gå till skolan så han får bra på proven och bra betyg. Jag kommer aldrig att glömma hans svar:

"Jag lär mig inte för test eller för betyg, jag lär mig för livet. Jag vet inte hur du gör, men det är så jag gör."

En annan elev antogs vara psykotisk eftersom han aldrig följde lärarens instruktioner under lektionerna i datorsalen. Han hade inte Word-programmet framme utan en massa vit text på svart bakgrund. Utredande skolpsykologen som kunde en del om datorer frågade eleven om denne var inne i "roten" på datorn, dvs. datorns grundprogrammering. Eleven bekräftade detta och sade att det var mer intressant eftersom han redan kunde ordbehandlingsprogrammet och en massa andra program på datorn. Han ville nu lära sig om programmering!

Socialmedicinsk Tidskrift (smt) publicerade ett temanummer om särskild begåvning. Nr 2 2014.

"Se mig – också! Om särbegåvades utsatthet".

Där finns bla. en artikel som jag skrivit om testning av särskilt begåvade barn/elever:

"Kliniska erfarenheter av begåvningsstest och särbegåvning"

Artikeln är en sammanställning av resultaten från 15 psykologutredningar av elever 7-16 år. Frågeställningen var ursprungligen, om det förelåg en diagnos som ADHD och/eller Aspergers syndrom. Psykologbedömningen blev i samtliga dessa fall ingen diagnos eftersom barnen visade sig vara särbegåvade. Begåvningsstest genomfördes med WISC-IV. Resultaten sammanfattas i två diagram och svårigheterna att göra en korrekt bedömning av särbegåvning bara från kvantitativa data diskuteras.

För att säkerställa en mer korrekt bedömning behövs naturligtvis också kvalitativa data som anamnes, skolhistorik mm.

Att vara särbegåvad är ingen diagnos och kan därför inte enskilt utgöra en grund för en psykologutredning.

Det som karaktäriserar särskild begåvning, riskerar av oerfarna testare/utredare misstolkas och feldiagnostiseras. Resultaten från ett WISC-test kan inte enskilt användas för att bedöma särskild begåvning. Även vid höga resultat finns missförstånd om vad som är och inte är särskild begåvning. Särskilt begåvade barn måste identifieras tidigt, redan på förskolan, och bedömas mer holistiskt så att de får rätt stöd och stimulans för att utvecklas optimalt – allt enligt Skollagen.

Hela numret rekommenderas och kan laddas ner gratis här:

<http://www.socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/issue/view/91>

Tidskriften Elevhälsa (Gothias förlag) hade ett temanummer om Hemmasittare, vilket tyvärr är vanligt bland särskilt begåvade under-stimulerade barn/elever. Jag bidrog med en artikel där också.

En anekdot:

En mamma berättar: Sexåringarna är på introduktionsbesök i skolan och klassen som de ska börja i till hösten. Läraren ber barnen i klassen att rita sin familj. Dottern frågar varför hon ska rita sin familj. Läraren säger – rita ett hus då. Dottern frågar varför hon ska rita ett hus. Rita vad du vill då, säger läraren. När dottern och mamman går därifrån säger dottern "Det var nog ingen bra lärare – hon visste inte varför hon bad barnen att rita sin familj och hon ändrade sig hela tiden".

Goda nyheter:

Skolavslutningen verkar ha avlöppt med blandade känslor för våra barn och oss föräldrar. Själv fick jag se vår son gå upp inför en fullsatt kyrka och sjunga en egenskriven låt på engelska, tonsatt tillsammans med, och pianokompad av, musikläraren. När rektorn strax efter beskriver skolans talanger och hänvisar till min son, då grät jag lite till.

IQ/IK - HIK - GAI - KRI

Intelligensbegreppet som förkortats med IQ eller IK, har ju definierats olika över tid och forskare. Intelligensten värderas också olika inom olika kulturer och ideologier.

Den definition som kanske bäst stämmer är "Intelligensten är det som man mäter med intelligenstest".

Ph. D. Linda Kreger Silverman Licensed psychologist, hänvisar till Stephen Hawking och säger att domänerna Arbetsminne och Snabbhet inte blir högre med intelligensten.

Hawking menar att det beror på att neuroner, synapser och transmittersubstanser styrs av fysiska lagar och har en bestämd opåverkbar hastighet.

Tvärtom så kan tankeprocesser fungera långsammare hos personer med många neuroner som ska genomsökas för att hitta rätt svar. Därför är det, för begåvade personer, mer adekvat att använda GAI-värdet där inte dessa domäner är med. I WISC-V har man KRI som är jämförbart med GAI.

IQ = (Intelligence Quota) på svenska IK = Intelligenskvot. Numera använder man dock:

HIK = Helskaleindex (med 10 av 15 deltest inom samtliga fyra domäner: Verbal funktion, Perceptuell funktion, Arbetsminne och Snabbhet)

GAI = General Ability Index (deltesten inom Arbetsminne och Snabbhet är inte inräknade)

KRI = Kognitiv Resurs Index (används från WISC-V och är i stort sett samma som GAI).

IQ/IK i procent av befolkningen enligt Wechsler-skalan

2,2% av befolkningen har lägre IQ/IK än	70
25% av befolkningen har lägre IQ än	90
Medelvärde är	100
25 % av befolkningen har högre IQ/IK än	110
9% av befolkningen har högre IQ/IK än	120
2,2% av befolkningen har högre IQ/IK än	131
0,0001% av befolkningen har högre IQ/IK än	171

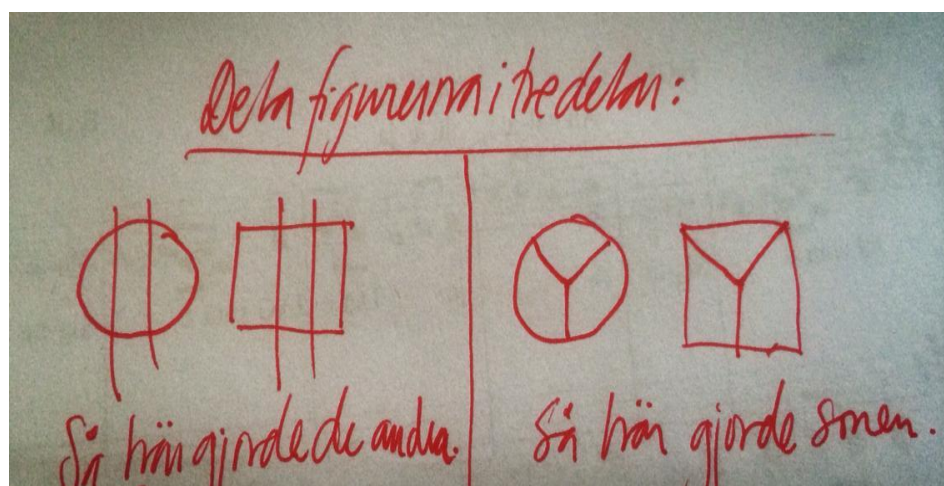

Illustration 19: Pojke (7 år). Olika sätt att lösa en uppgift

I SKOLAN

Vi kan konstatera att 4-5% av befolkningen är särskilt begåvade. Av 1000 elever så kan vi räkna med c:a 40 elever som är särskilt begåvade – jämt fördelade mellan flickor och pojkar. Oavsett begåvningsnivå har de samma rätt till egen utveckling och stimulans utifrån den egna kunskapsnivån.

IUP (Individuell Utvecklings-Plan) ska innehålla elevens utveckling och det kan vara helt annorlunda än vad som framgår av kunskapsmålen för årskursen.

Särskilt begåvade elever är en utmaning för skolan.

Vi är vana vid att leta svagheter och svårigheter och tänker då oftast på elever med olika inlärningssvårigheter. Särskild begåvning kan trots (eller på grund av) sin intelligens, kategoriseras som elever med komplicerad inlärning. Då menar jag att den kanske även är komplicerad för läraren/pedagogen.

Även särskilt begåvade elever har behov av olika lärvärtyg för att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Det är stor risk att särskilt begåvade elever blir understimulerade och därmed passiviserade. De lär sig inte studieteknik och ger upp vid minsta motstånd. Det är också tyvärr vanligt att särskilt begåvade elever blir utsatta för trakasserier och mobbning.

För mig är det ingen tvekan om vad skollagen innebär. Alla elever har samma rätt att få stöd eller stimulans – ingen elev får prioriteras framför den andre.

Särskilt begåvade barn älskar kunskap och de går till skolan för lektionernas skull. Ofta har de i flera år längtat till skolan och blir besvikna när det inte blir som de hoppats på.

Alldeles för många barn/elever går hem och säger att de inget lär sig, att de kan allt som de lär ut, att de får sitta och vänta, att läraren inte har tid osv.

Väldigt få elever gör som bilden på sidan 39 visar – säger till.

Det är ju en fin medmänsklig egenskap att vilja hjälpa den som ännu inte kan och då blir det lätt att man ser till gruppen och de svagare elevernas behov. Jag vill mena att vi måste se individen. IUP betyder ju att varje elev ska få en plan för sin individuella utveckling.

Man har inte den moraliska rätten att hålla tillbaka ett barns utveckling – oavsett!

Skollagen:

Kap 3

Barnens och elevernas lärande och personliga utveckling

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Lag (2014:458).

En anekdot:

En elev fick frågan ”Hur många ben har en hund?” ”Herregud, hur ska jag kunna veta det!” blev svaret.

Det är ganska vanligt att särskilt begåvade elever tror att frågan är mer komplex än den är. De vill vara helt säkra på svaret, tycker inte om att gissa, svarar hellre ”Jag vet inte”.

De är ytterst medvetna om att ett felsvar kan resultera i att bli utskrattad. Däremot är det ingen som skrattar om man säger ”vet inte”.

GENERELLA TIPS OCH RÅD

Särskilt begåvade elever i skolan - hur kan vi hantera detta i vardagen?

- Tydliga scheman med angivna ämnen samt klocktider för lektioner respektive raster.
- Tydligt presenterade mål och syfte samt betygskrav för varje nytt moment i respektive ämne.
- De går inte med på att göra saker bara för att någon har sagt det. De är sällan mottagliga för varken belöningar eller straff/påföljder.
- Många särskilt begåvade är beroende av en positiv relation till sina lärare.
- Många särskilt begåvade elever presterar bättre vid muntliga prov och redovisningar.
- Särskilt begåvade elever har ofta en asynkron utveckling vilket innebär att de intellektuellt befinner sig på en högre nivå emellan de känslomässigt kan vara t o m. något efter sina jämnåriga.
- Många särskilt begåvade elever har inte fått tillräcklig träning i frustrationstolerans och impuls kontroll. Dessa förmågor tränas bäst i mötet med det som de ännu inte lärt sig eller när utbildningsnivån blir så hög att de måste tänka lite extra eller repetera.
- De allra flesta särskilt begåvade elever har mycket lite gemensamt med sina jämnåriga. Låt dem själva välja vilka de vill umgås med och vad de ska göra på rasterna.
- Alldeles för många särskilt begåvade är mobbade, trakasserade eller utstötta - men de berättar det inte.

Teckning 12: Flicka 11 år. "När jag hade lite tråkigt"

Det kanske allra viktigaste är att förstå:

De kommer alltid att vara särskilt begåvade!

De kommer aldrig att bli normalbegåvade.

De normalbegåvade jämnåriga kommer inte ifatt utan tvärtom så ökar det intellektuella avståndet mellan dem hela tiden.

En generellt särskilt begåvad elev skulle i praktiken klara grundskolan på halva tiden. Resterande tid (4 år) väntar de på sina klasskamrater.

Vi kan och bör också fråga eleverna, dvs ta reda på vad de tycker!

Jag hittade nedanstående lista som jag vill dela med mig av.

Det är frågor som läraren kan ställa till alla elever i sin klass.

De svarar antingen på papper eller digitalt.

Svaren på frågorna kommer bara jag som lärare att läsa.

Du får tillbaka det du skrivit när jag läst det.

1. Vad behöver jag veta om dig?
2. Vad behöver du mest av mig?
3. Vad är att lyckas i klassrummet, för dig?
4. Vad vet du om hur man lär sig?
5. Vad är det mest kreativa du någonsin gjort?
6. Hur kan teknik användas för att lära sig?
7. Vad betyder det att förstå något?
8. Vilket är det mest krångliga problem du har löst?
9. Vad tänker du om förväntningar?
10. Vilket är ditt stoltaste ögonblick?
11. Vad vill du lära dig?
12. Vad är du bra på i läsning?
13. När skriver du bäst?
14. Vad är värt att förstå riktigt bra?
15. Vad är du bra på när det gäller att tänka?
16. Vad är viktigast i ditt liv?
17. Hur är relationen mellan svaret på fråga 4 och att lära sig?
18. När märks din inre drivkraft?
19. Har du några idoler eller förebilder?
20. Varför ska man lära sig SO?
21. Vad är du bra på (som kanske ingen vet)?
22. Vad kan lärare missförstå om dig som elev?
23. Vad betyder det att plugga/studera?

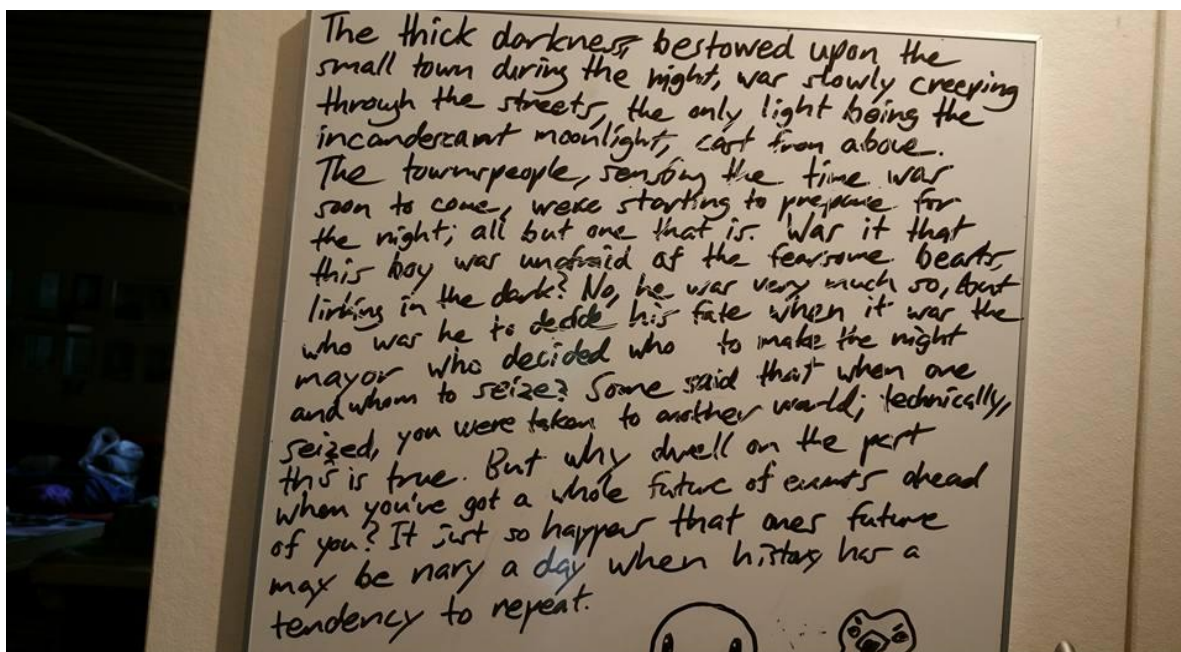

Illustration 20: Pojke 13 år. The Thick Darkness

Thomas Nordahl är professor i pedagogik i Norge. På en föreläsning i Oslo presenterade han följande enkla sätt att följa upp en elevs bedömning av inläringen.

Han menar att det är främst fyra områden som frågorna ska täcka och idealsvaren är inom parentes:

Fackligt - (Jag lär mig mycket i skolan)
Socialt - (Jag har det bra i skolan)
Didaktiskt – (Lärarens metoder passar mig)
Förväntningar - (Det förväntas mycket av mig)

Nordahl menar vidare att det finns fyra grundläggande frågor som bör besvaras av barn/elever angående deras inläring:

Svaren som anges påverkar deras grad av uppmärksamhet respektive engagemang.

Goda nyheter:

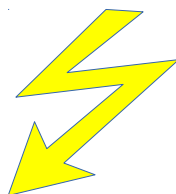
Plötsligt händer det... Yngste sonens klass har det stökigt. Rektor och biträdande rektor tar personliga möten med oss föräldrar. Då de förklarar hur de kommer att jobba med klassen inför hösten säger rektor att hon gjort iakttagelser i klassen och frågar om jag funderat över om det kan vara så att sonen är särskilt begåvad och om hans beteende kan bero på att han är under-stimulerad. Tack för den!

1. Hur har du det?

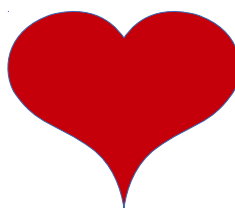
2. Är du intresserad?

3. Är det viktigt?

4. Kan du klara det?

Uppmärksamhet

Engagemang

Min fundering:

Skolans mål med eleven är nog oftast inte samma som den särskilt begåvade elevens mål med skolan.

Min erfarenhet från 25 år som skolpsykolog, är att det egentligen inte är någon skillnad i beteendet mellan understimulerade elever oavsett deras olika intellektuella förutsättningar.

Understimulansen är lika förödande oavsett på vilken nivå det handlar om. Det exemplifieras i anekdot här till höger.

Att det även kan vara svårt för föräldrar att förstå sina barns osedvanliga förmågor visar anekdoten här nedanför.

En anekdot:

En mamma ringer skolpsykologen och säger att hennes kusin tyckte att hon skulle ringa för hennes barn är så konstigt. Hur då konstigt, frågar psykologen. Han är bara 6 år men lånar böcker på biblioteket med i stort sett bara text och någon enstaka bild. Men han läser väl dem, säger psykologen. Nej, nej, han är bara 6 år och har inte börjat skolan ännu. Han kan inte läsa. Vad är det för sorts böcker han lånar, frågar psykologen. Det är böcker om båtar, stora båtar. Som tex. Titanic, undrar psykologen. Ja, svarar mamman, hur kunde du gissa det?

Psykologen funderar över hur denne ska kunna få mamman att förstå att hennes son läser fast hon inte tror att han kan det. Psykologen frågar då: Berättar han för dig vad det står i böckerna? Ja, suckar hon det är det som är det konstiga – hur kan han veta det?

Då förklarar psykologen att det inte är helt ovanligt att särskilt begåvade barn lär sig att läsa spontant genom att titta i böckerna samtidigt som föräldern läser högt. Likaså kan de lära sig olika språk genom TV och internet. Du kan testa genom att lägga fram en lapp med texten ”jag har lagt chokladen under sängen”. Om han hittar chokladen så vet du.

En anekdot:

En skolpsykolog kontaktades av lärarna i grundsärskolan. De hade en elev i årskurs 8 som vi kan kalla Isak. Han ville inte göra något i skolan bara sitta vid datorn. Lärarna ville ha hjälp med hur de skulle motivera Isak till att prestera. Han gick mest runt i klassrummet och muttrade - tyckte allt var barnsligt, att han kunde allt de lärde ut, att det var för lätt och han vägrade att vara med klasskamraterna på rasten och var aldrig med på utflykter mm. Isak skolkade också mycket. Därutöver var han mestadels arg. Isak var storväxt och många elever var också rädda för honom. Lärarna hade en intuitiv känsla av att han möjligen kunde ha en diagnos alternativt vara felplacerad i särskolan.

Den gamla psykologutredningen var fem år gammal så nuvarande skolpsykolog bedömde att det skulle göras en ny utredning.

Resultatet blev nu en HIK på närmare 90, dvs normalbegåvad. Det visade sig alltså att den tidigare bedömningen inte stämde. Isak tillhörde inte särskolans ”personkrets” utan var uppenbarligen felplacerad.

Hur kunde det nu komma sig? Det framkom att den första utredningen hade gjorts i samband med kaotisk hemsituation och akut kris. Nu flera år efteråt när läget var stabilt, visade han alla tecken på understimulans i skolan. Isaks beteende är en kopia av det beteenden som är så typiskt för understimulerade särskilt begåvade barn/elever i skolan.

Jag citerar Daniel Wiklund: ”Om man inte får stimulans så blir man aggressiv och om man inte vet varför så blir det ADHD!”

STOLTHET OCH FÖRDOM

Jag har länge funderat på filurers möjligheter att träffa likasinnade. Som ni kanske förstått ligger det mig varmt om hjärtat och det är själva kärnan i allt jag gör. Ta t ex. föräldrar som outtröttligt skjutsar sin barn till träningar och matcher, övningar och uppträdanden i musik eller teater. Är det lättare om föräldrarna själva delar barnets intresse/hobby?

Jag tänker bla. på när det på olika sätt anordnas aktiviteter för särskilt begåvade filurer. Hur förhåller man sig till eventuella släktkalas mm.? Är det lättare (socialt accepterat) att prioritera sitt barns match än tex. en grupp som ska gå på museum eller liknande?

Hur klarar man att som förälder prioritera sitt barns behov när det i samhället i stort inte alls har någon prioritering. Hur visar vi våra barn att deras behov av stimulans är lika viktigt som de som har träningar i "socialt accepterade" aktiviteter.

Kan det ha att göra med att sporter och andra "sociala" aktiviteter är det tillåtet att skryta med, vara stolt över, emedan fördomar gör att man inte kan skryta med att ha kollat på varenda liten sten i en geologisk samling på Naturhistoriska Riksmuseet?

Vågar man som förälder gå mot strömmen och prioritera sina filurers behov framför släkt och vänners sociala krav? Vågar man visa sig stolt över sitt/sina barns förmågor och utmana fördomarna?

Det är ingen hemlighet att skolan försöker göra våra filurer till "normala" barn. Kan det vara så att även föräldrar försöker låtsas att deras barn är som de flesta andra? Vad krävs för att man ska våga stå upp för sitt barns osedvanliga förmåga på ett eller flera områden, och kräva respekt för deras behov av stimulans?

Kanske lite provocerande frågor men jag tycker de är viktiga att fundera över.

PRESTATION MOT UTVECKLING

Roland S Persson skriver så här:

Många högt begåvade kan nå höga betyg utan att någonsin utvecklas och växa. Andra kanske inte engageras överhuvudtaget och underkänns i ämnen eller gör dåligt ifrån sig akademiskt för att de inte tycker att det känns meningsfullt. Genom att använda rättvisande tillväxtmodeller och högkvalitativa data måste vi försäkra oss om att våra mest begåvade elever utvecklas på samma sätt som vi vill att våra elever med särskilda behov gör. Det är inte ett enkelt jobb och

det är ett som vi måste prata mer om. Trots att vår tid är begränsad och den ofta tas från oss till andra pålagor, är det väl värt vår tid. Vi behöver verkligen titta på varför föräldrar tycker att deras barn är begåvade och reflektera över varför en del lärare tror att de inte är det.

Vi vill inte att dessa barn ska lämna oss med känslan av att aldrig ha deltagit fullt ut.

Illustration 21: Flicka 12 år. "Har man inget annat att göra kan man alltid bygga en elbil", tyckte dottern.

Anekdot:

Jag har fått möjlighet att ta del av och dela med mig av nedanstående kommunikation mellan en mamma och filurens två lärare. Läs och begrunda. Det är mamma Catrin som skriver till två av filurens lärare - klassläraren Dagny och specialläraren Kristina: Namnen på personerna är utbytta:

Mamma Catrins brev:

Hej!

Tänkte bara höra hur ni tycker att det går med Bosse?

Vi har ju ännu inte haft något utvecklingssamtal med honom, så det vore bra om vi kunde försöka få till. Tänkte bara höra först hur det har blivit, vi har inte stämt av efter det möte som jag och pappa Christer hade med Dagny istället för det "vanliga" utvecklingssamtal.

Med vänlig hälsning, Catrin

Svar från klassläraren Dagny:

Hej Catrin,

Så bra att du hör av dig. Synd att inte tiderna för utvecklingssamtal passade som jag lade ut efter samtalet vi hade. Jag har svårt att få till en tid innan jul, men ons 7/12 eller 14/12 kl 13.20-13.50 skulle kunna gå. Funkar inte någon av dessa tider för er så tycker jag att vi redan nu bokar in en tid direkt när eleverna kommer tillbaka efter jullovet.

Jag tycker att Bosse öppnat sig lite mer den senaste tiden. Grabben har humor och glimten i ögat. På rasterna leker han och deltar i aktiviteter som barnen tillsammans hittar på.

När det gäller själva skolarbetet så har jag provat lite olika varianter för att komma underfund med vad som fungerar bäst för honom. Bosse har ett svårare material i maten. Han har inte automatiserat grunderna och behöver därför fortsätta med färdighetsträning. Matteboken han fick är tillräckligt utmanande, på gränsen till för svår bitvis. Därför kan vi nog inte förvänta oss att han ska räkna i samma takt som övriga klasskamrater. Behöver en del stöttning, men snappar upp snabbt vid genomgångar.

I svenska provade jag att göra individuella arbetsscheman till Bosse, precis som vi pratade om, men det lade jag ned. De blev nedklottade, sönderrivna och försvann. Jag har förklarat för honom att han inte behöver göra alla övningar i Magiska kulan, men det gör han ändå och då vill jag inte tjata mer. Kanske han inte vill sticka ut från mängden?

I arbetsschemat fick han annan läsförståelseövning, men den föll inte i god jord. Därför har jag låtit honom arbeta i Himmel och pannkaka istället. Där finns också läsförståelseövningar med lagom progression. I den arbetar han på, så jag ser inte det som något problem. Tycker att han fått upp motivationen om jag jämför med hur det var vid skolstart, så det känns positivt.

Vi fortsätter med finmotorisk träning. Det skulle jag rekommendera att även ni uppmuntrar honom göra hemma genom att t ex klippa, måla, knyta, rita, slöjda, sy, pärla, ja ni har säkert ännu fler förslag.

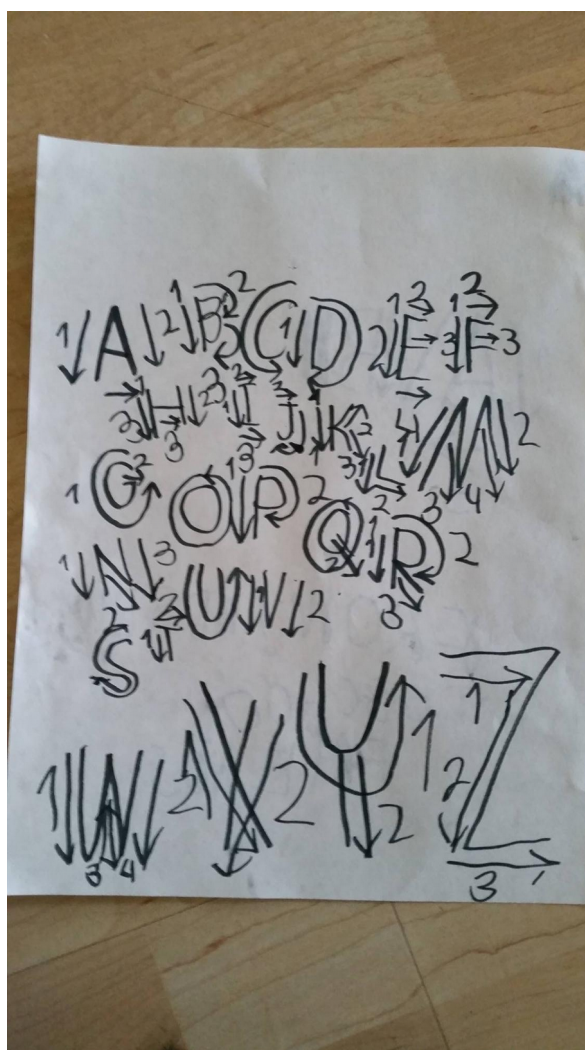
Vill även påminna om vikten av att jag får in läsrapportbladet varje vecka, speciellt nu då han har annan läsläxa än övriga klassen. Blir svårt att följa upp då jag inte vet vad han läst. Han säger att han saknar läxmappen, kanske ni kan hjälpa honom leta rätt på den.

Med vänlig hälsning,

Dagny

Svar från specialläraren Kristina:

Hej! Det tycks som att Bosse trivs allt bättre i skolan. Jag tycker att han ser gladare ut och det har blivit lättare för oss lärare att knyta kontakt med honom. Stämmer det överens med er uppfattning? Vad säger han själv hemma?

Teckning 13: Pojke (5 år) Instruktioner hur man skriver bokstäver

Jag har träffat alla i åk 1 både individuellt och i grupp för att uppmärksamma läsutvecklingen hittills. Jag har använt ett stödmaterial från Skolverket där eleverna kan testas på olika nivåer. Som vi vet sedan tidigare har Bosse mycket god avkodningsförmåga och han läser texter i stort sett automatiserat. Där har han kommit riktigt långt, vilket är fantastiskt! När det gäller förståelsen så visar han god förståelse för det som står direkt i texten. Det tycks dock vara något svårare att uttrycka det vi kallar "bortom raderna". Detta handlar dels om att reflektera över frågor som "Vad tror du händer sedan?" och att kunna sätta texten i relation till sig själv, sina tankar och sina egna erfarenheter. Denna svårighet har visat sig både vid läsning av en för Bosse mycket enkel text, en något mer avancerad text och då jag haft högläsning i mindre grupp (3 st) och eleverna har fått svara på frågor. Här känner jag en osäkerhet om kring orsaken till de uteblivna svaren. Är det så att det finns en svårighet kring att göra kopplingen till sina egna referensramar, eller beror det på svårigheter att klä tankarna i ord? Eller är det så att han tycker att frågorna är ointressanta och meningslösa? Sammanfattningsvis har Bosse alltså en för åldern mycket god läshastighet, en god förståelse, men behöver få möjlighet att utveckla förmågan att "samtala om innehållet och jämföra det med egna erfarenheter" (kunskapskrav åk 1).

När det gäller matematiken så har vi tidigt uppmärksammat att Bosse har en mycket god taluppfattning. Dagny och jag gjorde bedömningen att han skulle kunna arbeta matematikboken "Mera Matematik, 2 A" (det finns annars en "vanlig" Matematik 2 A, men "Mera" inne-

håller fler uppgifter med problemlösning). Jag bedömer det som att uppgifterna i materialet är på en för Bosse lämplig nivå. De tycks vara lagom utmanande. Dock är hans arbetstempo relativt lågt och han behöver ofta vuxenstöd för att komma vidare framåt. Han behöver fortsatt finmotorisk träning för att kunna forma läsbara siffror. I dagsläget kan det vara klurigt att se vad det står, och jag anar att det även kan vara svårt för honom själv när han tittar tillbaka på tidigare uppgifter. Detta arbete får vi fortsätta med under vårterminen.

Jag önskar dig och familjen en God Jul.

Med vänlig hälsning

Kristina

Min reflektion:

De två lärarna har totalt olika attityd gentemot både elev och förälder, vilket bevisar att det är otroligt viktigt, nästan ett överlevnadsvärde för en elev att läraren/pedagogen tycker om eleven. Den första läraren inleder med att kritisera föräldern med "uppläxning" och påpekanden, vilket är ytterst oprofessionellt och skapar bara kommunikationssvårigheter och förvirring om vem som har ansvar för vad. Den andra lärarens brev är mer positivt och respektfullt – man får en känsla av att hon tycker om eleven och tar ansvar för sitt pedagogiska uppdrag.

Illustration 22: Flicka (9:06 år) byggde ett skepp med flera funktioner - hissa flaggan, rulla på rodret, gå ut på plankan samt torn m person o kikare.

MOBBNING

Åtgärder mot mobbning startar hos oss själva

Särskilt begåvade barn/elever är tyvärr ganska ofta utsatta för trakasserier, utstötningar och mobbning – oftast av andra elever men även av lärare.

Mitt forskningsarbete för fil. kand-examen handlade om mobbning och fick på den tiden stor uppmärksamhet. Den handlade om barn på "dagis" men gäller i allra högsta grad även för skolan. Många vuxna särskilt begåvade menar att de också blir utsatta på sina arbetsplatser.

Tisdagen den 3 september 1991 stod det på DN's löpsedlar

"MOBBNING BÖRJAR PÅ DAGIS!"

Man syftade då på min forskning som presenterades i en artikel med titeln "Vuxna har svårt för avvikande barn" "Personalens attityd viktig för hur dagisbarnet uppfattas i kamratkretsen, menar forskaren Anita Kullander."

Nu har det gått några år sedan dess och jag har arbetat som psykolog inom förskola och skola i 25 år.

Med anledning av Morgans Mission – ett program från SVT om hur Morgan Alling ska åtgärda mobbning i en klass. Jag reagerade starkt negativt på det första inslaget framförallt för att jag anser att...

Ingen Metod Är Bättre Än Dess Utövare

"Om du inte är med så är du emot - och alltså ett hot" Det är samma taktik som i diktaturer där man fångslar den som genomskådat systemet och öppet kritiserar det.

Min tanke är att den som mobbar säger till den mobbade "förstår du inte skoj" och lägger då skulden för känslan på den utsatte. Det är inte ovanligt att en mobbad tom. försvarar mobbaren med att säga "de bara skojade lite dumt". En mobbad som kopierar, försöker testa om det verkligen är skoj och om andra reagerar likadant.

En mobbad som mobbar andra försäkrar sig också om att inte vara lägst i hierarkin. Om någon är sämre än mig så är jag inte sämst ialla fall. I skolor, i klassrum där vuxna inte förmedlar alla människors lika värde - oavsett - så frodas mobbningen. Min forskning från tidigt 90-tal visar på att vuxna har svårt för barn som avviker från normalkurvan och dessa signaler från vuxna läser barnen av och iscensätter.

Från det otal sociogram som jag gjort under åren som psykolog så har det blivit tydligt att den mest dominanta eleven, som tycks ha många kring sig på rasterna, inte får ett enda tillval på ett sociogram. Ingen vill vara med dem men måste det för att försäkra sig om att inte bli mobbad. Den som genomskådar detta spel och vägrar tillhöra beundrarskaran blir ofta mobbad. Oftast inte av den dominanta utan av "satelliterna" runt omkring.

Under hösten 2015 visade SVT en serie om Morgan Alling och hur han arbetar med mobbning i en klass. Efter första programmet blev

jag bekymrad över upplägget eftersom han arbetar med klassen, när det är de vuxnas värderingar och signaler man måste arbeta med. Det är tyvärr ganska vanligt att lärare säger "men han är ju en knepig sort så man kan förstå att... Men hon betar sig ju så avigt så man förstår ju att ingen vill vara med henne..."

Mina värsta farhågor besannades tyvärr.

Morgan börjar i fel ände menar jag. Det är samhället och de vuxna runt omkring som skapar normerna och atmosfären på gatorna, i klassrummen och hemmen. Hans insats hjälpte mobbarna att ytterligare kränka en klasskamrat. Jag tycker att det är som att sätta geten som trädgårdsmästare. Det han gör har otaliga lärare gjort före honom och misslyckats. Mobbning stoppar man inte med några "lära-känna-övningar". Det går mycket djupare än så. När han och TV-kamerorna har gått därifrån så är det fortfarande samma lärare och samma vuxna runt omkring barnen/eleverna. Av "välunderrättad källa" har jag fått veta att allt gick tillbaka till det vanliga stöket ganska snabbt efteråt.

När jag arbetade på Nytopsskolan i Enskededalen så arbetade vi fram en metod som grundade sig på dessa deviser. Den fick pris två gånger. Finns beskriven på Wikipedia:

https://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=Nytorps_T-modell&oldid=30570250

Svenska skolor ska enligt lag aktivt arbeta mot mobbning och ha en plan för detta arbete, en antimobbningsplan eller som det numera heter en Likabehandlingsplan.

Åtgärder mot mobbning startar hos oss själva

På en studiedag för lärarna fick jag fria händer att arbeta för tryggheten på skolan: Varje lärare fick några gula post-it-lappar. De fick i uppgift att på varje lapp skriva ett namn på en elev som de antog vara mobbad. Alltså inte bara från sin egen klass. När de hade skrivit en stund fick de gå fram till tavlan som jag delat upp i rutor för varje klass. Lapparna sattes sedan upp i respektive klass. Därefter fick de sätta sig och se på eländet. I en skola med 700 elever så var det 42 (!) identifierade elever. Lärarna blev naturligtvis chockade över hur många elever i sin egen klass som andra uppfattade som mobbade. Även de lärare som ingick i Trygghetsrådet hade mobbade elever i sina klasser. Då blev det tydligt bevisat att elever mobbar så att inte klassläraren ser det. Däremot kan andra "oviktiga" lärare se.

Därefter fick alla lärare hjälpas åt att ha Trygghetssamtal, dvs intervju den mobbade. Det skulle då göras av en lärare som inte undervisade eleven. Sedan fick en annan lärare prata med mobbaren och tala om vad man visste och att det skulle upphöra omedelbart. Att vara två lärare vid dessa samtal var en metod som förespråkades av Farstamethoden som sedan förbjöds pga att man då använder sig av samma maktspråk som mobbaren. Det är också totalt olämpligt att sammanföra mobbare och offer som om det vore en konflikt. Det är väldigt få

offer i världen som vågar se sin plågoande i ögonen och säga sanningen.

Efter samtalen med respektive elev, dvs. samma dag, var det obligatoriskt att ringa hem till deras vårdnadshavare. Jag frågade lärarna när dom själva skulle vilja bli informerade om det gällde deras eget barn. ”Omedelbart” svarade alla unisont, så då bestämdes det.

Föräldrarna till mobbarna kunde ju inte skylla ifrån sig eftersom man ju hade mobbarens egen beklännelse.

Efter en vecka följde man upp med den mobbade och mobbaren. I de flesta fall hade mobbningen upphört. Lärarna var tillsagda att vara uppmärksamma på om den mobbade svarade positivt för att inte besvåra läraren - för att det var för jobbigt att erkänna, dvs. det vanliga att den mobbade lade skulden på sig själv.

Men den stora vinsten kanske ändå var att lärarna blev medvetna om att mobbning förekom ”mitt framför ögonen på dom”.

Efter lärarnas intervjuer med mobbade elever så var det flera som kom till mitt rum eller satt i lärarrummet och grät av förtvivlan över hur elaka barn kan vara.

Försvann mobbningen då? Nej, men den minskade radikalt och barnen började berätta. De vågade lita på vuxna - det var ett stort steg.

Hur gör man när lärare mobbar elever? Det är ett personalärende och ska hanteras av rektor och kommunens personalavdelning.

På en annan skola pratade jag med en elev om mobbning och skolans Charlie-program (se rutan nedan). Eleven sade: ”Charlie är bra men på rasterna gäller andra regler”.

Det blev tydligt att det är stor skillnad på teori och praktik.

Alltså: **Ingen Metod Är Bättre Än Dess Utövare.**

Vilket för oss tillbaka till min ursprungliga devis:

Åtgärder Mot Mobbning Startar Hos Oss Själva!

Vetenskapliga rapporter:

Vad är det för fel på mig? 1985 Gruppsamtal med en femteklass där en hackkyckling försöker bli accepterad av sina klasskamrater
<http://libris.kb.se/bib/12656281>

Lika barn leka bäst 1990 Faktorer som påverkar kamratval i 2-3 års-åldern
<http://libris.kb.se/bib/1287011>

Projekt Charlie sades vara en förebyggande metod för barn och ungdomar där emotionell intelligens och social kompetens tränades.

Charlie är en förkortning av ”Chemical Abuse Resolution Lies In Education”. Ursprunget är alltså något helt annat än antimobbning och någon positiv effekt har inte heller kunnat påvisas.

Illustration 23: Flicka (8 år), sydde docka till lillasyster.

En anekdot:

Läraren i engelska (år 7) skriver ett meddelande till elevens mentor. (Exakt avskrivet från det handskrivna meddelandet – namnen är dock bytta.)

Bengt klarar sig bra i engelska, han har bra bas-kunskaper och förstår mycket. Läxproven visar ojämna resultat och han slarvar med det skriftliga Bengt vill byta grupp för han tycker vissa saker är långtråkiga. Jag måste jobba långsamt med vissa moment eftersom en del i gruppen är mycket svaga och då blir Bengt uttråkad. Har försökt få honom att göra andra saker, ex läsa en bok, men han har inte nappat på detta. Jag har svårt att räcka till för både honom och de andra (flera riskerar F i betyg) i gruppen. Detta är ett problem för både Bengt och mig. Jag får fundera och vi tillsammans på en lösning

Min reflektion: Är det Bengts fel att läraren inte hinner med och är det han som ska lösa det?

EDISONBARN

Lucy Jo Palladino har skrivit en bok som heter *Drömmare, Upptäckare & dynamiker*. Hon kallar särskilt begåvade barn för Edisonbarn och delar upp dem i två kategorier beroende på deras strategier/ tänkande.

Konvergent och divergent tänkande

Det som ligger bäst till för en Edisonprofil är färdigheter där det krävs ett divergent sätt att tänka. I det divergenta sättet stimulerar en tanke till många andra – tänkandet förgrenar sig.

När det krävs ett konvergent tänkande blir det allt svårare eftersom många tankar då ska reduceras till en enda – tänkandet koncentreras och smalnar.

Ett barn som tänker konvergent skulle förmodligen svischa genom uppgiften och lätt som en plätt få högsta betyg.

Ett barn som tänker divergent skulle...

- lyckas göra uppgiften färdig men få avdrag för olika språkfel, få ett dåligt betyg och alltså än en gång ha bekräftelse på att hon inte är lika smart som kompisarna;
- tröttna någonstans i mitten av uppgiften och lämna in ett ofullständigt arbete;
- tröttna, men ta med uppgiften hem för att göra den färdig – och så tappa bort den på vägen;
- ta hem uppgiften, sitta och dagdrömma över den i timmar och – sedan föräldrarna förtvivlat slitit med att få henne att jobba – äntligen få den färdig. Varpå hon glömmer att lämna in den nästa dag.

• **Åtta steg för att hjälpa barnet med Edisonprofil:**

- **Tro på ditt barn**
- **Var noga med vad du säger**
- **Bygg ett team mellan barn och föräldrar**
- **Uppmuntra ditt barns intressen**
- **Lär ditt barn självkontroll**
- **Öva ditt barn i att prestera**
- **Var rädd om dig själv**
- **Var rädd om din familj**

Barn med Edisondrag som har lärt sig vissa konvergenta färdigheter, använder sig ofta inte av sin kunskap.

Drömmare glömmer bort vad de skulle göra.

Upptäckare och Dynamiker vet att de bör planera eller ta tid på sig, men handlar ändå alltför snabbt och spontant och hejdar sig för sent.

Hjälp till barn med Edisondrag att utveckla färdigheter

Ett barn med Edisonprofil behöver känna att det är barnet själv som har kontrollen. Hjälp accepterar denne bara, såvida det inte hotar dennes autonomi. Barnet har lätt för att känna sig trängd och för att se vuxna som förtryckare.

Det här barnet kan lätt bli förvirrat och alla instruktioner och anvisningar bör vara klara, korta och koncisa.

Arbetspassen ska ha en väl beräknad tidslängd och storlek. Vad som behövs är struktur, enkla kategorier och tydliga visuella signaler.

Av samma skäl måste barnet ofta ha pauser i sysselsättningen så att stressen lättar. Tala helst med lugn, bestämd röst utan emotionell laddning.

Edisonbarnet tänker i bilder och berättelser och instruktionerna ska följaktligen vara lockande och fängslande.

Barnet påverkas av liknelser och identifierar sig med gestalter eller personer han gillar. Kreativa infallsvinklar fungerar bäst och humor är till stor hjälp.

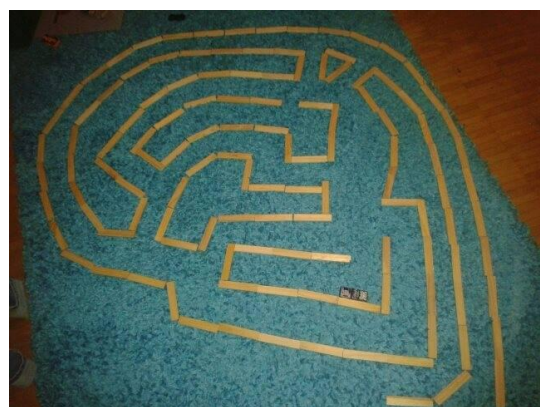

Illustration 24: Pojke (4 år) byggde en hjärna av kaplastavar.

MYTER

Vi behöver också göra upp med en massa myter som florerar kring särskilt begåvade individer.

Sådana individer "bara kan automatiskt"

Skicklighet förekommer aldrig utan avsevärd övning och träning. Det område som begåvade är framstående i har erövrats genom enorma mängder studier, övning och träning oavsett om det gäller akademisk kompetens eller praktisk skicklighet.

Det finns dock två aspekter av särbegåvning där automatik inledningsvis tycks spela en viss roll.

Matematiskt särbegåvade individer ser tidigt matematiska samband men kan inte nödvändigtvis verbalisera hur de vet vad de vet.

MYT!

Likåsa kan oftast även musikaliskt särbegåvade individer i unga år uppvisa en enastående musikalisk uppfattningsförmåga. De hör en melodi och kan sedan återge den på ett instrument kanske t o m med korrekt harmonik, utan att de har en aning om hur de gör det i fråga om musikteori.

Teckning 14: Pojke (14 år). Redovisning i biologin. Skolan köpte sedan teckningen av eleven.

Särskilt begåvade klarar sig själva och behöver inga särskilda insatser i skolan.

Ett sådant antagande grundar sig på ringa förståelse för hur det kan vara att vara annorlunda i en annars ganska homogen eller "strömlinjeformad" grupp.

Att vara litet annorlunda ses som exotiskt eller excentriskt men är ändå troligen som regel acceptabelt.

Att vara mycket annorlunda däremot tolkas snarare som ett hot och startar en mängd gruppdynamiska reaktioner.

MYT!

Genier är galna och skillnaden mellan särskild begåvning och sinnessjukdom är liten

**Särbegåvade individer är
varken mer eller mindre
hemsökta av psykiatriska
diagnoser än någon annan
del av befolkningen.**

Särbegåvning = Autism/Aspergers syndrom

Barn med autismspektrumstörning/aspergers syndrom (AS) har liknande beteende som barn med högt IQ.

Hur vet man vad som är vad?

Personer med AS lider av bristande förmåga till social interaktion (exempelvis känner sig olustiga och möter inte blicken), samt har begränsade och udda intressen och beteenden.

Barn med högt IQ kan ytligt påminna om personer med AS men deras avvikande intressen och beteenden kommer mer alltså av att deras särbegåvning gör att de kan ta upp intressen som är svåra och ovanliga för deras ålder.

På sidorna 42-44 finns en schematisk uppställning av likheter och skillnader mellan Särskild begåvning och Asperger/Autism.

MYT!

EFTERORD

Jaha, då får jag väl konstatera att jag fortfarande inte kommer att få med allt – prata till punkt.

Kanske är det så, att om man verkligen brinner för något så har man alltid mer att säga.

Mitt huvudsyfte var att ni läsare skulle få en "bild" av det särskilt begåvade barnet/eleven. Jag brukar kalla det för att byta glasögon.

När man har börjat förstå fenomenet särskild begåvning så börjar man också kunna se dem – bland barn och elever man träffat och träffar, kanske känner man rent av igen sig själv eller andra i sin närhet.

Kanske går det inte att förmedla i skrift – kanske måste man se för att förstå. Kanske kan då exemplen från verkligheten, i bilagan (sid 68 ff) som jag kallar Sagt och Gjort, hjälpa till.

Minst var 20:e person är särskilt begåvad, alltså en person som förvånar dig med sin osedvanliga förmåga på ett eller flera områden, både i skolan och i vardagslivet.

Förhoppningsvis har något av det jag förmedlat stannat i något skrymsle och vaknar till liv då en liten filur säger:

"Om de vill att jag skall lära mig måste de lära mig snabbt utan väntetider. Det är under pauserna jag listar ut sakerna själv. Sedan kan jag det redan när läraren fortsätter prata om det"

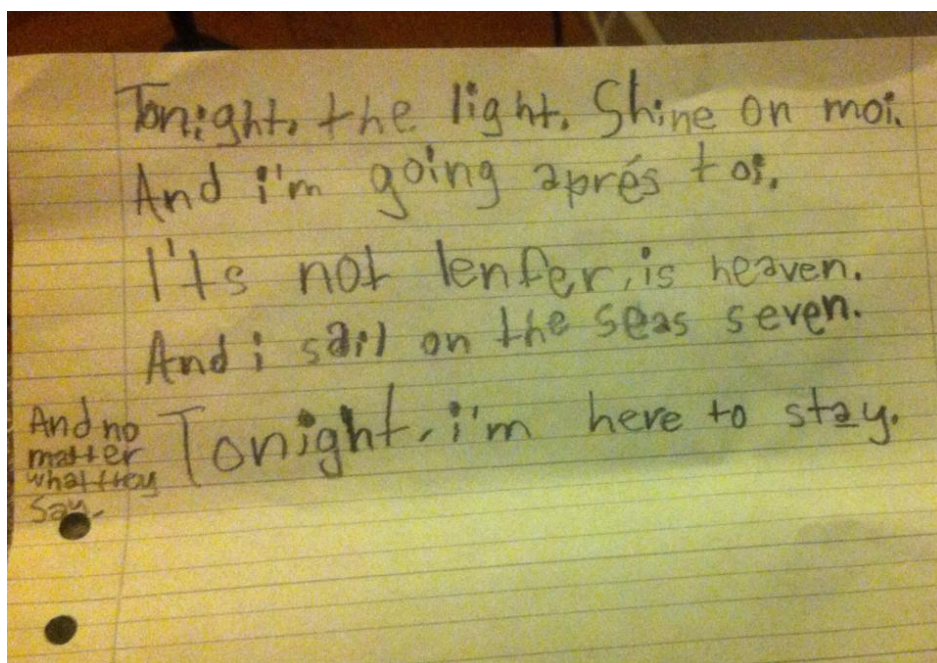

Illustration 25: Pojke (9 år). En dikt på engelska och franska

Anita Kullander, leg. psykolog, Aninor :

Jag har varit verksam inom förskola, skola och gymnasium sedan 1992. Från 2014 egen företagare, föreläsare och konsult med fokus på att förmedla kunskaper om särskild begåvning (särbegåvning) samt erbjuda stöd och fortbildning till familjer, skolpersonal, psykologer och inte minst till beslutsfattare på olika nivåer.

Publicerad i:-

- Specialpedagogisk Tidskrift 2-2013 Tema: Särbegåvning
- Socialmedicinsk Tidskrift nr 2, 2014 Se mig – också! - Om särbegåvades utsatthet.
- Tidskriften Elevhälsa nr 4, 2014. Temanummer: Hemmasittande elever. Gothia Fortbildning

Dessutom var jag sakkunnig i Skolverkets projektgrupp med uppdrag att utarbeta ett särskilt stödmaterial för arbetet med särskilt begåvade elever.

Under åren 2014-2015 var jag sakkunnig och utbildare i dåvarande Framtidsmuseets (Numera 2047 Science Center) och Borlänge kommuns fleråriga samarbetsprojekt kring särskild begåvning och stimulansundervisning.

Flitigt anlitad föreläsare och konsult/rådgivare över hela landet.

Grundare av det ideella nätverket Filurum med c:a 3500 medlemmar (dec 2017)

Fick Mensa-priset 2013.

Intervjuad bl.a. i:

Flera radio- och TV-program, Hjärnpodden och HSP-podden.

Kontaktuppgifter:

E-post: anita.kullander@aninor.se

Hemsida: <https://www.aninor.se/>

Facebook: <https://www.facebook.com/anita.kullander.aninor/>

Foto/illustration 11, 12 och 13 är tagna av Anita Kullander.

Foton av barnens skapelser är tagna av respektive föräldrar och publicerade med deras tillstånd.

Foton på Anita Kullander är tagna av Fotograf Göran G Johansson, TelgeFoto.

Samtliga anekdoter, bevingade ord, "goda nyheter" och "Sagt och gjort" är direkt tagna ur verkligheten, namnen är utbytta (i något fall har konstnären valt att ha sitt namn med - då anges både för- och efternamn).

Allt är publicerat med tillstånd från respektive förälder/uppgiftslämnare.

LITTERATUR

... och annat som jag tror och hoppas kan vara inspirerande och fortbildande.

Litteratur som utbildat, inspirerat och gett mig många bra tankar och insikter. En hel del har jag använt för att skriva denna bok. En del är rekommenderad läsning samt en del bra länkar.

(Med reservation för att vissa länkar kan utgå med tiden.)

Amend, Edward R. et al. (2009) vol 32, nr 4. Giftedness and Aspergers Disorder. Sorting Out the Differences Between Giftedness and Asperger's Disorder
https://www.researchgate.net/publication/284751013_A_Unique_Challenge_Sorting_Out_the_Differences_between_Giftedness_and_Asperger's_Disorder

Aroseus, F (2013) *Jean Piagets utvecklingsteori*. Lätt att lära
<https://lattattlara.com/utvecklingspsykologi/jean-piagets-utvecklingsteori/>

Chou, Stephen (2013) Director's Corner: The Psychosocial Development of Gifted Children
<http://sengifted.org/directors-corner-the-psychosocial-development-of-gifted-children/>

DeWitt, Peter. Do we Know How To Teach Highly Able learners
http://blogs.edweek.org/edweek/finding_common_ground/2012/06/do_we_know_how_to_teach_highly_able_learners.html

Gerland, Gunilla. (2014) Hjälpmedelsboken – från grundskolan till gymnasiet. Pavus Utbildning

Gross Miraca U M (2011) "Play Partner" or "Sure Shelter": What gifted children look for in friendship. SENG Newsletter. 2002 May 2(2)
<http://sengifted.org/play-partner-or-sure-shelter-what-gifted-children-look-for-in-friendship/>

Grant Halvoresen, (2011) The trouble with bright girls.

Jamison Rundkvist, Leigh. (2016) Misdiagnosis of ADHD/ASD in gifted children. Karolinska institutet.
<http://expressiva.se/wp-content/uploads/Misdiagnosis-of-ADHD-ASD-in-gifted-children-Revised.pdf>

Komplexitet.se Kohlbergs stadier av moralisk utveckling
<http://komplexitet.se/lashornan/kohlbergs-stadier-av-moraliska-utveckling/>

Kreger Silverman, Linda (2016) Särskilt begåvade barn. Natur & Kultur. Stockholm

Kreger Silverman, Linda Counseling the Gifted and Talented, provides concrete strategies for the noncounselor.

Kreger Silverman, Linda (2012) Breakthroughs in Assessment of the Gifted
<https://www.youtube.com/watch?v=6vxskJWN0co>

Kullander, Anita (1985) Vad är det för fel på mig? Gruppsamtal med en femteklass där en hackkyckling försöker bli accepterad av sina klasskamrater
<http://libris.kb.se/bib/12656281>

Kullander Anita (1990) Lika barn leka bäst, Faktorer som påverkar kamratval i 2-3 års-åldern
<http://libris.kb.se/bib/1287011>

Kullander, Anita (2014) Kliniska erfarenheter av begåvningsstest och särbegåvning. Socialmedicinsk Tidskrift
<http://www.socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/1107>

Levine, Bruce E. (2012) Why Anti-Authoritarians are Diagnosed as Mentally Ill, and How This Helps America's Illegitimate Authorities Stay in Charge
<http://brucelevine.net/why-anti-authoritarians-are-diagnosed-as-mentally-ill-and-how-this-helps-america's-illegitimate-authorities-stay-in-charge/>

Lie, Branca (2017) Särbegåvade barn - i förskoleålder. Studentlitteratur.

Liljedahl, Mona (2017) Särskilt begåvade elever, Pedagogens utmaning och möjlighet, Gothia Fortbildning

Lind, Sharon (2011) Before Referring a Gifted Child for ADD/ADHD Evaluation
<http://sengifted.org/before-referring-a-gifted-child-for-addadhd-evaluation/>

Lunberg Vendlegård, Mona (2017) Särskilt begåvade barn med dyslexi:
<http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:1118753/FULLTEXT01.pdf>

Mönks, Franz I., Ypenburg, Irene H. (2009) Att se och möta begåvade barn (En vägledning för lärare och föräldrar), Natur & Kultur, Stockholm

Palladino, Lucy Jo, (2009) Drömmare, Upptäckare & dynamiker, Förlaget Påfågeln, Uppsala.

Persson Roland S (2013) Särbegåvade elever och den svenska skolan
<http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:800406/FULLTEXT01.pdf>

Pedagog Stockholm "Nyckeln är att identifiera de särskilt begåvade eleverna"
<https://www.youtube.com/watch?v=0xDpsiIQJaM>

Persson Roland S, 2009 – 2017, personlig kommunikation samt ett flertal föreläsningar.

Pettersson, Eva (2017) Elever med särskild begåvning. Lärpocket - Natur & Kultur

Psykologutredning i skolan, Socialstyrelsen
<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2013/2013-6-39>

SKL – Sveriges kommuner och landsting. Handlingsplan för särskilt begåvade elever 2016
<https://skl.se/download/18.1fae8ed6156b062e29497858/1473239906709/Handlingsplan-sarskilt-begavade-2016.pdf>

Skolinspektionens rapport 2:2014
<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2014/stod-stimulans/kvalgr-stod-och-stimulans-2014-2.pdf>

Skolverket. Att arbeta med särskilt begåvade elever
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/lorande/sarskilt-begavade-elever-1.230661>

Socialmedicinsk tidskrift smt. Nr 2 2014 Tema Se mig – också! Om särbegåvades utsatthet.
<http://www.socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/issue/view/91>

Specialpedagogisk Tidskrift nr 2 2013. Tema Särbegåvning

"Teaching Bright Pupils" Nottingham University School of Education

Thåström, Lanny (2016) Linn – en vanlig men ändå ovanlig tjej,

Vårdguiden Ingela Nordmark Lindberg, förskolepedagog och lekterapeut

Wallström, Camilla, (2010) Se mig som jag är, Argument Förlag, Varberg

Winner, Ellen (1999) Begåvade barn, Brain Books, Jönköping

Ziegler, Albert (2010) Högt begåvade barn, Norstedts

James T. Webb mfl. (2005) Misdiagnosis and Dual Diagnoses of Gifted Children and Adults: ADHD, Bipolar, Ocd, Asperger's, Depression, and Other Disorders [Paperback]
<http://sengifted.org/misdiagnosis-and-dual-diagnosis-of-gifted-children/>

Bra länkar:

<https://www.aninor.se/>
<http://begavad.se/>
<http://www.begavadebarn.nu/>
<http://www.begavadevuxna.nu/>
<https://www.brainchild.org/>
<https://www.filurum.nu/>
<https://www.facebook.com/filurum/>
<http://glimrandeglimtar.blogspot.se/>

Hjärnpodden
<http://hjarnpodden.se/22-srbegvning-intervju-med-psykolog-anita-kullander>

HSP-podden

<https://hsppodden.podbean.com/e/hsp-7-anita-kullander/>

Liljedahl, Mona hemsida

<https://vimeo.com/user20760493>

<https://monaliljedahl.wordpress.com/2016/01/06/hur-undervisar-jag-sarbegavadesarskilt-begavade-elever/>

<https://www.specialnest.se/liv-hem/hur-manga-ben-har-en-hund>

<http://sarskiltbegavadebarn.com/>

<http://www.SENGifted.org/>

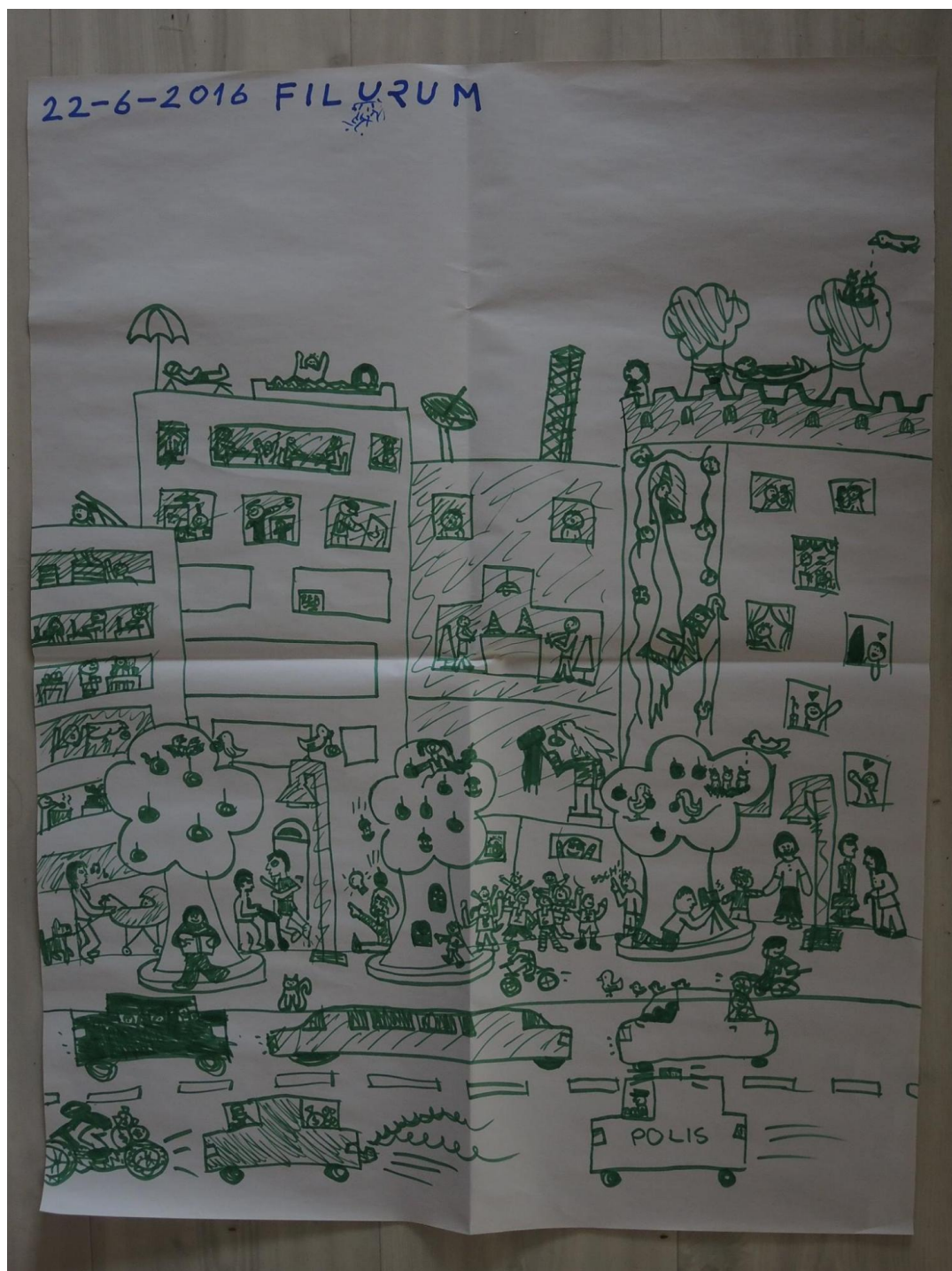
<http://www.tryggabarn.nu/9-ar/barns-utveckling/sarbegavade-barn>

https://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=Nytorps_T-modell&oldid=30570250

<http://www.mensa.se/>

BILAGA - SAGT OCH GJORT

Tidigare skrev jag att vi skulle fråga barnen/eleverna om hur de har det. Nu ska jag låta föräldrar berätta om sina barn hemma, i skolan och i verkligheten: Här är ett urval av alla de berättelse, tankar, erfarenheter, både bra och mindre bra, både häpnadsväckande och skrämmande, som jag samlat på mig från mina möten med filurer och deras föräldrar samt inte minst personal i skolan. Några har visats i rutor tidigare, här är några till:

Teckning 15: Flicka (11 år). Hur många berömda personer hittar du?

DETTA ÄR ALLTSÅ VERKLIGA EXEMPEL PÅ DERAS OSEDVANLIGA FÖRMÅGOR, INOM ETT ELLER FLERA OMRÅDEN, BÅDE I SKOLAN OCH VARDAGSLIVET, SOM FÖRVÅNAT MIG VID UPPREPADE TILLFÄLLEN - KANSKE FÖRVÅNAR DET ÄVEN DIG.

Under rubriken "Hur vet man att man har en filur hemma?" samlades följande inlägg:

Svar:

- ★ Man kommer aldrig undan med ett "därför att jag säger så!"
- ★ Konversation i bilen på väg till badhuset: Mormor säger "mormor skall bara hitta en ledig p-plats". 9-åring svarar "Man låter korkad om man pratar om sig själv i tredje person".
- ★ När sex-åringen ser på över axeln när man spelar Wordbrain och påpekar när man missar ord.
- ★ När sex-åringen avmätt avbryter de vuxna gästernas konversation vid middagen för att korrigera deras faktafel.
- ★ När treåringen sitter i badbaljan och säger "Mamma, nu förstår jag att det är luften som gör att det kan bli vågor på vattnet." Och mamman frågar hur hon tänkte då och får till svar att "Jo, om det inte vore luft ovanför vattnet skulle det ju vara vacuum och då skulle ju inte vattnet kunna röra sig".
- ★ När 10-åringen knäcker resmålet i på spåret på 10 poäng bara med hjälp av första ordleken.
- ★ När 4-åringen kommer och säger: "Nu är jag ett steg närmare Nobelpriset för jag har upptäckt att vatten och olja har olika densitet...."
- ★ När fyraåringen tröttnat på att skriva ord på rätt håll och börjar skriva allas namn uppåner och bakifrånfram bara för att göra det lite svårare och lite roligare att skriva.
- ★ När sexåringen sitter på konfirmationsmiddag och inleder konversation med bordsgrannen genom att fråga hur mycket han vet om statisk elektricitet.
- ★ När 7 åringen till frukost förklarar att två paket mjölk inte kan vara likadana eftersom de varken är på samma plats eller har gjort samma historiska förflyttning genom rumtiden.
- ★ När 10-åringen som aldrig tidigare kört motorcykel, plötsligt puttrar fram i lätt sits på en trial-motorcykel som om hon aldrig gjort annat, men som när man uppmuntrar fortsättning inom sporten förklarar: "Mamma, bara för att man är bra på något, betyder inte att man måste tycka att det är roligt".
- ★ När 4 åringen som lärt sig alla bokstäver vid 2 års ålder en dag säger mamma jag vill lära mig läsa och det tar 15 min för att knäcka läskoden och säger du kan gå nu resten klarar jag själv.
- ★ Eller 3-åringen vars "treordsmening" till 3-års-kontrollen på BVC var: Jag kan inte bli storebror, jag är hemskt liten.
- ★ Jag minns ett tillfälle då mitt barn var 3-4 år och vi var hemma hos en bekant som satt upp en vägghylla. Sonen sa då: det här var fint men du skulle behövt ett vattenpass...
- ★ När man berättar för en kompis att man liksom ofrivilligt råkade testa jordfelsbrytaren och barnet (12 år) säger "var sitter jordfelsbrytaren egentligen?" och man börjar en invecklad förklaring om säkringar, de tre säkringsskåpen vi har i huset och sen försöker beskriva varför den slår av. Och sonen ba "Jag ville bara veta i vilket skåp själva brytaren satt, hur den fungerar vet jag, det finns en koppartråd som gör att resten av strömmen känner av när det leds av på ett ställe etc etc (och jag kan inte ens återge det här korrekt för jag fattade ungefär hälften av det han förklarade men jag fattade att han hade full koll) och jag frågade "hur vet du det här?" "Det har jag LÅST såklart" blir svaret.
- ★ Eller när ens barn är fyra, fem och vi ser en låda det står "råttgift" på ute och barnet frågar "mamma, hur funkar det där egentligen?" och man börjar veckla in sig i en omständlig förklaring om gifter och att att råttor men inte andra djur ska dö och barnet avbryter och säger "Mamma, jag VEET hur nervgift funkar, det slår ut alla vitala system snabbt, det jag undrade var hur råttan kommer in i lådan!"
- ★ Eller 1,5 åringen som oroar sig över att hon inte vet vad djurparken heter, som vi är på besök i.
- ★ När treåringen rättar mig när jag säger att månen skiner så vackert. Nej mamma, det är solen som skiner på månen som gör att det ser ut som om månen skiner.
- ★ 10-åringen som säger att "om rymden är oändlig så måste den på någon punkt övergå från att vara en plats till att bli ett abstrakt begrepp".
- ★ När fyraåringen har något att säga till farfar och, när han lutar sig fram och ser intresserad ut, säger "Vad har ni för värmesystem hemma?"
- ★ Det där med att rättningar kommer som ett brev på posten känner jag igen, t.ex. när (då) treåringen spelade Kalle Kunskap Ettan: Björnen: Tolv! Dé é rätt siffra. Treåringen: Det är ingen siffra, tokiga björn. Det är TVÅ siffror!
- ★ Inte klarar jag mig bättre från att bli rättad som förälder heller: Jag: Om man ska hitta rätt sko för rätt fot så måste man hitta den sko som är symmetrisk på samma sätt som foten är symmetrisk. Treåringen: Nej pappa, inte symmetrisk. Asymmetrisk!
- ★ När sonen 3 år satte på sig stövlarna fel så sade en i personalen på förskolan att han satt stöveln på fel fot. Min son sade upprört att "foten kan inte vara fel, stöveln kan vara fel, men inte foten". Personalen återberättade detta för mig med andemeningen om att han måste ha autism eftersom han tänker konkret. Ehh... tänkte jag, alla treåringar tänker i viss mån konkret. Men de flesta andra invänder däremot inte mot vad de anser vara faktafel.
- ★ Jag tyckte min 12-åring förklarade så bra när han blev intervjuad i en pod om sårbegävnig: "För mig är det lättare när det är svårare."
- ★ När 8-åringens klass talar om stenåldern och 8-åringen gång efter annan räcker upp handen och ivrigt vill tala om den neolitiska revolutionen och vad den innebar för människan och fröken säger "håll dig till ämnet" och 8-åringen blir upprörd och skriker Men, det är ju det jag GÖR!
- ★ Sonen var c:a 2 år när han första gången sa "Kan jag få en Clementin tack"

- ★ Eller när nyblivna 6-åringen i förskoleklass håller på med tallinen 0-10 och på vägen hem säger "Mamma, kan vi lära oss multiplikationstabellerna för 13-25?"
- ★ Eller när mormor övertalar 1,5 åringen att hon måste ha en tröja under klänningen och 1,5-åringen tittar sig i spegeln och säger; "Inte så tjugigt, men bra!"
- ★ Och när fadern försöker förklara för ettåringen att han gör en röra med oliver, vitlök, olja, och barnet svarar; –"Ja ha, du menar Tapenade!"
- ★ När 4-åringen berättade att hans hicka uppstod pga kramp i diafragman och sedan bekräftar våra förundrade minner med "det har jag läst på mjölkpaketet" (vi visste inte att han kunde läsa..!)
- ★ Undertecknad, då sju år, knäckte hela klassen i stavningstävlingen. Vi skulle stava ett så långt ord som möjligt. Jag stavade till revisionssekreterare. (Pappa jobbade som det). Vi hade aldrig någon sådan tävling mer...
- ★ Man börjar ana när det är dags för första luciatåget på förskolan och alla där till sin förvåning hör vår lilla dotter (1,5 år) kunna alla texterna och melodierna till hela "julshowen"...
- ★ Eller då 8 åringen efter en diskussion med kemist-pappan säger att allt här är faktisk inte kemi! Pappan: Ge mig ett exempel. Barnet svarar på 1 nanosekund: Min röst.
- ★ När 2,5 åringen på väg hem från förskolan ser en låda rättgift. Han kommenterar den med att säga "Varning, gift. Mamma och pappa är gifta: det är inte så farligt." Resten av vägen hem pratade vi om homonymer.
- ★ När jag fick en leksaksspis och en skruvmejsel i julklapp samma år... Spisen var inte hel ens en kvart. Tror jag var 2 år och 5 månader..
- ★ 11 åring: "Makt är en härlig känsla, men den som inte ser sin litenhet i världen han är illa ute."
- ★ När sjuåringen frågar "Hur vet man om luften är fiktiv?" och sedan rör med fingret i luften och säger "Jo, i fiktiv luft kan man ju inte andas".
- ★ När 6-åringens fröken uppskattar att han inte bara tar upp frågor som hönan och ägget på förskoleklassens samlingar, utan att han också talar om "svaret" efter att gruppen fått diskutera.
- ★ 7 åring: "Anton förstår inte såna där overbala besvärjelser som Harry Potter gör".
- ★ 7 åring och odrägligt morgonpigg studsar in i sovrummet 05:20 med orden "Mamma, veeet du hur giraffer sover?"
- ★ Kommentaren "men jag har ju varit med barn hela dagen" när vi frågade om han ville leka med sin kompis efter dagis – då förstod jag också bättre.

Här följer några utvalda anekdoter, teckningar och kreativa skapelser sorterade efter ålder:(namnen är utbytta)

1 år

Magdalena (1,5 år) sitter i fritidsgruppen. Fröken ritar en rektangel lite slarvigt och frågar barnen vad det är för figur. Alla svarar olika varianter av fyrkant och rektangel medan Magdalena lugnt svarar: "Det är ett parallelogram för du har inte ritat vinkelräta hörn."

Illustration 26: Pojke (1:07 år). Med leksakskniv och åtta bitmärken - ger potatisen till sin mamma med orden: "här öppna den potatis".

Lillebror (17 månader) bokstaverade nyss DÖ med sina alfabetspusselbitar. Han tog upp ett D, sa "dee". Tog sen upp ett Ö, sa "ööh". La sen Ö:et efter D:et och sa "Dööö".

Imponerande men aningen skrämmande också. ☹

Kanske en till liten filur?

Pappaledig. Ska skruva upp en lucka i pannrummet och tar med mig "knytet" ner. Han ligger på golvet och har precis börjat öva sig på att krypa så han kommer inte så långt. Luckan blir uppskruvad på väggen och jag ska bara skruva fast haspen... som ligger för långt bort för att jag ska nå den. Jag kan inte släppa luckan så... utan att riktigt tänka på vad jag gör frågar jag babisen; "Kan du ge mig haspen?" – Och han bara räcker mig den...

2 år

Bästa minnet från julförberedelserna.

Jag står och dekorerar pepparkakskyrkan med massor av minimarschmallows i olika färger (de ser så fina ut som takpannor och i år kändes det "pastelligt").

Två-åriga M står bredvid och plötsligt kommer hennes lilla, tjocka hand upp och trevar sig försiktigt fram mot godiset.

"Bara en då" säger en förströdd mamma och fortsätter med att dekorera.

Forts. nästa sida.

M tänker efter och sedan plockar hon snabbt på sig alla de resterande godisarna, en i taget, under det att hon för varje godis hon tar, högt deklarerar:

”En...en....en...en”

Ok, hon har i alla fall förstått betydelsen för ordet ”en”...

Efter att dottern (2 år o 9 mån) ägnat större delen av helgen åt bokstäver sa jag: Har du berättat för Matte att du kan flera bokstäver?

Nej.

- Det kan du ju göra.

- Men Matte och Janna kan inga bokstäver! (Matte och Janna är hennes ”fröknar”).

När jag sen sa att de visst kan bokstäver såg hon mycket konfunderad ut.

3 år

Illustration 27: Pojke 3:06 år . ”Flyttbilar”

Min kommentar: Avancerad lek med ord. Det finns flyttfåglar och flyttbilar – alla samlas i Afrika på vintern

4 år

Min dotter ritade av tavlan som användes till synkontrollen och skrev dit bokstäverna i den ordning hon kom ihåg dem. Det blev ingen gubbe! (4 årskontrollen BVC)

Vid middagen som utspelade sig då min son var 4 år, han satt bredvid svärmors väninna. Väninnan tänkte hålla en konversation med 4-åringen och sa ”vad ska du bli när du blir stor då?”, sonen svarade ”jag ska bli uppfinnare”, ”jaha du, vad gör en sådan då?” kontrade hon, varpå sonen svarade ”först tänker man, sedan ritar man och sedan gör man”. Det är en historia svärmor fortfarande får höra då väninnan blev så paff över svaret.

Jag, mormor och Anders, då 4-5 år satt i bilen. Anders frågar vad det är som ger radion i bilen ström? Jag försökte förklara... något om motor och bla bla... Då säger Anders helt plötsligt: Nu kom jag på det mamma, det är ju generatorm! Jag och mormor bara gapade, där lärde vi oss något.

I hallen, vid hämtningen springer min dotter fram med en teckning i handen.

Mamma! Mamma! Läs vad jag har skrivit på min teckning!

ULICLI står det, svarar jag lite fundersam.

Bravo! Bravo! Jag skrev olycklig! Bravo! Skriker hon glad.

Då frågar jag medan jag sätter mig ner kan du berätta lite mer om vad du ritade. Vem är olycklig?

Det är en häxa som är arg och hon är olycklig.

Det är en saga.

Det kändes som en lättnad....

lite senare...

Mamma? Har jag knäckt koden nu?

Det blev tyst i rummet.

Teckning 16: Flicka 4 år har ritat en häxa som är olycklig ULICLI

Min kommentar. Att flickan använder ”C” istället för ”K” förklaras av att hennes eget namn börjar med ”C” och uttalas som ”K”.

5 år

MÜHLE

Ett genialiskt, snabbt och lättspelat brädspel för två spelare - påhittat av en fem-årig pojke.

Spelregler: För två spelare. Målet är att slå ut motspelarens pjäser och bli ensam kvar i spelet.

Spelplan görs enkelt med 16 cirklar eller fyrkanter placerade så att de hålls ihop och möts.

Åtta spelpjäser/gubbar i två färger (ta vad som finns hemma) samt en vanlig tärning.

Spelpjäserna placeras ut på varannan cirkel och varannan färg.

Den som slår högst börjar spela. Därefter turas man om att slå med tärningen och flytta sina pjäser.

Den som börjar, slår med tärningen, väljer en av sina pjäser och flyttar – alltid efter vad tärningen visar och medsols.

Man slår ut den andres pjäs när man hamnat på samma plats. Det kan också bli så att man inte kan flytta på annat sätt än att man hamnar på sin egen pjäs. Då slår man ut sig själv.

Om man slår en sexa så kan man välja att istället för att flytta så kan man ta in en av sina utslagna pjäser och väljer då en tom plats där den ska placeras.

Lycka till!

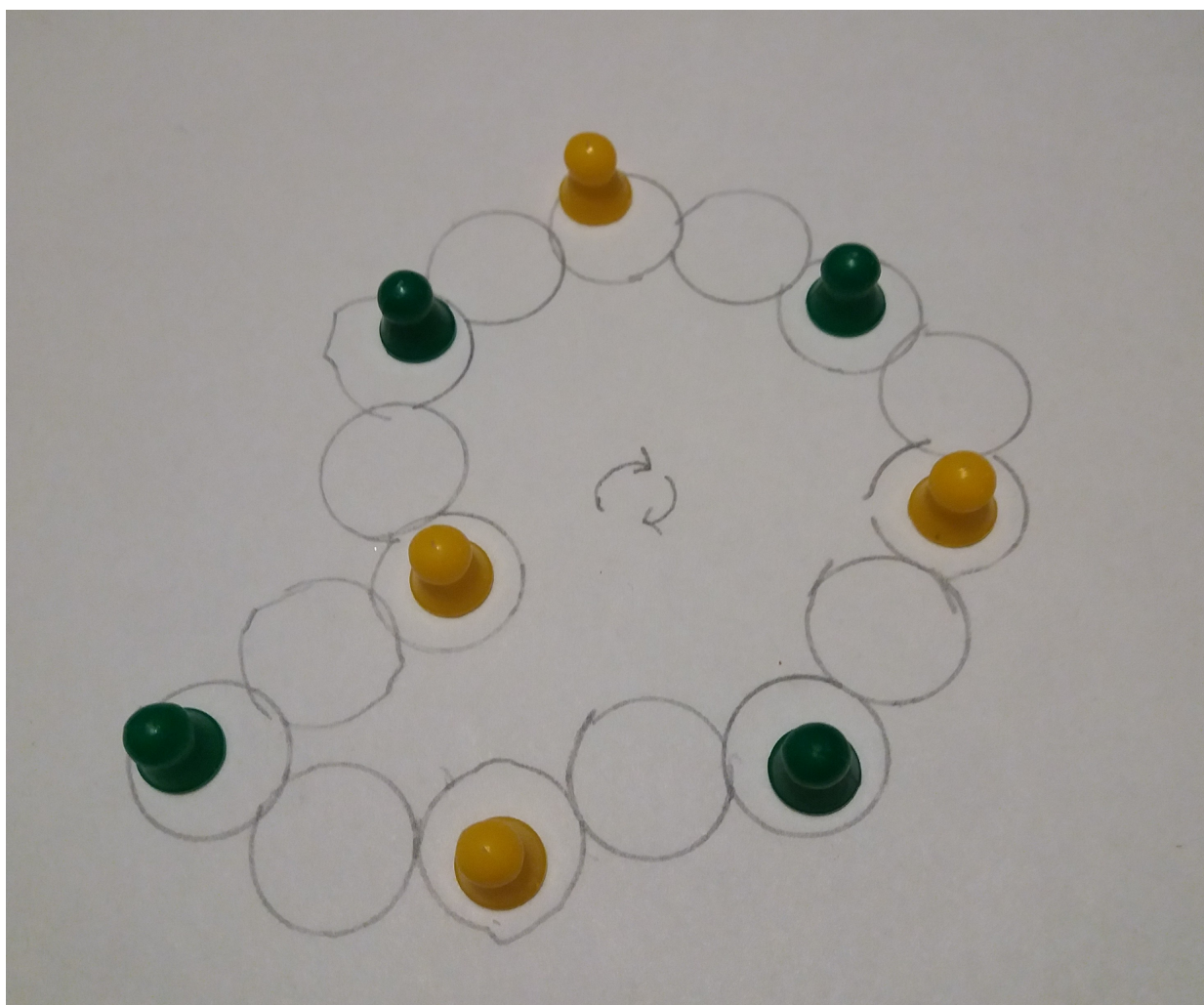

Illustration 28: Pojke 5 år. Egenkonstruerat brädspel -Mühle

Mattias (5 år) sitter på diskbänken och hjälper sin mamma ställa disken i diskstället. Det är också ett bra tillfälle för lite "prat". Mamma, vad betyder "genomskinlig"? Mamma blir lite fundersam, inspireras av vattnet och säger att det är som vattnet, det finns där men syns inte, man kan se igenom det - som glas i ett fönster också. Jaha, du menar "transparent", säger sonen. Just precis säger mamman, följer sitt leende och fortsätter lugnt med disken.

BVC-sköterskan: "Kan du rita en gubbe åt mig?"

Sonen: "Nä, jag tänkte rita något annat!"

BVC-s: "Det kan du kanske göra sedan, men först skulle jag vilja att du ritade en gubbe."

Sonen: "Okej, då ritar jag väl en OVANLIG gubbe därå!" (Ritade något som inte alls såg ut som en gubbe.)

BVC-s (lite oroad nu): "Kan du rita en ring? Gubben kanske har ögon?"

Sonen ritar en prick (ingen ring).

BVC-s: "Hur många ögon har en gubbe?"

Sonen: "Den här gubben har ETT öga."

BVC-s (oroad och uppgiven): "Kan du rita ett kryss?" Sonen bevärdigar henne inte ens med ett svar.

BVC-s (sista chansen innan hon plockar fram remissblocket): "Om jag ritar ett kryss kanske du kan göra ett likadant?"

Sonen tar sig samman och ritar ett kryss.

Jag lägger mig i och tänker att det nog är dags att justera BVC-tantens uppfattning om sonen: "Du kanske kan skriva ditt namn?"

Sonen skriver sitt namn och läser sedan upp varje bokstav var för sig och berättar sedan med övertydlighet (som om han pratade med en mindre vetande): "Det står XX (namn)."

BVCs (tydligt lättad): "Oj, vad du är duktig! Du har skrivit ditt namn!"

Sonen tittar nedlåtande först på henne och sedan på pappret mellan dem: "Ja, jag har skrivit mitt namn. Och du har bara gjort ett kryss!"

Dottern, blivande 5-åring, ska gå igenom en utredning på BUP för sin frustration på förskolan. Pedagogiskt förklarade jag att "Vi kommer gå på ett antal möten och göra några tester för vi alla bättre ska förstå hur du känner och tänker". Då tittar hon på mig, som om jag inte har förstått någonting och säger "Varför då? Det vet jag redan. Jag tänker snabbare än de andra barnen." För mig var det uttalandet helt ur det blå, men det visade sig stämma när utredningen var klar.

Sonen 5 år har mejlat sin lärare i förskoleklass, han är irriterad över att de andra barnen inte är tysta ...:

Subject: Hökt Gud

Det är Hökt i Klassen Jag blivör skrika för att höras

Jxxxx

6 år

Rasmus 6 år är förundrad över fröken okunskap "Månen är en död himlakropp. Det hade fröken glömt så jag fick säga det till henne! Hon hade GLÖMT det. Vårt solsystem består ju av flera miljarder döda himlakroppar.

Sexåringen är på introduktionsbesök inför start i Förskoleklass. Alla barnen sitter i en ring och lyssnar till fröken. "...och ni skall vara här i två timmar. Det är väl en lång tid?" avslutar fröken en mening. Sexåringen sitter tyst ett par ögonblick och funderar. Sedan riktar han sig allvarligt till fröken med orden: "Två timmar är 7200 sekunder...det är ganska länge" Fröken tittar först tyst på pojken, men frågar till sist "Har du räknat ut det där själv?" Sexåringen nickar glatt. Fröken ser besvårad ut.

Dagens klokhet från sonen 6 år: Mamma, vet du varför jag klappar katten så mycket? För att du ser att han gillar det föreslår jag. Nej, det är för att han ska få sitt självförtroende.

7 år

Lisa 7 år utbrister "De frågar bara om saker som alla redan kan, man behöver ju aldrig tänka efter! Jag får ju aldrig använda min HJÄRNA!"

Igår fick jag hjälp av städa badrumsskåpet. 30:- var lönen och uppdraget var bra utfört. Tittar lite efteråt på all fin sortering... Ser sen ett fack med lite allt möjligt. A varför ligger det en massa olika saker här? Det är sånt du inte använder blir svaret. Och mycket riktigt allt där har jag inte använt på ett bra tag. En del har koll på läget fast man bara är 7 år.

Illustration 29: Pojke 7 år: Kattskulptur

8 år

Sonens lärare sa att 8-åringen hade svårt att förstå talserier som 2,4,6,8... eller 5,10,15,20 och jag blev mycket konfunderad. Gick hem och testade sonen. Han hade inget som helst problem med några talserier alls, 7:ans, 9:ans etc, utan tyckte däremot att det var väldigt roligt och ville prova mer. Så jag visade på talserien primtal: 3,5,7,11,13... etc. Sonen blev väldigt road och frågade sen mycket kring primtal. "mamma, 71, är det ett primtal?" Några dagar senare var jag med i klassen under några lektioner. Till lunch skulle barnen tvätta händerna. Halva klassen skulle göra det i klassrummet, andra halvan i tvättställen i korridoren.

Fröken säger "nu delar vi in klassen i udda och jämna tal, udda tvättar händerna i klassrummet, jämna i korridoren". Då utbrister sonen glatt "Fröken! Fröken! Kan vi inte dela in oss i PRIMTAL istället!"

Fröken har ingen aning om vad han sagt varför hon bara bemöter Sixten med tystnad. Återigen har han sagt något konstigt.

Kollar åttaåringens matteläxa.

Uppgiften: "Räkna ut $7+8$ och beskriv hur du kom fram till svaret."

Hennes svar: "Jag använde min hjärna som vet att $7+8$ blir 15."

9 år

Storebrors råd till sin 2 år yngre bror vid skolstart. "Räkna inte för fort i boken, då får du bara en extrabok med likadana uppgifter."

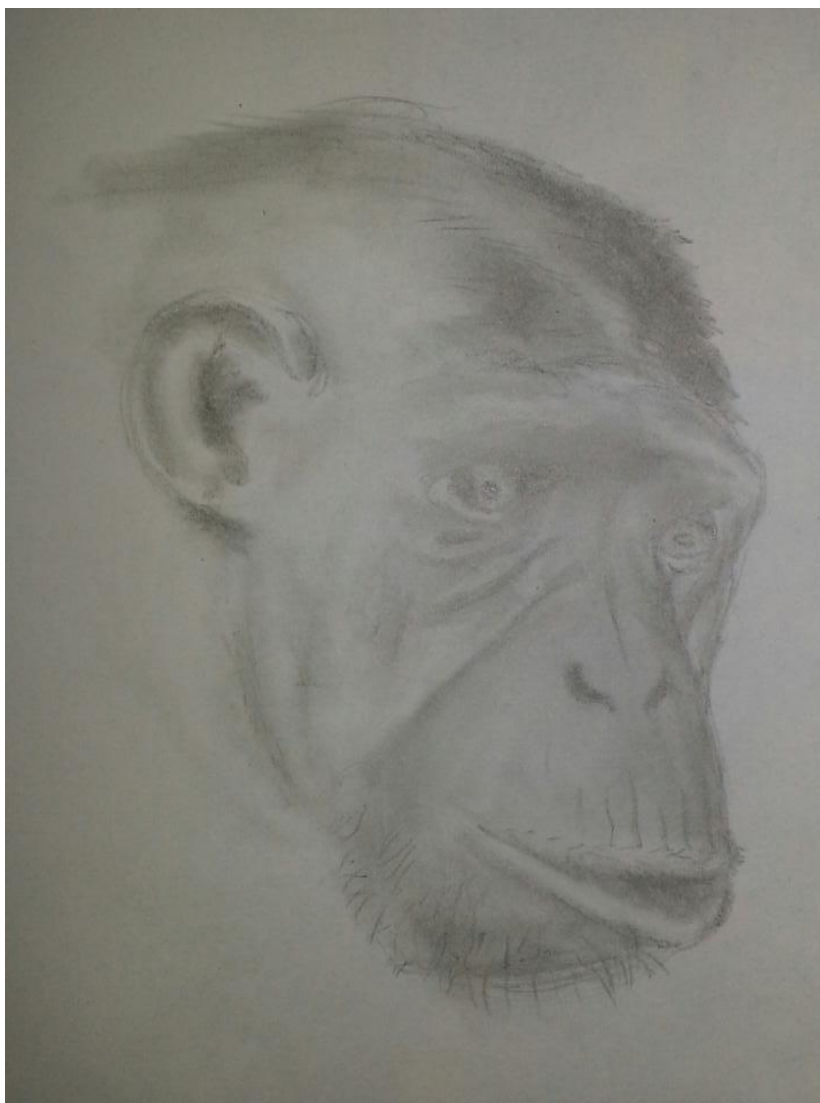
Sonen har hela tiden protesterat mot veckans ord och skrivit högst motvilligt. Läraren har velat att han ska skriva meningar med fler än fyra bokstäver och vi föräldrar har fått som mål att hjälpa sonen med det. Jag har tänkt att det kanske är handstilen och bristande fantasi

som gjort övningen jobbig för sonen. Men idag, då han fyller 9, tänkte jag att jag testar lite hederlig gammal muta. 2 kr per ord i den längsta mening han kan få ihop. Då blev det helt plötsligt 31 ord. 62 kr fattigare och full i skratt skulle jag nu gärna betala ytterligare för att få se lärarens min när hon ska rätta hemläxan. Tänk vad lite motivation kan göra. Och tänk vad även jag gick på sonens "bluff" och totala underprestation.

"**Mina** klasskompisar retade mig för att jag använde ordet förnuftigt. De hade aldrig hört det. Jag sade att det betyder ungefär som klok men med ett lite vuxet resonemang. Och egentligen är det precis vad jag blir i den gruppen. Jag är den förnuftiga. Och ibland är det jobbigt, mamma".

10 år

Se teckningen nedan:

Teckning 17: Pojke 10 år - chimpanse

10 år

Nedanstående tre små berättelser är skrivna av en 10-åring:

4.

Nu sitter jag i båten, vi kör på Kungsmakargatan på väg till kiosken för att köpa lotter. Lotta vann på Lotto, han vann en ubåtsresa för 3. Lotta tog med mig och mamma. Vi fick dinosauriedräkter så att vi inte skulle drunkna. Nere på havets botten såg jag Svampbob Fyrkant. Han skrek i mitt öra så att jag fick ont i näsan. Svampbob sa – Din förvikta svampskalle! Jag brydde mig inte och sa detsamma. Uppe på ytan drunknade folk i all chokladen som stelnat. Hemma hade vi fått nya grannar, jag gick till de och hälsade på. Alla var hemma fast de var på sol-och-bad-resa i Kroatien. Jag föll ner i brunnen och kom inte upp så jag gick hem istället. Batman var på besök för att han var dålig i magen, mamma gav honom piller så att han fick huvudvärk. Hon köpte de på mataffären. Pappa kom hem och hade köpt Coca cola från den stängda järnhandeln. Jag la mig i hundburen.

5.

Examensdag! Idag slutar jag 4:an! Vi ska sjunga "Sommar och snö"! Sen ska vi fika smörbilar och gelébollar, mamma bjuder på apelsinsaft utan apelsiner. (På grund av allergiker) Nu har jag slutat skolan! Jag ska skaffa mig ett jobb! Det ska vara ett jobb säkert mot elstötter, kemikalier och explosioner. Jag vill också kunna åka buss dit. Min enda idé var kärnkraftverket i nya Zealand! Nu ska jag bära lite kemikalier att mata chefens hund med, jag fick de ordena av Darth Vader som sitter och skriver sagor om lasersvärd och Marios död för alla barnen. Jag tog en pall och klättrade ner till toppen av kemikalietunnan. Jag ramlade i och kärnkraftverket exploderade.

6.

Jorden sprängdes och alla dog. Jag var den enda som överlevde. Marsianerna invaderade jorden. Mars tutade och Venus åkte iväg. Venus körde igenom alla planeter tills det inte fanns någon kvar. Jag gick hem och hälsade på Alfredo. Han dog ju tidigare så han bjöd på mackor med ost. Det var så gott att marsianerna dog. Jag gick hem och satte på Tv:n, det var strömvabrott och huset var sprängt. Jag gick upp på övervåningen och tände lampan. Jag råkade välta en vas med flit. Jag satte på Tv:n och såg på en livesänd dokumentär om bönder och såg på en livesänd

Illustration 30: Pojke (10 år). Tre små berättelser

11 år

Dottern, 11 år reflekterar över sin uppväxt: - Jag har starka minnen från 4-5års åldern. Då kände jag mig som en vuxen kvinna. Jag ställde mig på den högsta kullen på dagis och tittade ut för att försöka se vad som fanns längre bort. Jag kände mig som en stor fågel som fanns inuti ett ägg...

Lillasyster 11 år: Jag har ju lokalsinne som en vilsekommen duva med hjärmskakning.

Storasyster 14 år: Och kreativa sätt att uttrycka dig på.

12 år

Frågade precis Kennet om han tyckte det var kul på NO:n nu när dom börjat med ellära. han svarar. "Ja han (läraren) har försökt lärt dom (klasskamraterna) om elektriska tecken, strömbrytare, lampor och batterier."

Matematikläraren delade upp eleverna i tre grupper en enkel, en medel och en svår och gav dem tre olika häften som de skulle räkna ur. I min sons grupp (den svåra) hamnade 5 elever. 3 av eleverna titta-

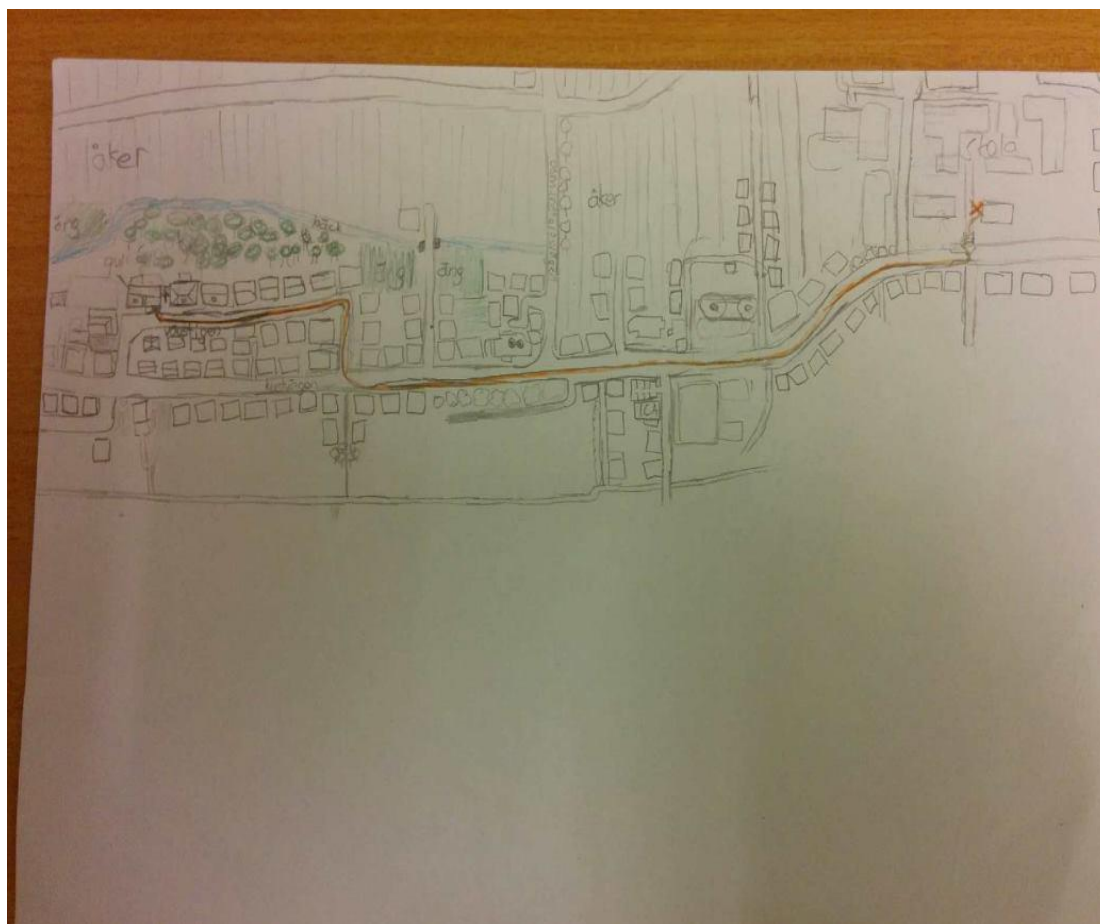
de på häftet och bad genast fröken om det medelsvåra häftet, en elev gjorde allt för att klara uppgifterna och fick 4 rätt av 64 tal. Min son hade ett slarvfel och fick 63 rätt.

13 år

Se teckningen nedan

14 år

Det är en himla tur att sonens (14 år) SO-lärare har humor när han ska läsa källkritikavsnittet i sonens inlämningsarbete om förintelsen. SO-läraren själv anses inte som trovärdig källa då denne använt en hel del värdeladdade ord och tydligt visat sin negativa inställning till förintelsen samt inte angett sina egna källor på föreläsningarna. Regeringen anses inte som trovärdig källa då det alltid är vinnaren som skriver historien utifrån sitt perspektiv. De flesta hemsidor sågas av sonen, som läst en krypteringskurs på universitetsnivå och anser att sidorna är för lätta att hacka så man kan inte vara säker på att ingen hackat sidan och skrivit in felaktig information. Enda källan som anses trovärdig är Nordfronts hemsida. Som sonen beskriver som en eminent förstahandskälla till människors dumhet.

Teckning 18: Bild 42: Pojke 13 år. Läxa att rita en karta över sin väg mellan hem och skola. Alla byggnader är exakta. "För vad ska man annars ha en karta till?"

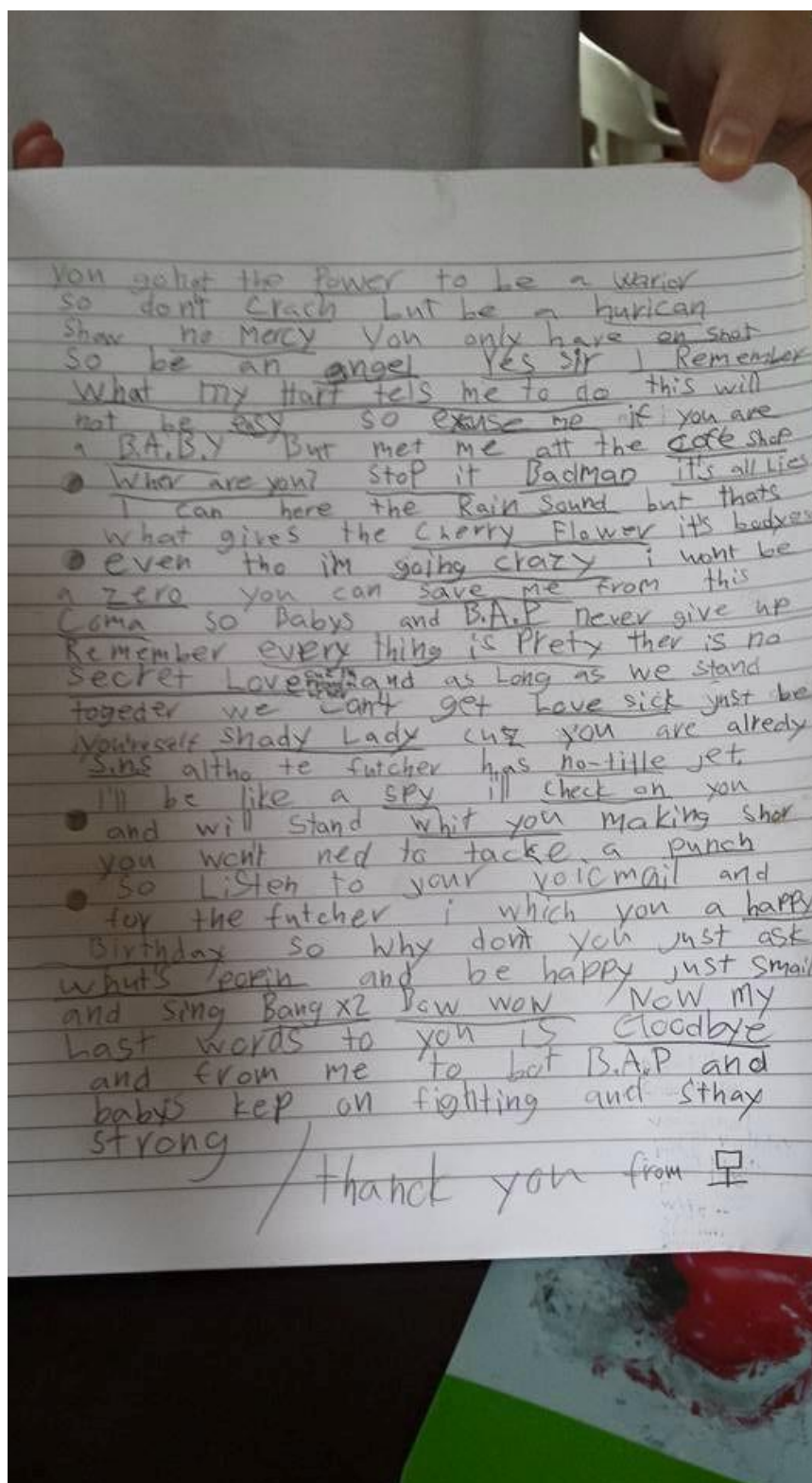

Illustration 31: Flicka (15 år) med dyslexi. Novell på engelska med artistnamn och låttitlar invävd i texten.

För mig var det så att i 6:an så jobbade jag klart med allting. sedan satt jag och pratade eller smsade och då fick man mycket skit från lärarna för då började dom anklaga mig för att fuska då jag var klar ganska snabbt. det resulterade i att jag fick lov att göra ett t.ex matte tal sedan räkna till 30 och fortsätta jobba. Jag blev utmattad av detta och tappade motivationen för skolan. sedan kom sjunde klass. jag ville verkligen inte jobba och lärarna började undra varför. då jag tyckte detta var en sådan idiotisk fråga så vart jag alltid sur på lärarna. och när jag är sur eller tycker att nånting är orättvist så ligger det kvar länge. det resulterade i att så fort det vart ett bråk så tog jag ut allt jag var sur över på människor som ville bråka. Vilket i ett fall ledde till att jag drog en kille, som hade slagit mig, över ett bord. ner på marken. jag bad killen att aldrig prata eller röra mig igen. sen kom lärarna och skrek åt mig. jag skickades till rektorn. väl där så hade ingen sett vad som hänt förutom killens bästa vän. Dom 2 killarna sa att jag hade slagit och sparkat honom i magen och ansiktet och slagit honom brutalt. efter det tillkallades kuratorn och mina föräldrar till ett möte. där bestämdes att jag skulle gå till kuratorn varje fredag. det funkade. men en dag berättade jag som det var. jag är rastlös. mina föräldrar bad om en Adhd utredning. jag gjorde ett antal test med en psykolog sedan visade det sig att jag var smart (konstigt) jag ville ha mer utmaningar och jag fick hoppa över en klass. och nu får jag tillräckliga utmaningar. jag är faktiskt nöjd över skolan. jag längtar dit ibland för jag vet att jag kommer få nånting att göra.

Illustration 32: Pojke 15 år. Kyler pappas kaffe så de kan komma iväg snabbt

16 år

Saras anteckning 12/ 9-2017

Jag tänker, om jag inte får jobba snabbare och svårare samtidigt, på exakt rätt nivå för mig, så kan jag väl fortsätta jobba halvdant i samma klassiska takt för att därefter göra provningar i alla de kurser jag inte fått A i utan ansträngning. Jag vill vara mogen. Jag vill vara mer "erfaren" och "vuxen" när jag börjar på universitet. Å andra sidan, om jag börjar tidigare än andra så kanske "kraven" på mig sänks yt-

terligare, vilket betyder...tja, jag vet inte. Jag bara tänker. Undrar. Filosoferar.

Om jag hade fått "hjälp", rätt behandling d.v.s. genomföra studier i den takt och svårighet jag egentligen behöver, så hade jag aldrig ställt den här frågan till mig själv. Visst att genomsnittligt teoretiskt begåvade människor kan känna sig kränkta och kanske även som "andra gradens medborgare" om det fanns skolor för enbart särbegåvade, men då skulle i stället samhället blomstra upp och mer på olika områden där särbegåvade har fått utveckla sig "naturligt" och veckla ut sina misshandlade vingar som blivit skrynkliga av den felaktiga behandlingen av dessa barn. Det betyder måhända något, att jag ska ta det lugnt? Eller att jag ska bli ännu mer påträngande och ihärdig med mitt tjatande angående mina rättigheter som elev och särskilt begåvad.

Så vad kommer hända med mig och skolan då? Jag skulle väl ta det ännu mer lugnt, göra det jag måste göra för att få E, genomlida ytterligare två själsligt döda år (OBS! Jag återuppstår på torsdags- och fredagsmorgnar, ty då har jag psykologi med P!) som jag under tiden som alternativ får ägna mig åt "egenstudier" och självvalda, världs-förbättrande projekt. Då hinner jag kanske både göra världen lite bättre och ta studenten. Inte för att studenten betyder något särskilt för mig. Jag får bara upp negativa associationer i huvudet när jag hör ordet "studenten". Vilket skitliv, som man kommer att växa ifrån. Eller rättare sagt, jag kommer att växa ifrån det.

Jag kan inte vara så här splittrad som nu. Jag vill inte hålla på att börja om och starta och stoppa och sätta igång igen så många gånger som jag får göra nu. Det är astråktigt och jag hinner aldrig dyka djupare än till knäna (alltså typ inte dyka alls, men det är inte samma sak jag menar). Det är bättre att jag får intensivplugga i tre månader till högskoleprovet eller ompröva alla kurser som jag har fått sämre betyg än A i.

Det akuta i min skolsituation är ändå att hävda min rätt att få göra franskan i fortare takt så att jag både slipper den förbannade klassen och för mig usla läraren och den seriöst mordiska studietakten, om det nu kan kallas för takt överhuvudtaget, samt att jag nu är mycket angelägen om att få ha filosofi 1 och 2. För det skulle verkligen lysa upp min dag! Jag vet inte, men om jag verkligen skulle få pengar för det så skulle jag vilja bli filosof och /eller författare och läkare och advokat och domare och lärare och mamma och vän och en aldrig sinande, nytänkande, kreativ, vaken inspirationskälla som får leda människor till Gud! Använd mig Gud! Och kanske han menar att jag ska stanna längre på gymnasieskolan för att faktiskt förändra saker, här på gymnasiet. Gud vill kanske använda mig här och nu. För att skolan suger så mycket som den faktiskt gör idag.

Visst att det kan vara jobbigt för lärarna att få stå ut med mig några timmar i veckan, men HALLÅ, jag får faktiskt stå ut med mig själv dygnet runt, hela året om, i många år! Då kallas det jobbigt. Jag vet inte om jag bryr mig så mycket längre. Jag bryr mig innerligt och djupt om mig, för jag är värdefull och jag är Guds älskade barn och jag har vänner och jag är en vän och jag vill lära mig, jag drivs av kunskapsörst, men samtidigt vet jag att andra människor har det jobbigt de med, och jag vet inte om jag kan hjälpa dem men jag bryr mig faktiskt om de får det bra eller om de mår dåligt vill jag att de ska må bättre.

Men jag kan ju inte söka universitet innan jag helt säker vet vad jag vill göra! Eller misstar jag mig? Jag vet inte alls vad jag vill göra sedan, så jag antar att det är lika bra att göra ingenting i två år till, få driva runt och göra ingenting och tänka över livet och vad som är gott och vad jag bör göra. Jag saknar liksom kämpaglöd, det är så det är helt enkelt. Jag vill inte fightas, jag vill inte strida, jag vill inte hysa agg mot någon och jag vill inte att någon annan ska hysa agg mot mig. Å andra sidan tycker jag att skolan är astråkig och jag är så jobbig och jag orkar inte ta tag i skolarbete och jag är oansvarig...eller är det helt enkelt att nivån är så låg att jag inte känner att det är värt att anstränga mig? Jag tycker att det låter som att det är mycket rimligare och logiskt än det jag räknade upp först.

För det är ju inget fel på mig! Jag säger att det är fel på systemet. Jag är inte sjuk, jag är inte elak, jag mobbar inte någon annan på skolan – ingen lärare, ingen elev – och jag får faktiskt godkänt. Jag undrar faktiskt varför lärarna trackar ner på mig för mitt enda C och mina B: n. Jag menar vad fan ska jag göra, jag mår illa av att det är så tråkigt och går långsamt! Tänk om jag inte ens finns på riktigt. Tänk om ingenting finns. Då spelar Gud roll. För Gud finns och han är oändlig åt alla håll och kanter på alla möjliga och omöjliga sätt. Han är A och O,

han är Gud, sanningen och livet, det enda som fanns, finns och kommer att bestå, det är honom jag bekänner som den ende sanne Guden och regerar i all evighet. Det är så jag tror, jag som är ingenting och om jag inte är någonting så är inte heller de andra någonting utifrån de ledtrådar jag uppfattat av omgivningen om inte mina sinnen fungerar helt koko och Gud har givit mig helt skruvade tankar (wow, säker på att du inte är seriös, icke-ironisk nu?) eller nåt osv, osv, osv. Jag tror att jag är så konstig. Men det är väl det som är syftet med mitt leverne. Vad Gud satt mig på jorden att göra, det vet jag inte men Tänk om jag bytte gymnasium. Typ till...eller how about you don't. Jag ska nog bara leva på, jag. Leva livet, umgås med mina vänner i klassen och mina vänner i ettan. Leva livet, det låter bra det. Tycker jag. Och för mig är jag själv måttstocken jag utgår ifrån, jag är Sara Oguni och det är helt fine. Jag är en människa som är skapad av Gud och mitt liv har syfte och mening och jag finns i min hjärna (det är det som räknas) och jag är bra, jag är bäst och nu ska jag bara sitta med Pinterest och njuta av att jag har sovmorgon i morgon och jag skall läsa och skriva av Bibeln och jag ska filosofierna mera och jag ska skriva och jag ska tänka och jag vill hjälpa och jag ska söka och jag skall finna. Så vill jag leva. Och jag lever.

Bevinglade ord om särskild begåvning

När orden inte har någon styrsel, någon bäring, något fäste i vetenskapen utan bara liksom vinglar ut ur munnen. Här är några bevinglade ord som föräldrar med särskilt begåvade (särbegåvade) barn fått höra:

- ~ Tänk på att inte förklara saker för utförligt för henne, du behöver inte gå på djupet. (BVC-sköterska)
- ~ det är nog bra att inte prata om det med henne, det blir en grej då och hon kommer att känna sig annorlunda. (lärare)
- ~ den behövs inte för särbegåvningen växer ur sig och då blir dom som alla andra (kommunens skolutvecklare om handlingsplan för särbegåvade elever)
- ~ alla barn har särbegåvning
- ~ föräldrarna tillskriver barnet en egenskap som inte existerar (socialsekreteraren)
- ~ jasså, ni tror han är särbegåvad, bevisa det då! (rektor)
- ~ man måste ju tänka på den sociala biten
- ~ lilla einstein (klasskompisar)
- ~ du pratar ju med henne som med en vuxen
- ~ de andra kommer snart ifatt
- ~ oroa inte, det jämnar ut sig i skolan (barnpsykolog)
- ~ jahaja! Vad blir femhundrastrutten delat med tolv, grabben? Vad heter huvudstaden i Övre Volta?
- ~ men han stavar ju så illa!
- ~ annars brukar man ju försöka förhindra att barnen har något att välja mellan (skolpersonal)
- ~ pressa honom inte hemma.
- ~ bara för att man läser tidigt betyder det ju inte att försprånget finns kvar efter något år.
- ~ ni sätter barnen på en piedestal
- ~ ni får inte lära honom så mycket han kan bli överintelligent.
- ~ hon har sett till att barnen fått diagnoser så att hon ska slippa uppföstra dem (nära släkting till dubbelt drabbade barn)
- ~ ni ska inte låta honom tänka så mycket (psykolog)
- ~ han är inte särbegåvad. Han kan ju inte ens gångertabellen (specialpedagog om elev med medlemskap i mensa)
- ~ han måste släppa den där offermentaliteten och börja leka med de andra barnen på rasterna (förskolepedagog till mobbad elev)
- ~ det viktigaste för eran son är att han lär sig vänta på de andra och att jobba tillsammans med de som har svårt.
- ~ hon måste få vara barn också.

- ~ jaha....ja bara det inte slår över så han blir dum i huvudet istället
- ~ det finns ingenting som tyder på att han är särbegåvad. Han ligger på medel kunskapsmässigt. Oftast gör han ingenting på lektionerna (läraren)
- ~ vi är bekymrade över att ni uppmuntrar honom till att ifrågasätta läraren. (läraren)
- ~ att säga till honom att han är smart ger honom prestationsångest. Sânt behöver han inte veta (läraren)
- ~ säg till v att han måste sluta diskutera fysiska teorier med sina klasskamrater. De förstår honom inte och tycker att han är konstig. (välmenande lärare i sjätte klass)
- ~ men han måste ju uppfylla målen (lågstadieläraren om utmaningar till den uttråkade eleven)
- ~ det är viktigt att ni låter henne vara barn (läraren om eleven som ville lära sig svåra saker)
- ~ det är viktigt att öva på att skriva snyggt, dagens unga har sån hemskt ful handstil (läraren om att barn i första klass ska skriva bokstäverna sida upp och sida ner)
- ~ jo men tänk på att allt inte handlar om IQ, man måste ha EQ också. Är man smart är man oftast inte socialt kompetent
- ~ har man hög IQ brukar man ha låg EQ.
- ~ försök att få barnet att prata med ett enklare språk så att de jämnåriga förstår vad han säger (läraren)
- ~ nä det är inget särskilt med honom, det var ju fler än han som fick alla rätt på klassens matteprov
- ~ Det var ett högst genomsnittligt och normalt resultat (rektorn om nästan alla rätt på nationella provet)
- ~ det är viktigt att inte hålla på med matte hemma utöver det som ingår i skolan. Det är nämligen jätteviktigt att det inte blir för mycket, utan att de får vila också från matte. (ansvarig pedagog som borde tycka att barn inte heller ska utöva idrott mer än på idrottslektionerna).
- ~ multiplikation kommer vi inte hålla på med i år. Och jag talade med lärarna i tvåan och trean och ni kommer inte hålla på med det nästa år eller näst-nästa år heller! (lågstadielärare till 6-åring som just lärt sig hela gångertabellen på egen hand mha dataspel under bilsemestern och som bad om svårare matte än 10-kamrater).
- ~ titta här, han har skrivit fleera siffror spegelvänt så han behöver minsann inte svårare matte! (lågstadieläraren).
- ~ han är så vetgirig (äldre släkting raljerar till bekanta när barnet undrar om något i samtalet kring kaffebordet).
- ~ är man bra på något så är man ju dålig på något annat.
- ~ det är inte OK att prata med barn om sådana här otäcka saker (förskolepedagog om treåringen som själv läst på löpsedlar om ett mord och har frågor kring det).
- ~ man måste ju kunna anpassa sig (lågstadieläraren).
- ~ Nej, det kan du inte få lära dig i skolan nu, för vad ska du då göra när man ska gå igenom det i skolan sedan på högstadiet?(Lågstadieläraren).
- ~ Nej men varför vill du lära dig periodiska systemet? Vad ska du ha det till i det verkliga livet? (Lågstadieläraren).
- ~ **När vår filur började f-klass och jag undrade hur de gör med barn som redan kan läsa och som kunnat det i flera år. Svar: tror du inte att det går över?**
- ~ ”Frågor om andra världskriget kommer du få svar på i sexan.” Förskoleklasspedagog.

Här kommer några filurliga funderingar från en vuxen filur

- ★ Varför stimulerar vi hellre tänkbara OS-stjärnor än faktiska SO-stjärnor?
- ★ I skolans värld tror man på åldersindelad undervisning. Men man undervisar även i andra religioner.
- ★ Varför får oftast en begåvad musikelev sin undervisning i gehör på rätt nivå medan en begåvad mattelev sällan får gehör för att få sin undervisning på rätt nivå?
- ★ Skoldebatten blommar av haranger från falanger. I skolbänkarna vissnar alltför många talanger.
- ★ För vissa barn är inte den viktigaste frågan vilket betyg de ska få av skolan i morgon utan vilket betyg de skulle vilja ge till skolan idag.
- ★ Varför det är lagkrav på att begåvningssvaga elever ska få gå i särskola men också att särbegåvade måste gå i vanlig klass
- ★ Alla barn har lika värde - men olika behov. Konsten är att inse och bejaka bäggedera - samtidigt och alltid.
- ★ Till Eleven, 6 år: Välkommen till skolan – den sista utposten av ålderssegregerad verksamhet i det moderna samhället!

★ På skolan prioriterar man åldersindelning före kompetens, detta som en förberedelse för arbetslivet där man händelsevis gör omvänd prioritering. Undervisningen ska bla. stimulera logiskt tänkande.

★ Här på Hyckleströms skola lär vi barnen det demokratiska samhällets grundläggande värderingar./Jante Lagesson – rektor

★ Hög begåvning är något man får genvägen. Men hamnar man i fel miljö kan man tvingas gå hur långa omvägar som helst.

★ Även familjens hund tycks vara särbegåvad. Han är i alla fall förtjust i matte.

Till sist måste avsluta med lite ...

GODA NYHETER

... några exempel på att det går att förändra, vad som händer efter förändring samt inte minst sprida lite glädje och hopp om framtiden.

Exemplen är samlade från Nätverket Filurum Föräldrar och är helt autentiska.

 Äntligen börjar 14-åringens skola vakna till. Engelskläraren har börjat utmana med knepiga klassiker mm. Idag sa spanskläraren, efter att ha frågat om hon har spansk familj (nej), att de måste göra något åt situationen. Han ska plocka fram specialuppgifter på ny nivå åt henne. Nu hoppas vi också på att det går att snabba på tyskan, trots att det bara är första terminen. Hon ber mig hela tiden att prata tyska med henne och lära henne nya ord. Är det någon som lyckats få snabbare skolgång i ett helt nytt ämne? Hon kan ju inte mer än sina kamrater ännu.

 Känner mig så djupt tacksam över att sonen har en sådan driven och engagerad fröken på dagis. Hon ser sonens svårigheter men även hans begåvning. Hon laddar hem diverse program på "sin" dator och låter sonen lösa matematiska problem på datorn. Hon möter honom i hans vetgirighet och googlar, lånar böcker osv för att sätta sig in i hans frågeställningar. Nu i onsdags var det överlämningssamtal till skola och jag blir tårögd när hon fångat vår son så exakt. Rektorn var med under detta samtal och uttryckte att han och skolchefen skulle se till att sonens dagisfröken skulle få timmar att vara med vid överlämningen i höst. Det känns som om jag finge välja så skulle denna fröken få följa sonen flera år till. Det är en sån trygghet o glädje med en person som förstår sonen och lyckas parera livet (ser problem innan de uppstår) och får honom att växa när hon uppmuntrar honom att räkna "länge, högre, större ...".

Sen frökens ödmjukhet. Hon har jobbat i över 25 år med barn. Men har aldrig träffat något barn som varit så matematiskt begåvat som sonen. Hon ser det som en "ära" och "utmaning" att få lära känna sonen och få honom att utvecklas. Och hon har gjort det bra. Så glad att vi bytte dagis när sonen var 3 år. På förra dagiset fick vi höra att sonen inte ens kunde räkna till 10. Eller att han inte "verkade förstå". Men med "facit" i hand så handlade det hela om att lyckas möta so-

nen på hans nivå. Att vinna hans förtroende. Nu så sitter han och löser matematik för årskurs 4. Fröken pratar delvis engelska med honom för att höja nivån ytterligare. Nu är det bara några veckor kvar till sonens dagistid är slut. Vemodigt. Men jag hoppas fröken gett honom en bra grund att stå på.

 Utvecklingssamtal – Ibland går det bra :-)

Vår filur slutar 0:an om några dagar och vi hade laddat upp ganska mycket inför hans sista utvecklingssamtal som genomfördes idag. Jag hade med mig utskrifter från bloggar, div. artikelutdrag samt ett nästan färdigskrivet brev till rektor – Vi var fast beslutna att inte tappa tid för vår filur nu när han skall börja riktig skola och vi tänkte börja med att kräva ett möte med hans framtida klassföreståndare innan sommaruppehåll! Men det gick bättre än väntat...

Efter lite inledande samtal så meddelade pedagogen att de ansökt och fått beviljat ett EHT möte där studierektor, skolpsykolog, klassföreståndare samt "specialteam" skall närvara för att lyssna på vad vi tycker är viktigt och hur de skall göra för att möta och utmana vår son på bästa sätt.

Jag fick nog en och annan tår i ögat men övergick till ett lite mer "kravlöst samtal" om vår son och vilken skön kille han är. Jag är imponerad av med vilken seriositet skolan tar sig an detta!

Det går bra nu, Hoppas det håller i sig!

 Ville bara skriva en positiv upplevelse efter mediakampanj och all uppmärksamhet som särbegåvning fått den sista veckan. Var på ännu ett möte i sonens gymnasieskola, väntade mig samma tråkiga behandling som förra gången. Hade laddat med massor av bra argument och ännu mer information om särbegåvning. Vad hände? Jo all skolpersonal, lärare, rektor och spec.ped verkade äntligen ha läst på

om särbegåvning, var positiva och trevliga, rektorn bad tom om ursäkt för att han var "lite barsk" förra gången. Där ser man vad skolverket och lite mediabus kan göra! Tack alla som jobbat med detta!

Idag har vi haft möte igen med skolan om hur hösten ska se ut för dottern. Och jag måste säga att jag är otroligt glad att det är på just den skolan dottern går på. De ser detta som en utmaning och något lärorikt för dem, absolut inget jobbigt eller betungande. Sedan förra mötet för två veckor sedan har de läst på om särbegåvning och diskuterat fram olika alternativ vad som skulle fungera för dottern. Det vi gemensamt kom fram till var bäst, utifrån vad dottern själv sagt, är att hon ska gå kvar i sin klass (sexan till hösten) men även läsa ett eller flera ämnen med sjuan. Engelska bestämdes direkt att hon ska läsa med sjuan men eventuellt ska även svenska läggas till direkt.

Är så tacksam för sonens speciallärare i matte! Hon har haft lektioner med honom hela året i förskoleklassen, och nu vill hon ordna en mentor från högstadiet åt honom när han börjar ettan till hösten. Helt underbart hur hon engagerar sig för att han ska få stimulans på sin nivå.

Jag var med som klassförälder på 6-ans klassresa igår. Den ena läraren berättar för mig att nu har Skolverket kommit med materiel som gynnar elever som min dotter.

Jag säger att jag vet om det, har läst materialet och tycker om det.

Vidare säger hon att hon i veckan kommer att besöka det högstadium som dottern börjar på till hösten, hon ska ta kontakt med hennes nya lärare och informera att de behöver tänka över gränserna och utmana dottern ordentligt!

Så otroligt tacksamt!!

Tänk vilka ringar det blivit på vattnet sedan i torsdags!

Samma lärare som för ett par år sedan var djupt bekymrad, tyckte dottern höll alldeles för hög fart, presterade långt över förväntan och ville bromsa henne, har nu tänkt om och hjälper oss styra skutan i full fart framåt!!

Tacksamhet är känslan!!

Känner mig glad idag. Var på barnmedicin igår med min 12-åriga son och träffade psykologen där för återkoppling av vad hon kommit fram till i utredningen. På fredag är det genomgång med skolpersonal (psykolog, specialpedagog, rektor, lärare) plus oss föräldrar och jag har bävat för detta. Hittills har läkaren från första sekund (bokstavligen!) envisats med att sonen har Asperger och vill inte höra talas om något annat. Därför är jag så glad idag, för psykologen sa till sonen att hans lärare behöver tänka att han kanske är som en 17-åring i huvudet, fast att de tycker att de ser en vanlig 12-åring framför sig. Att han behöver få jobba med de som är så lika honom som möjligt (han blir inte alls stimulerad av rotation, där han plötsligt ska jobba med klassens clown, som skriker könsord och provocerar genom att slänga sin dator nedför trappan). Vi lämnade ett par namn på andra elever. Att jag behöver vara där för honom för att bevaka hans intressen (hans pappa gör det inte, vi är skilda och sonen vägrar all kontakt, eftersom pappan ständigt trakasserar honom). Att de behöver ge honom särskilt material som är på hans nivå, stimulerar och som kan göra att han känner ett verkligt intresse. Jag känner hopp!!

Vågar jag verkligen tro på detta? Hon använde varken orden särbegåvad eller Asperger. Känner mig samtidigt förvirrad, för vid förra mötet sa läkaren åter tvärsäkert att det var Asperger och psykologen, som (i mina ögon) tydligt satte sig under honom rang, höll i stort sett med. Men gårdagens möte var ju senare i tid, så kanske har hon funderat lite till (det skulle ju iofs även kunna vara både och, men man väljer ju vad man vill fokusera på). Hon sa att det är sällan man hittar någon så begåvad och att det inte ens är säkert att alla lärare mött en sådan elev någon gång. Att hon förstod om han är uttråkad och frustrerad, för själv skulle hon bli galen om någon satte henne att t.ex. sortera gem. Sonen blev väldigt glad, men visste knappt var han skulle göra av sig själv av allt detta erkännande och beröm. Psykologen sa också att även om skolan säger sig vilja ge en elev vad den behöver, så kan det bli så att det ändå rinner ut i sanden. Där måste jag hålla koll. Åh, vilket ansvar. Jag vet ju inte ens vad jag ska hålla koll på..... Hjälp..... Men, jag känner hopp! Det här skulle faktiskt kunna bli bra!

Igår kom 8-åringen hem från skolan och var på ett fullständigt strålende humör, det visade sig att han de senaste två dagarna fått skipa att jobba själv på lektionerna för att istället få hjälpa en av klasskamraterna med hans arbete men han hade också fått bygga pyramider i minecraft med en annan filur från femman. Detta antagligen därför att vi dels haft ett mycket irriterat möte med skolan där de i alla fall lovade att "lätta" på trycket på sonen, men också för att hans ordinarie lärare var borta. I vilket fall som helst har dessa två roliga skoldagar resulterat i att den gamla vanliga nyfikenheten kommit tillbaka, fast ännu mer. Sen igår kväll har frågor som; vad är egentligen filosofi, hur lång var den första datorn, vad innebär egentligen relativitetsteorin osv slitit på gamla mamma, det är ju inga enkla grejer för mig i alla fall Smiley smile Men det bästa är att han helt plötsligt klarar motgångar, han har visat en fantastisk uthållighet även vid t.ex. väntande och inte minst har han inte använt ett fult ord på hela tiden men däremot varit snabb med en ursäkt när syskonen ändå bråkar. Av två bra skoldagar. Två dagar! Kan inte låta bli att undra hur det skulle kunna vara om....

Nyss hemkommen från filurens "fredagsträff". A har just nu en slags hemundervisning två dagar i veckan i en annan lokal än skolan, och dagens agenda bestod av nationellt prov i matte. Eftersom A har varit hemma större delen av terminen har han inte skrivit något nationellt prov överhuvudtaget, och tanken var nu att skriva ett matteprov för att läraren ska ha något slags underlag för bedömning. A har inte jobbat med någon matte överhuvudtaget på flera månader, däremot andra skolämnen (inlämningsuppgifter av olika slag). Läraren: "Det finns uppgifter här som du inte har fått genomgång av, så jag förväntar mig inte att du ska kunna dem. Men du får gärna göra ett försök." Resultatet efter dagen: provet färdigskrivet på 30 minuter, full pott på varenda fråga! Dessutom en filur som glatt och med stor logik resonerar och utvecklar sina svar vidare när läraren frågar. Samma filur som av skolan anses som alldeles för tyst, blyg och asocial. Samma filur som enligt skolan har "svårigheter att argumentera och föra logiska resonemang!" Här kom "kvittot" på det jag tjatat om så länge: ge min son lugn och arbetsro, utmana honom, accelerera, lägg uppgifterna på rätt nivå och min son kommer att blomstra!

Idag har vi varit på vårt första möte med skolan för att prata om vår dotter A, 8 år, som skolvägrar och får panikångest i skolan. Hur skall vi lägga fram det så att de förstår att A är särbegåvad? undrade

vi. Läraren tror ju att hon är dålig på matte, tänker konstiga lösningar och kommer fram till rätt svar pga slump... Kommer vi att möta motstånd? Vi var så oroliga inför mötet. Då bestämde jag mig för att visa en dikt som A har skrivit. Specialpedagogen och rektorn fick tårar i ögonen. Nu har de äntligen fattat, tänkte jag, och berättade att både min man och jag är särbegåvade och att vi tror att även vår dotter är särbegåvad. "Det var precis det jag tänkte när jag läste dikten" sa specialpedagogen medan hon försökte hålla tillbaka tårarna. Det ni berättar om A låter som särbegåvning. Rektorn hade samma funderingar. Läraren var väldigt förvirrad...

Det var en bra början i alla fall. Nästa möte är om 2 veckor och innan dess kommer specialpedagogen att intervjua A om hennes skolsituation.

Tack så mycket M D för alla goda råd! Det kändes konstigt att komma ur garderoben och prata om mig själv som särbegåvad men jag gjorde det för min dotters skull och det känns väldigt bra nu!

📌 Gårdagens möte på skolan gick långt över förväntan. Här hade jag och mannen laddat upp med utdrag ur skollagen och läroplanen samt allmänna råden och så behövde vi inte använda oss av det.

Psykologen från BUP gick så noggrant hon kunde under en timme igenom dotterns utredning och resultatet av den. Hon förklarade noga vad särbegåvning innebär och vad dottern behöver för stöd (den sociala biten) och stimulans. Rektorn, specen, lärarna och kuratorn ställde frågor och lyssnade mycket uppmärksammat. Direkt beslutades det att dator måste införskaffas så det blir ett slut på papper och penna som inte fungerar. Funderingar att hoppa över en årskurs alternativt att parallellläsa sexan och sjuan finns också. Läxorna är avskaffade då de i dotterns fall är helt meningslösa och hon klarar sig utan dem.

Sedan var timmen slut. Och det utan att några fler beslut än datorn ska införskaffas och att läxorna ska bort, togs. Rektor och några lärare hastade iväg och vi föräldrar ägnade kvällen åt att fundera och smälta allt.

Direkt på morgonen idag ringde jag till rektorn och sa att vi ville ha ett nytt möte för att diskutera olika lösningar för att skolgången ska bli så bra som möjligt. Rektorn kände själv att vi inte blivit färdiga igår så hon tyckte det var en bra idé och att det var tvunget att få in det innan sommarlovet. Tisdagen den andre juni ska vi tillbaka och då skulle rektorn se till att ännu fler lärare skulle vara med. Hon berättade också att jakten på en dator drogs igång redan på morgonen men att skolans datorer inte är mycket att arbeta med så det lutar åt att det blir en nyinköpt dator. Tyvärr hinner de troligtvis inte få fram den innan vårterminen är slut men till höstterminens början ska den vara på plats. Rektorn berättade också att hon tack vare mattelyftet (som mattelärarna på dotterns skola gått på) hittat ett arbetssätt som är särskilt lämpligt för särbegåvade barn. De har vid något tillfälle testat det och eleverna har fått reflektera och utvärdera efter den lektionen. Rektorn hade innan jag ringde idag tagit fram dotterns kommentarer och hon hade skrivit att detta var den roligaste mattelektionen hon gått på och att alla mattelektionen skulle vara som den. Väldigt roligt att höra då dottern i vanliga fall avskyr matte och dagar då matte står på schemat är det tunga steg när hon ska till skolan.

Så sammanfattningsvis är jag otroligt nöjd, glad och tacksam. Tänk att det faktiskt finns de inom skolvärlden som vet vad särbegåvning är och som intresserar sig och arbetar för att elever med särbegåvnings ska få en bra skolgång.

📌 Just nu när jag en liten förhoppning att vi ska slippa kämpa MOT skolan längre, utan kan kämpa MED skolan för att hitta bra lösningar! Det har tagit tre långa år och en anmälan till skolinspektionen. Och jag tror inte att något hade hänt om inte skolan själv kopplat in en psykolog som är kunnig inom särbegåvning, men det är en markant skillnad mot tidigare. Förut har skolans insatser mest varit anpassade efter svagbegåvad (!) och autistisk elev. Nu är de helt inne på särbegåvning och de problem det kan medföra tillsammans med dyslexin. Jag blev så otroligt glad på mötet härom dagen. Psykologen (vår förkämpe) pratade om problematiken med R:s långsamma tempo/långa processtid, när båda lärarna avbryter och säger att R inte alls är långsam eller har svårt med koncentrationen, bara hon blir bemött på rätt sätt. Vilken total omsvängning! Och dessutom har vi fått veta resultaten på två NO-prov, där hon visat C-förmågor rakt över, med någon förmåga på A. Inte illa för en hemmasittare med anpassad studiegång för att öht vara i skolan! Får dock se vad det blir för terminsbetyg.

📌 Det slog mig att vi slogs i 5 år på första skolan för att de skulle ge utmaning och se vårt barn. En högpresterande filur som verkligen sticker ut. Vi flyttade henne i åk 4 då hon var deprimerad över sin situation. Upprepande kränkningar och annat. Det var lite saker i nya skolan med, men de flyttade henne upp till åk 6 bara på vårt ord. De såg henne direkt och nu har hon gjort ett test på engelska det ämne hon ville ha utmaning i. Hon får efter den kartläggningen genast svårare uppgifter på gymnasium nivå och skall nästa termin börja läsa engelska med åk 9. Dottern är omtumlad o säger jag ville bara ha lite utmaning oj så stort det blev. Men efter att test gjorts har hon varit en helt annan person i skolan, har jag fått höra. Mycket gladare! Nu börjar nästa del. Sonen har ju inte alls samma personlighet. Underpresterar o vill mest leka. Han säger dock det mest är lätt. Skolan säger vi ser ju inte alls att han skulle vara begåvad. Men hör och häpna de ställer sig faktiskt på min sida med att förälder är den som känner barnet så vi få försöka hitta hans nivåer... Anita Filurum Kullander har varit på skolan och nu skall specialpedagogerna båda två gå utbildning i särbegåvning. En kurs på universitet. Dessutom har mentorn blivit tillsagd att hon inte får stoppa sonen som hon har gjort. Detta blir spännande.

📌 Har nu haft möte med O's blivande högstadieskola. Nuvarande klasslärare var med och O var med. Även om kuratorn (som inte är riktigt rätt skruvad om man frågar mig) satte sig på tvären och ritade en fin liten mindmap om gruppdynamik så blev resultatet att O ska hoppa över en årskurs och placeras i en annan klass än vad som från början föreslagits. Han kommer att få den mattelärare som undervisat honom i två år som klassföreståndare och skolan har insett att han behöver lite stöd i att umgås med klasskompisar oavsett vilken årskurs han hamnar i. Det som var avgörande för att mötet blev bra till slut var att O själv var med och på ett sansat och klart sätt pratade om sina egna behov och förmågor OCH att hans helt ljuvliga lärare var med och förklarade hur hon arbetat med att förstå grejen med hur man tänker kring Oscar och särbegåvning.

📌 Igår kl. 09:35 · Vår kommun. Skolan startar en åldersintegrerad grupp för de elever som ligger före/har bra kunskaper i engelska. Sonen (klass 4) ingår! Han får läsa och prata engelska med elever från klasserna 4-9. Nöjd!

Det verkar vara rätt väg att gå att föreslå anpassningar för både ”vanliga” begåvade och särbegåvade elever tillsammans. Att bara prata om sitt barn som speciellt begåvat verkar vara ett rött skynke för många rektorer och lärare. På detta sätt gynnas faktiskt alla inblandade och läraren får det extra roligt också! I denna grupp ingår en ”vanlig” elev i nian som läser engelska i gymnasieboken, så det finns gott hopp för sonen att få stimulans

Vill bara jubla lite i allt elände

Utbildningschefen sa på stående fot ja till att betala skolan för dottern i utredningskommunen. Han tyckte att hon självklart var värd detta och att det vore katastrof för henne att gå tillbaka till någon av de två kommunala skolor hon gått på. Att hon inte är ett vanligt barn sa han med så god ton att jag bara blev glad. Nu ikväll bekräftade även rektorn i nya skolan att hon får gå kvar efter att hon pratat med sin chef, det var dessutom ett glädjefyllt sms. Så nu får det gärna fortsätta i samma anda!

Goda nyheter! Glada nyheter! Äntligen händer något!

På förra mötet med skolan (lärare, specialpedagog och rektor) märkte vi en stor förändring. De hade läst på om särbegåvning, de hade bokat en GCP informatör och erkände att de tyckte det var svårt att omsätta den nya kunskapen till praktik. Men de försöker. Poletten har trillat ner.

E (ska egentligen gå i trean, går nu i fyran) ska börja läsa franska med sexorna, i stan! Det innebär att hon kommer att bli skjutsad, av skolan, 2,5 mil x2 varje onsdag morgon. Det sexorna läst tills nu får E plugga in hemma och sedan träffa franska läraren en dag på sportlovet. Idag när jag svängde förbi skolan för att lämna en grej sitter hon och räknar bråk som alla de andra i fyr-femman. Fast hon får nu räkna i sjuaans mattebok

Undrar vem som blev gladast, mamman eller dottern?

Vi har kämpat för det här sedan förskoleklass, innan vi ens visste någonting om särbegåvning. Och någonstans så är det bästa av allt att E inte har behövt genomgå någon psykologisk utredning, ingen WISC, vi har nollkoll på IQ och ändå görs nu dessa förändringar för henne i skolan! Jag vet ju att många av er får fortsätta slåss för era barn trots svart på vitt i form av papper och utlåtanden från psykologer. (Vi talade däremot om för dem att en anmälan till skolverket var på g om inget hände, eftersom E mår väldigt dåligt.) De har inte hittat alla hennes nivåer men det är de mer eller mindre medvetna om.

Jag hade förlorat förståndet utan er och Filurum föräldrar!

Tack för att ni finns och allt ni delar med er.

Vilken lycka då sonen (som sedan några barn en gång skrattade åt honom på en simskola har tvärvägrat alla typer av ledda gruppaktiviteter) kommer hem från första kursdagen på Vetenskapens Hus och bubblar av glädje.

”Mamma, alla var superschyssta och vi samarbetade på ett bra sätt hela tiden! Nu kan jag dessutom ta fingeravtryck och avgöra vilken blodgrupp en droppe blod tillhör. Det var jättekul och jag vill gärna fortsätta.”

(Jag spelade supercool och liksom ”lagom glad”, eftersom jag känner honom och vet hur mycket översvallande glädjetårar skulle kunna förstöra... men gissa om det var en ansträngning för mig att låta alla mina lyckobubblor stanna på insidan. Grymt att kunna skriva av sig här istället. Tack.)

Nu har vi haft möte med rektorn ang vår 6-åringen o hon verkar verkligen vilja hjälpa så att det blir så bra som möjligt. Hon säger att kunskapsmässigt ser de att han ligger före: matematiken ligger han flera årskurser över o med svenska går det jättebra kunskapsmässigt, när han skulle läsa läsläxan för läraren så hade han lagt ner boken o sagt att han behöver inte den o läst utantill istället. Vi pratar lite mer om särbegåvning o hon säger att de förstått o att de märker att han tänker på ett annat sätt. Men så är det det sociala...att han har lite svårt att vänta på sin tur o prata o så. Så de tänker att han därför bör få prova att vara med förskoleklassen resten av terminen o att matte-läraren förser honom med uppgifter. Vi accepterade väl snällt det här o frågade på kvällen vår son vad han tyckte o nu ska han iaf på prov gå till förskoleklassen nästa vecka (ist för ettan.) vi flyttade strax innan terminsstart tillbaka till Sverige från utlandet o därför tycker de väl extra mkt att han bör få lite tid o landa i allt det nya med nya regler o så. Sedan ska han få ha en pedagog som sitter med honom i matsalen (han tycker det är jobbigt m allt surr däri har svårt att få matro) samt på idrotten. Sedan har förskoleklassen många lektioner gemensamt m klass 1-2 så det är ju bra. Jag frågade rektorn vad som händer om det sociala ff inte fungera i höst o då sa hon att de förstått att han förmodligen kommer vara i behov av en specialpedagog då. Det var skönt o höra. Men samtidigt känns det lite lustigt att han ska va på förskoleklassen m nya klasskompisar o allt när det ändå fungerade relativt bra i 1-2an. Men samtidigt är det kanske bra om han får ”landa” lite först o bara han får fortsätta m matten. Känns mycket bra att alla på skolan verka ha viljan att hjälpa o att de är beredda på att prova olika scheman så att det ska passa honom. Men samtidigt är jag rädd att det kommer bli förvirrande för honom att bryta sitt schema o inte få lov att gå med ”sin klass”. Dilemma!

Jamen hur glad kan man inte bli!?

Fjärdeklassaren har bytt skola, efter sju sorger och åtta bedrävelser. Efter mindre en två veckor började hon knota till mig om att svenskan var för lätt. Jag skrev ett mejl till läraren och förklarade läget. Fick följande svar:

Hej P,

Tack för ditt mail och denna information. Jag uppskattar att få denna information av er. X har även uttryckt till mig att hon gärna vill jobba med prepositioner och konjunktioner i svenskan, vilket jag kommer tilldela henne uppgifter i. Jag stämmer av med Y som är ämnespedagog i åk 6-9 i svenska om hon har tips på material jag kan ge X att arbeta med i svenska kommande vecka. Det är viktigt att hon känner att hon utmanas och arbetar på rätt nivå. Jag samtalar vidare med X om detta i skolan så att det känns bra för henne.

Fortsätt gärna återkoppla till mig om ni har fler tankar eller funderingar gällande detta. Tack!

Trevlig helg!

📌 När man läser de många inlägg som skrivs i Filurum blir man ibland rätt nedstämd.

Då är det ännu lättare att faktiskt bli riktigt glad över vår skolas reaktion på vår sjuåring. Vi har under höstens utvecklingssamtal tagit upp att han troligtvis är särbegåvad och allt vad det innebär. Lärarinnan verkade vara helt med på noterna då Anita några veckor innan hade varit där och föreläst. Vi kom överens om att han skulle få gå alla mattelektionerna under hösten tillsammans övriga klasskamrater i förskoleklassen. För att sedan under våren börja jobba med 1:ans mattebok etc.

Imorse skrev jag en lapp till henne, att 7-åringen har hemma sagt att han tyckte matteuppgifterna var för lätta, jag skickade även med exempel på vad vi räknade hemma och vad han tyckte var roligt. Den skickades med grabben till skolan i morse. När han kom hem idag vid skolans slut så hade han med sig flera papper med matteövningar på hans nivå!!! Till det så var det även en lapp från lärarinnan att 7-åringen är på tok för duktig i matte för att läsa det på förskoleklassnivå, han kommer nu få vara o räkna matte hos 2:orna när hans kamrater räknar som vanligt!!!

Rent ut sagt är jag j...igt glad, speciellt för 7-åringens skull! (Sedan tror jag att han snart kommer behöva börja med 3:ans matte, men det är en annan sak).

📌 Överraskade av skolan! Det var ett lyft att börja sexan/ högstadiet men fantastiska lärare i alla kärnämnen – utom maten där läraren vill att han ska jobba i sexans mattebok (som förra året) – både vi föräldrar och mentorerna har puffat på matteläraren som blåvägrar och säger att han inte kan. Han underpresterar och skriver extra spretigt där. Som tur är har han en mattelektion i veckan via matteinriktningen med annan lärare och stor stimulans.

På utvecklingssamtalet igår så fick vi plötsligt reda på att O har diagnostats i matte (eller vad det nu heter) och visade att han klarar det mesta man ska kunna i nian.

Detta gjordes av en klasslärare bakom ryggen på matteläraren. Inte så smart drag. En tredje lärare som är Os mentor (och tidigare undervisat i matte) är den som nu tillsammans med matteläraren rektor och oss ska hitta lösning för matteundervisning.

Det är nu full konflikt mellan lärarna. De hade därför avsatt extra mycket tid för utvecklingssamtalet. Kändes som de ville lära känna oss lite mer inför mer konfliktartade möten.

Lärarna förstår särbegåvning och har spontant diskuterat detta. Dock är de tre klasslärarna lite oeniga om O är särbegåvad eller inte.

Skolan har tidigare hittat lösningar. Bland annat finns ett barn i parallellklassen som läser matte på gymnasienivå. Han får dock en matetimme i veckan och jag ser hellre en lösning i klassrummet eftersom O trivs så bra med sin klass och har ett visst motstånd mot avvikelse.

Även socialt har nya skolan varit ett lyft. O är en del av ett gäng på sju som har kul. Flera består av barn från hans förra skola som han varit nyfiken på men inte vågat närma sig. Några kommer från annat håll men har extremt vänlig utstrålning. Ingen gillar sport.

📌 Känner mig hoppfull. Vi var på möte på skolan igår om hur undervisningen ska läggas upp för vår sjuåring som har varit väldigt ut-

tråkad under höstterminen och haft svårt att sitta stilla under lektionerna. Han har de senaste veckorna fått kopior ur en extrabok i matematik för årskurs tre, men även de uppgifterna har varit för lätta. Nu ska en specialpedagog sitta med honom och försöka ta reda på vilken nivå som är lagom. Även "läsläxan" som är en text som ska läsas högt varje dag i en veckas tid har han sluppit och får läsa kapitelböcker i sin egen takt istället. (Jag upptäckte att när han läst 2-3 gånger titlade han inte ens på sidorna utan återberättade texten utantill. Detta fick mig att minnas en förklaring han som fyraåring gav till att han har så bra minne: "Jag har en liten kamera inne i huvudet. Jag fotograferar av allt och sen har jag det där.") Det känns så skönt att de tänker i termer av att stimulera och ge utmaningar istället för att bara som tidigare låta honom gå ut och springa av sig när han inte har tålamod att sitta stilla.

📌 Hos oss kommer en riktigt god jul. Vi firade terminsavslutningen stort då höstens frånvaro landade på två dagar totalt för sonen i nian.

Förra årets hösttermin låg frånvaron på i snitt två dagar per vecka....

Skillnaden? Skolan har gjort ett par åtgärder och sonen har hittat riktiga vänner genom fikaträffarna i Stockholm. Han fick tenta av matte och engelska i våras trots att han gick i sjuan, sen flytta upp en årskurs. Det innebar 6 lektionstimmar mindre ostimulerande ämnen varje vecka denna termin och istället har han fått delta på gymnasiets matte med en lärare som stämmer perfekt med sonen. De andra ämnen är inte på hans nivå men i några andra ämnen har han lärare han trivs med. Filurumkompisarna träffar han minst en gång i månaden och så hörs de digitalt också.

Så stå på er för att få igenom förändring! Även små förändringar kan göra enorm skillnad och för ett år sen hade jag inte kunnat föreställa mig vilken bra termin vi haft.

📌 Jag träffade en god vän härom dagen och vi pratade om ditt och datt. Hon är äldre än jag och har vuxna barn (3 mycket begåvade döttrar). Vi lärde känna varandra innan jag hade träffat min man och innan våra barn fötts och hon har följt vår familj hela vägen. Vi pratade om sonen som börjat gymnasiet och som för första gången i livet känner att han har ett socialt sammanhang där han hör hemma, där han är efterfrågad och där han får utmaningar (om än i liten skala än så länge). Och så säger denna vän: "Men vad underbart! Du har ju kämpat och slagits för detta barn ända sen han var 3 år och gick i dagis." Måste gråta en skvätt. För hon har helt rätt. Jag har bara glömt den tidiga kampen eftersom högstadiehelvetet blev så omfattande och ligger så nära i tiden. Tänker med tacksamhet tillbaka på den hösttermin som strax är avklarad. Vågar vila i att detta kommer att gå bra. Och är oerhört stolt över min son, som hållit ihop och stått upp för rätten att vara unik hela tiden. Håll ut alla ni som kämpar. Det kommer ljusare tider!

📌 Precis varit på utvecklingssamtal på dagis för 5 åriga sonen. Vår mentor hade skrivit ett 2-3 sidigt dokument över sonen. Blir så glad över att hon "fångat" honom så bra. Bland annat skriver hon att "han är begåvad långt utöver vad som är vanligt"... Hoppas dessa rader följer med sedan då han börjar nollan till hösten.

Har haft möte med skolan. Mentor och en lärare till var med. Oscar deltog också. Skolan vill gärna titta på digilär tillsammans med Oscar för att se hur de kan använda det i skolarbetet. De undersöker även hur de kan utveckla engelskan, de har konstaterat att det inte räcker att lyfta ett år och har kontaktat en duktig engelsklärare (tidigare kollega till maken så vi vet att hon är bra) på en annan skola för att få tips. Den läraren som inte varit med tidigare var intresserad och ställde frågor. Första gången som Oscar själv var med och det var bra stämning. Vi konstaterade även att det är viktigt med tydlig kommunikation, att vara tydlig, tex när läraren vill ha ett kort svar kan man säga det. Och att fundera på olika former för att redovisa vad man kan. Känns okej just nu.

Jag var på utvecklingssamtal idag, och fick världens bästa överraskning: förskolan har tvärvänt och äntligen förstått dotterns behov! De hade läst in sig på en massa material som jag gett dem, de hade tänkt till och ansträngt sig. Plötsligt erkänner de att de ser att dottern är särbegåvad. Underbart! De verkade till och med tycka att det är en spännande utmaning, och de vill samarbeta med oss föräldrar kring hur de ska hitta bra stimulerande utmaningar till dottern. Jag är så glad, så glad! Kommer att sova gott i natt.

Lite solsken...!

Sonen (Åk 3) berättade med ledsen min att han varit arg igår, men att fröken NN...hon är bra!

Sen lyste han upp!!! – ”Mamma, hon tog in mig till 4-6:an och frågade efter 4:ans mattebok. Men läraren där gav mig 5a:s bok!!! Jag hann bara med en sida, men det var lätt bara större tal. Jag är glad ändå för äntligen är det någon som lyssnade på mig när jag sa att det var för lätt!”

Detta hände tack vare att ordinarie lärare är sjukskriven...

Ett första tecken från skolan efter föreläsningen som Anita Kulander haft. C kommer hem super glad hon har fått en utmaning i teckning! Hennes mentor nämnde även att hon absolut passar in i beskrivningen av särbegåvade.

Glädjande besked: BUP i X-stad har en FAN-TAST-ISK psykolog som begriper sig på särbegåvning!!! Jag var just i egenskap av speciallärare med på ett återgivningssamtal där eleven/filuren själv lyft frågan om någon form av autismspektrum. Men psykologen visade entusiastiskt elevfilurens WAIS-kurvor (som följde standardmallen för filurer) där den perceptuella delen låg på 138. Att arbetsminne och snabbhet dippade rejält förklarade psykologen med att elevfiluren inte varit så motiverad att minnas eller skynda. Så det så. Psykologen var beredd att förklara för oss som skola hur särbegåvade behöver utmanas, etc etc etc. Men det blev ju ett härligt möte, kan jag säga: ett jublande samförstånd. Ville bara säga det, så ni vet! Det finns folk där ute som vet, kan och förstår! Hav förtröstan.

dag har vi varit på utvecklingssamtal på den nya skolan. Jag kan knappt tro det är sant!!! Läraren började med att tacka för alla bra länkar jag skickat henne och hon berättade att hon hade blivit medlem i Filurum Pedagog och att hon har haft mailkontakt med någon inom Filurum och att hon fått mycket bra tips och idéer. Hon berättade hur

hon utmanar V och hur tankarna ser ut framöver. Vidare berättade hon om alla hans styrkor och att hon är så tacksam att hon får ha V i sin klass Jag berättade att de kan boka en föreläsare som berättar om särbegåvning för lärarna och övrig berörd personal och hon skulle säga till rektorerna att hon vill ha detta (lärarna ger förslag till rektorerna på vad de vill ha för föreläsningar). Idag har min ryggsäck blivit mycket lättare! Tack till alla er i Filurum som hjälper pedagogerna att hitta rätt!

Måste bara tala om att sonens skolsituation är så RADIKALT förändrad i och med skolbytet! Och resurspersonen som anställts i höst är SÅ BRA! Har precis pratat med henne och kände bara att jag är tvungen att berätta det här för er!

Han har fått en TV-spelsvän också; de skypar och spelar varje dag! Han har varit så illa därän. Varit så ensam också. EN vän är 100% mer än ingen! Och de har så ROLIGT ihop! Men det är som Per Norberg skriver i ett annat inlägg. Det är skört. Fast starkare än det varit. Inte alls som ”nattgammal is” längre. Bakslag och dippar inte så djupa... Vi har varit om en helvändning från totalt vidrig skolsituation till respekt och kommunikation och intresse och kunskap. Ni som känner till oss lite vet att vi fått kämpa! Och nu är sonen på väg att ta sig ur det betongblock han blev ingjuten i i 4:an – så uttrycker han det själv....

Som nya i Filurum så har vi läst en hel del av inläggen och måste konstatera att vi förmodligen har Sveriges bästa skola och lärare! Det här är den korta versionen om vår son L och hans tid i skolan fram tills nu.

Att L var lite speciell förstod vi väldigt tidigt, men inte hur långt före sina jämnåriga han låg. Anledningen att vi tyckte att han skulle börja i F-klass ett år tidigare var för att han kunnat läsa, skriva och räkna sedan 4-års ålder och han umgicks mest med dem som var födda ett år tidigare. Eftersom han är född i januari var det ju inte en så stor grej. MEN, så började han i ettan och fick underbara Irene!! Hon insåg snabbt att han var speciell utan att ens behöva prata med oss. Hon såg till att hela tiden utmana honom och låta honom utvecklas i sin egen takt. Han fick gå upp till mellanstadiet och hämta läsböcker som var mer passande honom. Han fick jobba med både ettans och tvåans uppgifter. Jag kanske här ska tala om att vi bor på landet och det är delade klasser då det är en liten skola. Dvs han gick i en 1-2:a från början. Så på sommarlovet ringde hon oss och sa att L kommer att behöva mer utmaningar följande år och hon undrade hur vi ställde oss till att han fick börja läsa engelska tillsammans med treorna. Självklart var det inte några problem för honom och han klarade det helt ok. Helt otroligt att hon tänkt på vår son under sommaren och planeringen för nästa år. Terminen efter kom diskussionen upp om att hon ville att han skulle skriva de nationella proven med treorna och efter det uppflyttning till fyran. Han hade ju ändå redan gjort båda klassernas uppgifter (2-3:an). Det är inte förrän nu som vi insett hur rätt allt detta varit för honom! Och allt detta såg hans lärare! Nu går han alltså i fyran (är 8år) och nästa lärare som tagit över är lika bra han verkar det som. Vi bad om ett kort möte med honom nyligen, mest för att förklara hur L fungerar och hur vi kan hjälpas åt med hans utveckling. Han berättade då att han har dagliga avstämningar med L och att de diskuterar om det är tillräckligt utmanande uppgifter mm. Han har en egen utbildningsplan (det har alla i skolan) och så fort det börjar bli för lätt eller tråkigt säger han till läraren som då genast styr in honom

på något nytt. Samtidigt behöver han jobba lite extra med L's känslor då han kan ta saker lite för personligt eller reagera på ett annat sätt än sina klasskompisar som då är 10 & 11 år. Vi kan fortsätta hur länge som helst med exempel på vad denna skola och lärare gjort bra, men då blir det en hel bok. Vi är så tacksamma över att ha haft turen att ha denna skola. Vi hoppas att fler får uppleva samma sak som oss!

📌 Jag har ett flertal gånger påbörjat ett inlägg här om det som nu faktiskt ser ut som en klar och stabil ljusning för dotterns skolsituation (12år). Hon har kommit till en ny skola från och med detta läsår. Detta inlägg, som jag påbörjat, men tryckt på delete, eftersom lyckan känts så skör; snart ringer de i upprörd eller uppgiven ton, berättar om utbrott, pratar diagnoser, och vi kastas djupt ner i det svarta hålet igen. Där, i mörkret, har vi ut och är in slagits för tolerans, för adekvat stimulans och för vår dotters människovärde. Vår familj har skakats om av skolhaverier och vanvetiga kommentarer från skolledning på otaliga evk:er sedan förskoleklass. Sju svåra år. Sju års helvete, med skolor, pedagoger och rektorer som inte förstår. Klasskamrater och föräldrar har uttryckt och betett sig kränkande mot hela vår familj. Dottern har beskrivits ha en "allvarlig psykisk störning" vara föremål för LSS mm. Vi har anmält till Skolinspektionen och fått rätt på samtliga punkter. Den anmälda skolan har "ryckt på axlarna" och underlåtit att åtgärda bristerna. Det är ju hon som det är fel på, inte skolan. "Hon har bränt sina skepp" etc. Dottern har sedan, under ett och ett halvt år, suttit isolerad och försökt tillgodogöra sig utbildning. Hon, som läste och skrev som treåring, med en ohygglig kunskaps-törst och med konstaterat mycket hög begåvning, kom som sexåring med stor förväntan till den samhälleliga institution där kunskapen och individens utveckling ska stå i centrum. Så illa hon farit under dessa år är svårt att beskriva i ord. Hon var nästan alltid arg och ointresserad i skolan. Hon kände ingen relevans. Hon fick bära skulden för detta själv. Skolledningar som propagerat för psykologutredningar med påföljande diagnos i syfte att friskriva sig från sitt ansvar gällande individuell anpassning och individens rätt till utveckling. Vi trodde tillslut att det var kört med svensk skola.. Nu går hon på en skola där hon respekteras för den hon är. Där ser man hennes förmågor, men man ser också de gamla sår. Hon utsårlar mycket mer harmoni, hon har börjat ta till sig och tycka att det är roligt med kunskapsinhämtning även innanför skolans väggar. Hon har några fantastiska pedagoger som hon börjat lita på och känna trygghet inför. Hon har även börjat få vänner på skolan. Vi är glada, lättade och hoppas att det ska fortsätta – men det är extremt skört. Vi vågar knappt andas.

📌 Måste dela lite solsken.. Vi valde att återigen byta skola på vår yngsta filur (12 år) nu till höstterminen. Det var tredje bytet och vi vågade knappt andas de första veckorna. Till vår lycka väcks vi varje dag av en tjej som sjunger i badrummet, sjunger i köket och sedan även sjunger då hon kommer hem efter en hel skoldag. Trots tidigare morgnar, längre skoldagar och nya klasskamrater så ler hon, varje dag!!! För många av oss så vet vi ju vad det innebär att få en sådan dag på en skolvecka, ja till och med en på ett år. Man är lycklig så man gråter inuti och man går från ett viskande ja till ett vrålände YES, när det håller i sig dag efter dag. Efter sex år kantade med sorg, vrede, mobbning, misstro, utanförskap, ja vi kan fortsätta länge, så har vi nu hittat en väg som verkar fungera (i alla fall för tillfället) och det är fullt tillräckligt just nu. Jag vill dela detta med orden: det finns hopp där ute!!!

📌 Jag har en åttaåring som hade en väldigt kämpig termin i våras, jobbigt socialt med stor sorg över saknade vänskaper och mycket konflikter både med lärare och jämnåriga. Men vi har fått ett sådant fantastiskt gensvar av hans lärare som verkligen tagit oss på allvar och bokade in observation samt möte med specialpedagog. Jag var orolig att det skulle bli problematiskt att övertyga dem om begreppet särbegåvning men tvärtom så tyckte de att allt föll på plats och nu direkt efter sommaren fanns en resurs på plats för att delvis hjälpa vårt barn i de situationer som är knepiga och den här terminen har dessutom fått en underbar start med nya vänner och lek t.o.m efter skolan (det vågade mitt supersociala barn inte förra terminen, han var för rädd för att få nej/komplikationer). Hurra!

Dessutom ikväll föräldramöte med äldre barnets skola som pratade varmt om att använda metoder för att se till att barnen får jobba med (ffa matte) på sin egen nivå. Läraren berättade glatt att det fanns barn i årskursen som spände över hela linjen från femte klass t.o.m nionde och om hur roligt det var att se dem blomstra på sina egna nivåer, att inte behöva upprepa moment och stå still och stampa. Engagerade, öppensinnade och kompetenta lärare, hur grymt som helst!

Fortsätter läsåret så här så är vi en lycklig familj

📌 Måste berätta om elvaåringens underbara lärarlag. De lät honom göra nationella prov i engelska för årskurs 9 före sommarlovet och han skrev A. Fram till dess fick han extra engelskaundervisning av en hemspråklärare. Jättebra så långt men engelska är ju inte hans hemspråk. Igår ringde hans lärare och berättade att han fr o m nu istället ska få extra engelska en gång i veckan utanför skoltid, en till en med en jätteduktig engelskalärare som bl a har skrivit läromedel för gymnasiet. Detta är det allra bästa: De ska arbeta med att på engelska diskutera sådant som klassen arbetar med i t ex biologi. Det innebär att han får ämnesfördjupning och "fackengelska" samtidigt! Så himla mitt i prick tror jag. Vi föräldrar har som vanligt bara lämnat blint samtycke till allt. Detta har lärarlaget kommit på alldeles själva. Jag är så otroligt glad.

📌 Vilken känsla! Idag säger Max vid matbordet, ni vet jag har ju bara gillat matte till 20%, nu gillar jag matte till 80%! Vad har hänt – jo han har fått 6:ans mattebok (istället för fyran) och de har sagt till honom att hoppa över det han kan och är lätt!!! Fattar ni! Jag tror jag ska krama den läraren när jag träffar honom!!!!

📌 Idag är det första skoldagen för A, snart 6 år. Jag kan glatt meddela att rektorn varit lyhörd och placerat A hos den lärare som rekommenderades varmt av förskolan, talpedagog etc. Det känns som en bra start! A har lärt sig alla länder i hela världen (japp, alla, t o m länder jag aldrig hört talas om....) och ritat en världskarta till sin nya fröken. Håller tummarna att det här blir bra!

📌 Tänk vad rätt lärare kan göra för små filurer.. Jag skickade ett kort mejl till A (5 år) fröken en kväll för att beskriva honom i korta drag. Vilken respons jag fick! Hur det första han gjort första dagen var att läsa högt och sedan rita upp Ryssland för kompisarna. Hon skriver hur hon ser fram emot "challenge" A under hans första år och hur fantastiskt roligt hon tycker det är att han hamnade i just hennes klass.. Ärligt, jag grät en lyckotår...

📌 Fler soliga nyheter från vår skola. Den yngre dottern kommer hem strålande glad och berättar hur hon älskar sin nya mattebok. Räk-
nar år 4, men går i år 3. Den äldre har hoppat över en årskurs och bör-
jat i år 6. Hon har strålat hela veckan, och haft mycket energi över till
egna projekt som att lära sig Ed Sheerans version av I see fire på gi-
tarr. Hon jobbar fritt framåt i bla matte och jobbar med slutet av kur-
sen för år 7. Mina barn mår bra och jag är evigt tacksam för det första
samtalet med Anita Kullander som för några år sedan hjälpte mig att
förstå vad det var för "problem" med mina barn. Många lästips och
tankar på detta forum har hjälpt mig i kontakt med skolan.

📌 Glad åttaåring kom hem från skolan igår och berättade att nu får
han börja med femmans bok. Hur de gör med läxorna återstår att se
då han hade femmans läxbok förra året, men litar på lärarens förmå-
ga.

Pojken avslöjade för mig att han suttit och ritat på bänken någon gång
under matten första året. Han hade inget att göra och allt var trist.
Tydligt hade en hel del av eleverna i klassen tyckt det han ritade var
häftigt och det blev en folksamling runt bänken. Först då verkar lära-
ren reagera mot vad som hände. Förvånad frågade jag pojken vem lä-
raren var och självklart var det inte hans vanliga lärare. Han är som
natt och dag med de två lärarna.

📌 Är så nöjd med första skoldagen för flickorna. Deras nya lärare
verkar grymma. Här snackar vi framtidens skola med nästan inga lä-
roböcker och helt individanpassad skolgång. Bort med det gamla och
fram med det nya:) Tänk att det tog så lång tid att fatta att alla inte är
likadana och ska ha samma böcker som man haft i evighet. Det är
detta nya skollagen handlar om att lyfta fram varje individs styrkor
och hjälpa till med eventuella svagheter, individanpassa och låta de
som är före komma längre utan att sitta med samma uppgifter och
vänta in de andra. I love it!!!

📌 För en vecka var vi rätt uppgivna efter möte i skolan (genom-
gång av WISC mha psykolog). Så här i efterhand tror jag att skollad-
ningen/lärarna reagerade så negativt (på vår närvaro och våra frågor)
helt enkelt därför att de inte räknat med att vi skulle närvara och så
blev de tagna på sängen. I dag var stämningen mycket bättre. Allt är
inte 100% men många konkreta åtgärder kommer ske omgående. Vår
7-åring kommer gå i en 2-3:a (2:an är hans ålderstillhörighet i denna
internationella skola) och formellt tillhöra 3:an. Så ett års "grade ac-
celeration". Han kommer vidare ha "subject acceleration" i matte där
en lärare från mellanstadiet kommer undervisa honom i en klass flera
årskurser upp (beroende på vad matte-diagnosen visar), riktiga lektioner,
3 ggr/v. Alla lärare och all fritidspersonal har fått information
och de har tagit kontakt med Filurum och kommer boka in föreläs-
ning. Vi saknar ännu konkret åtgärd/plan map engelska (1:a språk)
och svenska (mkt begränsad del av läroplanen) vilket är lite bakvänt
eftersom WISC visar på verbal comprehension är främsta styrkan. Vi
lämnade förslag på CTY:s (engelskspråkiga) web-baserade di-
stanskurser för "gifted" (de har tex bra läs-cirklar för "gifted") och
det förslaget togs emot med öppna armar. Sedan tidigare vet de att
han har tillgång till matte via EPGY. Han kommer ha (viss) tillgång
till dator i klassrummet för att slippa begränsas av en (iof åldersade-
kvat) mindre avancerad hand-skrivförmåga/hastighet. Läraren känner
vi sedan tidigare och hon är engagerad och klok. OM matten i den
högre årskursen går bra finns tankar på att erbjuda ett tredje språk

med äldre elever. Socialt känns planen som en bra balans: Han går i
en klass med barn i 6-9 års ålder men har tillgång till äldre kompisar i
matteklassen och på rasterna. Ser fram emot terminsstart med mer
tillförsikt än tidigare.

📌 Jag måste bara få jubla lite! Sonen har fått studieplats på IB i
gymnasiet nästa år. Han har siktat på det sen han kraschade i femman
i ett, som det kändes då, bottenlöst annorlundaskap. Nu har han gått
ut grundskolan och är en fin, ung man. Jag är så stolt över att han är
så mentalt hel och trygg som han är. Det har funnits så många kors-
ningar och situationer som kunde ha knäckt honom. Han har varit
gravt understimulerad, mobbad, uttråkad. Och ändå har han hållit ut
och hållit ihop. Vi har skrattat och gråtit om vartannat. Nu får han
välja själv och IB i Vasa erbjuder fördjupade kurser i matematik och
naturvetenskaper. Och om man läser alla fysikkurser får man fara till
Cern. Jag hoppas på stort tuggmotstånd och nya kunskaper. Jag inser
att det kommer att bli tufft, att han måste lära sig att möta motstånd
och att det krävs mycket mera arbete än han är beredd på. Men det
klarar vi! Glada hälsningar från en superstolt mamma!

📌 Idag på ettornas skolaslutning hände det en sak...min sons frö-
ken höllde ett tal i klassen efter kyrkan, framför alla de andra föräld-
rar, då hon lyfte upp F egna egenskaper framför hela klassen på ett
mycket klok sätt, samtidigt som hon också lyfte upp den fina klassen
som dem är tillsammans... Efter ett årskurs med många samtal och
alla sort av möten... och då vi har kämpat så hård för att få F bästa i
skolan...och för att hon skulle lära sig om särbegåvade barn...och
kunna hjälpa F på bästa sätt...har hon växt så otroligt mycket i sin roll
som lärare. Jag blev så stolt av att säga att hon är en fantastisk peda-
gog och en mycket kompetens person. Hon har landat i rätta spåren.
Jag vill tacka dig för ditt fantastiskt arbete med F.

📌 Just utkommen från överlämningsmöte av sonen inför åk4. Kon-
staterar lite nöjt att, inte bara den ena utan båda, pedagogerna frågar
mig (dock lite försynt) om jag hört talas om Särbegåvning. Dessutom
vågade hans tidigare fröken nu säga att hon reagerat väldigt tveksamt
till ADHD-diagnosen. Hoppas hösten blir lika bra som avslutet på
den här terminen

📌 Har varit på möte inför höstens förskoleklasstart, med psykolog,
specialpedagog och lärare och fick ett fantastiskt bemötande! Alla var
positiva och tyckte det skulle bli spännande och utmanande med en
sån elev. Han ska få enskild matteundervisning flera gånger i veckan
och de var helt införstådda med att han måste stimuleras på sin nivå.
Uppföljningsmöte bokades in i mitten på hösten. Vi fick verkligen allt
vi kunde önska oss.

📌 Vårt skolmöte om vår sons vantrivsel i skolan gick så bra! Tack
Anita Kullander från vårt hjärta! Så underbart att du skapar samman-
hang, kunskap och dessutom läger och mötesplatser. Det har betytt
allting att läsa om den artikelserie du var med i, i tidningen Sydsvens-
kan, en startpunkt att orientera sig. I dag kunde vi ge både lärare och
rektorer en ingång till saker som de inte visste men som de verkligen
visade att de ville veta mer om, och att de också haft egna tankar och
erfarenheter och att nu tack vare detta material, samtal och föreläs-
ningar. De fick nya pusselbitar och vi fick ett jättefint samtal. Tack

också du, R H som tipsade om föreläsningen på youtube av Roland Persson.

Everything is awesome...hehe. i dag. Tackkkk!

Dagens lilla iakttagelse:

I bilen på väg till skolan konstaterade storasyster spontant att fyran har gått väldigt, väldigt fort.

– Det har faktiskt tvåan också gjort, *fast* jag har haft tråkigt där väldigt ofta, svarade lillebror.

– Eller hur.... ekade stora.

– Va? sa jag. Det där tråkiga har ni inte pratat om...?!

Sedan följde en intensiv dialog i baksätet då syskonen till synes för första gången delade historier om hur de hanterar repetitioner och genomgångar av saker de "fattade redan första gången", och hur de då sitter och tänker på helt andra saker och hur de "hinner tänka väldigt mycket", och så lite skrott på det.

För min del lyssnade jag bara, och kände djup fascination. Hittade de inte varandra på ett helt nytt plan idag?! Båda beskrev också insatser från lärarna som jag visserligen har anat, men inte varit officiellt informerad om – bland annat hur de båda regelmässigt får hoppa över en massa sidor och uppgifter i olika ämnen efter att muntligt ha visat sina lärare att de kan och förstår. (Hurra för skolan!) M berättade att hon i år har haft 100% rätt på alla sina matteprov och diagnoser, trots att hon i trean hade det såpass svårt att hon fick spec.stöd i matte. Det verkar ha lossnat i huvudet på henne, helt enkelt. Hon lät glad. Till sin bror sa hon att han borde gå i hennes klass. Den generositeten och det erkännandet efter all konkurrens och irritation över hans snabbhet fick mig nästan att börja gråta.

M döljer systematiskt allt som har med skola att göra för oss där hemma. Läxor ser vi inte röken av. Prov hittar vi ibland av misstag ligande någonstans, ögnar igenom och ler i tysthet åt eftersom vi vet att hon inte vill att vi ska se dem. Den information vi får levereras till 90% i samband med IUP-samtal. Resten sköter hon själv med sina lärare. Varför är hon inte stolt och pratsam om skolan, då hon är så pratsam om allt annat?

Lillebror är mer öppen, och med hans lärare har vi sedan ettan haft en bra dialog kring hans behov. Hon var de facto den som identifierade hans begåvning och själv initierade annan matte redan i september år 1. Hatten av för det engagemanget. Sedan dess har hon haft egna deals med Noa kring allt som uppstått längs vägen. Vi föräldrar är ganska tillbakalutade i vissheten om att hon vet och förstår, och att Noa känner 100% tillit till henne.

Det finns alltså skolsituationer där det mesta faktiskt fungerar jättebra och den sipprande frustrationen ligger på en nivå som går att skratta åt. Jag ville mest säga det just nu, känner jag, och dela dagens glädje med er som förstår den.

För ca tre veckor sedan lämnade jag in ett antal utskriftar med information om särbegåvning till rektorn för att dela ut till hälsoteamet, skolledning och berörda pedagoger. Idag hade vi terminens sista möte och till vår stora förvåning hade det tagit till sig informationen. Jag har trots allt pratat om särbegåvning ett flertal gånger under ett års tid. Rektorn sa att detta var nytt för henne trots att hon varit rektor

i 16 år. Skolan är också intresserade av ta dit någon som berättar om GCP. Äntligen händer det någonting!

Det här måste jag dela på Filurum! Så tänkte jag en dag i mars när jag med lätta steg gick hem från A's utvecklingssamtal. Ett år tidigare var A en hemmasittare och vi var en förtvivlad familj. Nu hade vi precis haft det första utvecklingssamtalet som A var nöjd med. Väldigt nöjd dessutom! Det har tagit mig några månader, men här kommer vår berättelse. Varning för långt inlägg! Jag kan inte uttrycka mig lika kärnfullt som min dotter.

Sammanfattningsvis handlar det om att vi vuxna i A's närhet har blivit bättre på att lyssna på A och att utgå från hennes behov och önsningar och den kloka människa hon är, oavsett ålder! Med andra ord har blivit mer respektfulla och flexibla och mindre trotsiga.

Jag skulle säga att för oss började den positiva spiralen någon gång under våren 2013 när vi äntligen fick bra hjälp från BUP i form av mellanvården. Två kvinnor som kom hem till oss en gång i veckan och verkligen bemödade sig om och lyckades sätta sig in i vår situation. A ville inte träffa någon "BUP-tant", men gick med på att träffa dem några gånger, vilket nog var bra (vi har märkt att hon tog till sig av det som de sa). Sedan förbjöd hon dem att komma mer och de lyssnade på det och träffade oss i stället. Läget blev alltmer akut för A, som verkligen inte mätte bra av att vara hemma från skolan och agerade ut alltmer desperat. Skolan lyckades inte hjälpa oss. Tidigare när hon under protest gått till skolan förstod de inget för hon var ju så glad där och senare när hon var hemma sa de att de inte kunde göra så mycket för hon var ju inte där.

Rektorn gjorde orosanmälan, det var väl det som de gjorde. Denna dikt (Mitt fantastiska barn) skrev jag då: "Du är fantastisk. Du har alltid varit fantastisk. I förskolan fick du vara fantastisk. I skolan fick du vänta. Du sa ifrån. Du har protesterat i flera år mot att det är för lätt, för tråkigt, för orättvist, för bråkigt, ni får inte tala till punkt ... De vuxna lyssnar inte. På riktigt. Säger bara emot i all uppfostrande välmening. Man lär sig så mycket ändå och ta en bok till och hon är väl inte med i bråken hon är glad och skrattar så det kan inte vara något fel

Är det så konstigt att du till sist låter bli att gå dit? Men då blev DU ett PROBLEM, mitt fantastiska barn. Hon missar ju en massa. Nu måste vi få henne till skolan. Skolplikt. Innehållet! Någon? Det är inte så konstigt att jag, i mina mörka stunder, tänker att Skolan är ett sadistiskt svin. /Lärodottern som försöker lyssna bättre på dig." Tillbaka till berättelsen: Tillsammans med psykologen från mellanvården bestämde jag och min man att vi skulle lyssna på det som A sagt under ett års tid, nämligen att hon ville byta tillbaka till sin gamla klass.

Vi hade hela tiden fått rådet att inte lyssna på henne, för "det skulle inte bli bättre bara för att vi bytte tillbaka", typ bara hattigt. I sin gamla klass började hon igen efter valborg våren 2013 och fick då ha sin gamla lärare (som var orsaken till att vi bytte klass för A efter påsken i 2:an) under de 5-6 sista veckorna av vårterminen. Det var en begränsad period och funkade väldigt bra. Sedan sommarlov och återhämtning.

Innan A skulle börja fyran hade vi ett möte med Alvas nya lärare, rektorn samt psykologen från mellanvården. Där blev det väldigt tydligt att skolan inte hade någon som helst beredskap för att hantera A. Det var i och för sig tydligt redan under våren, men vi hade ändå hop-

pats på mötet och förberett oss tillsammans med psykologen. Det som blev vår lyckliga stjärna var att A fick en sådan klok lärare i fyran! Personkemin mellan henne och A har verkligen klaffat också. Vi märkte tidigt på terminen att A trivdes i skolan.

Fortfarande hade hon dock väldigt många jobbiga känslor att tampas med och var fortfarande explosiv och känslig. Exempelvis hade de en bokcirkelläxa varje vecka. Inte med klassläraren utan den andra läraren som har klassen i en del av ämnena. (Klassläraren för parallellklassen och A's lärare har delat upp de teoretiska ämnena mellan sig.) I bokcirkeln läste det sig rejält några gånger. Instruktionerna var för otydliga, boken på tok för svår och så skulle de jobba i grupp och den som grät högst hade blivit ordförande. De hade helt enkelt klämt i med för många nya moment på en gång och jag fick INTE prata med lärarna för A... det gjorde jag i alla fall i smyg till slut i form av ett sent mail kvällen innan de skulle ha bokcirkeln och det blev väldigt bra.

Det resulterade i att de i skolan pratade om att flera grupper hade för svår bok och de fick byta bok. Lärarna betonade också att det inte gjorde något om de inte kunde svara på alla frågor till varje gång. Det gjorde verkligen att spänningarna släppte. De två lärarna har hela tiden varit öppna för och välkomnat en dialog mellan oss föräldrar och dem när det har behövts, något som både vi och lärarna har uppskattat. Det har inte behövts på länge, kanske tack vare att vi samarbetade så bra i höstas?!

Här är ett exempel på A's klasslärares klokskap: När det var dags för höstens utvecklingssamtal gruvade sig A. Hon har aldrig känt sig bekväm i utvecklingssamtalssituationen och de senaste terminernas samtal var inga bra erfarenheter direkt. Terminen innan hade hon inte ens något då hon inte gick i skolan. Vi pratade om det innan och trodde ändå att hon skulle tycka att det var uthärdligt, men när jag kom till skolan för att ha utvecklingssamtalet sprang A till skogs. Så jag och A's lärare hade samtalet utan A. A's lärare uttryckte stor förvåning. "Jag har ju massor av bra saker att berätta" som hon sa. Vi hade ett bra samtal ändå och jag sa till mig själv att hon går ju i alla fall i skolan nu då är det inte hela världen om hon springer i väg från sitt utvecklingssamtal.

Det råder ju, mig veterligt, inte utvecklingssamtalsplikt. Den kvällen fick hon oroa sig igen, för nu var hon orolig för att läraren skulle vara arg på henne för att hon inte dök upp på utvecklingssamtalet. Men nästa kväll berättade hon glatt att läraren inte alls hade varit arg på henne. Hon hade frågat varför A inte ville vara med på samtalet och undrat om det skulle kännas bättre om bara de två hade samtalet nästa gång, utan föräldrar (jag hade tagit upp det som ett förslag). "Då borde jag kanske ha sagt ja, men jag stod på mig och sa nej" berättade A nöjt för mig. Då hade läraren sagt "Om du vill vara med nästa gång får du gärna det". A sa till mig "Det är det jag gillar med X. Hon försöker inte tvinga mig till att göra något jag inte vill". Jag blev så glad av att höra A säga så om sin lärare X och glad över att X var så listig!

Jag tänkte att det skulle bli spännande att se om A skulle bli tillräckligt nyfiken för att vilja vara med på vårens utvecklingssamtal och se det var hon!!! Hon hade till och med skrivit ner relevanta mål och utvecklingsområden inför samtalet. Hennes främsta mål var att bli bättre på engelska för att "kunna föra ett samtal med en engelsman eller en amerikan". Samtalet blev SÅ bra! X hade bara positiva saker att säga om A och – det bästa av allt – A kunde ta till sig det! X berättade bla att hon verkligen blev berörd av en av A's berättelser i svenskan

samt att hon märker att A har ett logiskt tänkande. "Hon kan inte bara räkna, utan hon kan verkligen tänka också" menade X. Jag tänker att X ser A och då behövs det inte så mycket speciallösningar. Efter samtalet sa jag till A "det här gick väl bra" och A sa "ja":-). Med den här läraren stämmer A's berättelse överens med den berättelse vi får höra från skolan.

Under hela det här läsåret har det bara pekats spikrakt uppåt. A har till exempel tagit mer och mer eget ansvar för sina läxor. Hon behöver inte lägga mycket tid på dem, men hon klagar inte över att det är för lätt. Jag tror att hon ser meningen med dem.

Nu till min och min mans kamp: Vi har haft många samtal med psykologen på BUP och fått många goda råd, men vi var så pratiga jag och min man och hade så mycket att berätta hela tiden så jag tror att det var väldigt bra för oss att vi också gick en uppstyrd kurs i höstas. Vi gick förstärkt Komet i mellanvårdens regi. Den var till jättestor hjälp för oss. Vi träffades 8 tisdagsförmiddagar i en liten grupp med andra föräldrar plus lika många gånger till enskilt med den ena kursledaren. Egentligen var det enskilda tillfället till för att kursledaren skulle komma hem till oss och träffa A, men A ville inte så då blev det bara vi.

Kursledaren var väldigt flexibel och menade på att kursen är till för oss, så om det passade vår familj bäst att inte ha med barnet så fick det bli så. Jag kände på det hela taget att vi kunde plocka russen ur kakan på den kursen. Ett moment handlade om belöningssystemet Ormen, men det kunde vi bara skippa och i stället fokusera på annat, så som den gemensamma stunden.

Vi planerade in gemensamma stunder enskilt med varje barn, vilket vi har fortsatt med och det gillar vi alla. Vi har också blivit mycket bättre på att hålla oss lugna när A och hennes syskon går i gång och att bekräfta deras känslor. A hade så många jobbiga känslor i höstas efter att hon varit så arg så länge. Jag fick verkligen jobba med mig själv för att kunna bekräfta hennes känslor, utan att gå in i lösningsmode eller bli arg själv. Det var så svårt, jag blev ledsen och sårad över det hon sa. Jag jobbade så hårt för att det skulle bli bra för henne och så var hon så otacksam bla bla. Sådana känslor brottades jag med.

Det handlade om att jag och min man verkligen behövde acceptera hennes känslor från djupet av oss själva och när vi lyckades på riktigt så var det faktiskt magiskt! Jag tror att hon nu faktiskt kan acceptera sina egna känslor lite mer och då blir de inte så överväldigande längre. Under den svåra tiden var det mycket som var problematiskt för A. Hon hade svårt att somna varje kväll, med ångest och aggressivt beteende inför sängdags, hon åt dåligt och var väldigt kräsen med maten, reagerade explosivt och med låsningar när saker inte blev som hon hade tänkt sig, det fungerade inte med kompisar och hon kom likasom inte i väg på gympaträningarna fast hon först sagt att hon skulle gå, osv.

Innan sommarlovet 2013 blev det bestämt att man skulle göra en utredning av A i september. När det blev dags för utredning hade mycket av det som varit problematiskt redan ordnat upp sig, men vi var så omtumlade och utmattade efter allt vi hade gått igenom så vi tyckte att det var skönt att man skulle göra en utredning ändå. A ville absolut inte gå till BUP igen, men hon gick när vi utlovade en belöning... först vägrade hon öppna munnen, men när psykologen började med WISC-testerna kunde hon inte motstå dem och sedan tyckte hon att det var ganska roligt. Det enda utredningen visade på var att A hade

en ”hög och jämn begåvning, klart över genomsnittet, i intervallet 120-130”.

Vi har inte pratat med A om termen särbegåvning, men vi har pratat med henne om att testresultatet visade på en begåvning över genomsnittet. Att det visade på att hon har extra lätt att lära, vilket vi redan visste och att det kan göra att hon får tråkigt i skolan ibland om hon inte blir utmanad. Hon har inte sagt så mycket om det, men jag tror att det var en faktor som hjälpte henne att se på sig själv på ett annorlunda – positivt – sätt. Under hela årskurs tre kände hon sig som ett enda stort problem och innan dess hade hon sin gamla lärare som tryckte till de som ville ha lite mer utmaningar i skolan, däribland A. A skrev ett långt och förtvivlat brev till oss en kväll i höstas. I brevet redogjorde hon med en förbluffande klarsynthet för hela den jobbiga perioden, från det att hon inte ville ha sin gamla lärare, till byte av klass mot hennes vilja, till bytet tillbaka och hur jobbigt det kändes för att hon varit så arg på allt och alla.

Det var jättejobbigt för oss att läsa, men bra för henne att få det ur sig. Den kvällen kramade vi om henne, grät med henne och sa att hon alltid kunde skriva brev till oss om hon ville det. Hon har ännu inte gjort det. Faktum är att efter det har hon knappt haft någon sådan jobbig kväll igen. För övrigt är jag så himla imponerad av att hon kunde få med allt utan att bli så långrandig som jag själv tenderar att bli...! A's gymnastiktränare har också varit till hjälp i det här. A tränar trupp-gymnastik och hennes grupp tränar 4 ggr/vecka. Under våren 2013 när tillvaron rasade ihop för A tränade hon inte alls under en ganska lång period, men hon kom i gång under slutet av terminen. I höstas körde hon på första halvan av terminen, men inget alls efter höstlovet. Då hängde hon i stället kvar på klubben efter skolan och lekte med klasskompisarna. Det var nog vad hon behövde då.

Vi frågade henne om hon ville sluta med gympan och kanske testa något annat i stället. Hon har identifierat sig väldigt mycket med gympan, så det är klart att det var ett tufft beslut för henne. Hon ville inte sluta med gympan, men ville testa på simhopp. Hon ville bara träna gympan 2 ggr/veckan, men inte byta till en grupp på lägre nivå. De är ganska hårda på träningsnärvaro i gympan, men A's kloka tränare som hon haft hela tiden gick med på att låta A träna endast 2 ggr/veckan under en månad. Den månaden blev till tre utan att tränaren sa något. Till slut pratade tränaren med A om att hon skulle behöva börja med fristående igen, alltså köra 3 ggr/veckan och då sa A att det hade hon också kommit fram till. Nu kör A fristående igen och säger att hon vill satsa på gympan. Hon tyckte att det var ”askul” med simhopp, men har valt att inte fortsätta med det eftersom hon vill satsa på gympan och förstår att till hösten behöver hon gå på 4 pass/vecka, vilket räcker gott (och mer än...) väl.

För oss spelade det ingen roll vad hon kom fram till. Vi är bara så glada för att hon fick den här tiden på sig att komma underfund med vad hon vill. Nu har vi en tjej som tar hand om sig själv. Hon äter en helt OK frukost och bra mat resten av dagen. Hon är intresserad av att laga mat och baka. Hon slutade förresten att äta griskött i höstas och har inte gjort det sedan dess. Vi har en tjej som för första gången sedan hon började ettan säger att skolan är helt ok! En tjej som har energi. En tjej som har fått självkänslan tillbaka och som fattar egna, genomtänkta beslut. Ett sådant beslut som hon har fattat är att hon ska börja i Engelska skolan till hösten. De startar en ny skola i kommun och då vill hon ta chansen att testa det, eftersom hon vill bli riktigt bra på engelska och för att det är spännande att testa något nytt.

Jag och min man har blandade känslor inför detta. Det känns lite läskigt att hon ska byta från något som har fungerat så bra, samtidigt som vi tycker att det är roligt att hon själv har tagit ett aktivt beslut. Hon har också pratat med sina två nuvarande lärare om bytet och förhört sig om huruvida hon kan komma tillbaka till sin gamla klass om hon inte trivs. För det finns ju inga 100%-iga garantier, vilket vi har pratat med henne om, men hon vill ändå ta steget och testa! Vi hade inte varit där vi är idag om inte A's skolsituation hade förbättrats. Det är jag övertygad om. Sedan var det också nödvändigt för mig och min man att jobba hårt för att bryta det negativa mönstret som hade skapats i familjen. Jag är tacksam för att vi fick bra hjälp till slut och att vi kunnat plocka goda råd från olika instanser. Exempelvis gick vi båda var sin omgång av Petras föräldrakurs. Jag hösten 2012 och min man våren 2013. Det har varit så bra att ha den med sig hela tiden! Exempelvis skriver/säger du Petra Krantz mycket klokt om belöningar. Jag köper det till fullo, men ibland frestas jag att ta en genväg för stunden.

Exempelvis fick A en belöning i form av en supermysig kryssning med mig för att hon gick med på att göra WISC-testerna i utredningen. Senare under hösten försökte jag utlova en annan ”umgängesbelöning” för att hon skulle komma i väg på en sak. Jag tänkte att hon behövde en liten knuff i rätt riktning. Då sa hon något i stil med ”jag måste alltid göra något för att få hitta på något med dig. Det är inte för att du vill vara med mig, bara för att få mig att göra det du vill (motprestation)”. Ouch! Där och då blev det som Petra skriver om belöningar etc. ännu mer glasklart för mig. Efter det har jag aktat mig för att utfästa belöningar. Jag kan dock erkänna att jag ibland fallit för frestelsen, men då har min kloka dotter sagt ”mamma jag vill inte ha en belöning”. Tur att jag har en så klok dotter;-) Och tur att vi vuxna har blivit bättre på att bekräfta och ta till vara på hennes klokheter. Tack för ordet.

Måste få skriva en sak här... För några år sen, innan sonen började 6:an så fick jag en inbjudan av Anita att gå med i den här gruppen. Så många tankar och oro man hade inför skolan då. Vi hade redan haft några mardrömsår beträffande skola för pojken och han hade inte mycket kompisar och var ensam. Skolan i sig gick inte bra heller och hur skulle det då bli på högstadiet? Han var annorlunda och umgicks hellre med äldre än med barn. Att man hört skräck historier om högstadiet med toa-döpnings mm gjorde oss inte lugnare heller. Men att ta del av andras upplevelser här, Mensas sida med ”gifted children” mm gjorde att det vi misstänkte stämde.

Som sonen skrattande sa när han såg Mensas sida; de rackarna har ju skrivit om mig! Det är så jädra skönt att se att man fått upp ögonen för detta och faktiskt ser barnen mer i dag än tidigare. Även vi fick till oss att han nog hade diagnoser och eftersom vi kontaktat en psykolog, inte för att skolan sagt det utan för att vi såg att pojken inte mädde bra och var ledsen så beslöt vi oss ändå att göra de där testen. Psykologen hade vi förtroende för. Vad visade då testerna? Jo att han inte hade ADHD eller ADD och han hade heller inte Aspergers syndrom. Det testerna dock visade var att han var en klok pojke, mycket klok och att det var av stor vikt att man från skolan tillgodosåg han behov och att han fick stimulerande uppgifter.

Det här är nu tre år sen och när han så kom till det skrämmande högstadiet så blev allt bättre. Han har haft underbara lärare när det gäller att stötta och förstå honom. Arbetsuppgifterna i skolan har inte varit kul men han har lyckats bra i förhållande till hans arbetsinsats. Han

har fått mer vänner och blir sur när han är sjuk och måste stanna hemma. (det är väl positivt?) Han är gladare och mer harmonisk och det känns väldigt skönt i mammahjärtat, måste jag säga. Nu har man också ett ungdomskafé där ungdomar från 13 och uppåt kan mötas. Utbildad personal och goa ungdomar. Det har betytt jättemycket kan jag säga.

Sen vill jag till sist tala om att vi haft besök av Berth Olofsson, som berättade om Särbegåvning hos barn här i kommunen. Det var en stor glädje och ett godkännande att faktiskt finns barn som våra i samhället och de är många. Jag hörde dessutom från skolan att man var jätteglad och tacksam över att ha fått dit en föreläsare kring detta. DET hade jag aldrig trott skulle hända tre år tidigare när vi fick kämpa som värst och hade en sorgsen kille.

Jag säger inte med det här inlägget att pedagogiken fungerar till 100 % i skolan för sonen men han är lycklig, motiverad och ser ljus på livet nu i alla fall. Sen är motivation allt. Utan den fungerar det inte. Vilket vi också såg nu då han pluggade för moppekort. Han satt med näsan i boken och framför datorn kvällarna i ända och till slut hade han mer kunskap om trafikregler och märken än vad jag har efter 20 år med körkort. Förlåt mitt långa inlägg men jag ville bara skänka lite hopp om framtiden. Jag tror att vi ändå är på väg tack vare den här gruppen och alla som engagerar sig i våra små älskade filurer där ute. Kram och en trevlig Nationaldag till er alla / L

Den här veckan har vi haft ett av våra återkommande samtal med lärare, rektor, pedagog och psykolog på skolan. Imponerad över att skolan jobbar på så bra som de gör. De låter sonen utvecklas utifrån sina behov samtidigt som de hjälper honom att vara fokuserad inom ett specialområde åt gången. Man har även kommit långt när det gäller att hjälpa honom hantera "panikartad frustration" när den uppstår (vilket sker allt mer sällan) och de låter honom blomma ut i klassen och låter de andra hämta hjälp och råd av honom när det behövs! Mycket tack vare en skolpsykolog som visar sig vara väl insatt när det gäller särbegåvning!

Text så är de skolan medvetna om att de ska vara supertydliga när det gäller vad som förväntas i olika uppgifter. För att slippa stressfrustration med de nationella proven så har han fått göra "övningsprov" bara för att träna på provsituationen (vilket resulterade i väl godkänt på alla prov när det blev skarpt läge). Han har även fått välja ämne lite mer fritt att fördjupa sig i, och har fått göra det "över vad som förväntades i uppgiften". Man har haft pedagogiska samtal inför grupparbeten för att hjälpa honom att kunna acceptera att alla inte tänker lika snabbt, och på samma sätt som honom (när de ska samarbeta kring en uppgift där alla i gruppen ska vara aktiva), men de har gett honom utrymme att "blomma ut" bl.a i egna presentationer av händelserika upplevelser på semesterresor m.m. Och man har använt en av hans uppsatser, där han berättar om sig själv från sin tid då vi bodde på en annan ort i tredje person, som exempel för barnen i en högre årskurs (och låtit honom veta det för att uppmuntra honom, eftersom han har haft jobbigt att skriva med penna). I maten har man varit flexibel genom att växla mellan att släppa fram för att stimulera, och låtit honom "nöta på" med standarduppgifter. De verkar ha sett behovet av att anpassa undervisningen över lag väl, samtidigt som de är tydliga mot oss att om någon del i läxan skapar frustration så är det OK att hoppa över den. Ja, det var en liten beskrivning av hur de jobbar

Lite positiva tankar om vår underbara Filur. Filuren, 16 år, började sjunga Tore Skogmans visor häromdagen. Jag tittade på honom med frågande ansikte? Undrade hur han hittat dem? Flera låtar och texter, allt sitter! Filuren hade sökt på gök, eftersom han länge gillat gök som ord, hittat en låt och älskat texten. Texten och melodin var bara så rolig och galen! Då måste man ju leta upp och lära sig resten av låtarna oxå. Farfar, snart 85 blev glad! Tänk på hur snabbt de lär sig när de vill. Vår underpresterare väljer verkligen när det är värt att lära sig eller när det inte "behövs", Tore Skogman var värd besväret. Kan tillägga att han sjöng Clashlåtar på konsert i tisdags och skall sjunga Gessle på skolavslutningen så intresset varierar.... Tänk vad livet vore mycket lättare för honom om han hade använt detta sätt att suga i sig kunskap på alla ämnen i skolan!

Jag har nyss bytt jobb och en av mina nya kollegor visade mig idag att hon hade en PowerPoint av Anita i en pärm, från en mycket bra föreläsning så hon :)

Så, nu på morgonen la vi korten på bordet för skolan och uttalade ordet särbegåvad inför rektor och koordinator. Intressant möte. Mötet har vi bett om sen flera månader. Efter kontakt med kurator fick vi tid för möte med rektor snabbt. (Lång beskrivning) I fredags fick vi ett mail från klassläraren med ämne "concerns". Vi hade inte talat om särbegåvning med henne (utan i stället gång efter annan bett om mer utmaningar). I måndags gav vi henne lite information om särbegåvning (som förklarade hennes "concerns"). Vi uppskattar mailet med "concerns" för vår (snart 7-åring) möter alla mål och försöker anpassa sig så gott han kan – vilket gör det svårare att förklara för rektor att han är arg, ledsen, frustrerad och ibland inte vill gå till skolan. Dessa "concerns" var därmed en "blessing in disguise". Dessutom förde hon vidare informationstexterna (om särbegåvning) till rektor och koordinator. Så, när vi kom till mötet i morse behövde vi inte börja med att förklara vad särbegåvning betyder. De hade läst på, observerat i klassrummet (koordinator och specialpedagog), kurator hade kontaktats och de hade förberett sig föredömligt. Allt detta var över förväntan. De uppskattar vår tanke att gå vidare med test. Tyvärr noterar jag en tveksamhet från koordinator ("kan inte detta beteende vara typiskt för 6-åringar?") och det känns som att de gärna vill ha "bevis" i form av en siffra på ett papper. Vi tycker att en mer "lättydd" särbegåvad lär vara svårt att hitta: Hans styrkor som språk (läser obehindrat kapitelböcker på engelska och svenska men skriver som en kråka) och matematik är uppenbara och vi har skriftliga "bevis" i form av EP-GY-resultat, Dreambox learning resultat osv. Hans känslighet för ljud, ljus, smärta, starka reaktioner, irritation över kompisar som inte följer regler, kompisar 3 årskurser upp osv har de alla uppmärksammat. Men, jag förstår samtidigt att det kan ta ett tag för informationen att sjunka in – att få "särbegåvnings-glasögon". Detta är nytt för dem. Ett utlåtande från psykolog kan också ge guidning för dem och för oss – vad är hans styrkor och svagheter. Så, vårt nästa steg är att testa. Skolan lovar å andra sidan att i höst ska han få vara i en åldersintegrerad klass med en lärare som kan mer avancerad matte (och som vi känner och har förtroende för). De kommer att testa hans nivå. Vi ska ha uppföljningsmöten med 1½-2 månaders mellanrum. Vi har lovat förmedla kontakt till Filurum och GCP om/när de är intresserade. Hans nya klasslärare kan tyvärr ingen svenska så seminariet den 21:a är kanske inget alternativ för henne – vi hoppas att någon annan (rektor/koordinator) kan gå. Som sagt extremt effektiva 30 minuters möte! Bollen är i rullning och jag kan inte nog uttrycka min tacksam-

het för att ha Filurum i ryggen (tack alla!). Anita Kullander – vi hade aldrig vågat stå upp för vår son på detta viset utan Filurum. Tack!

👉 Nu tänker jag skriva något positivt igen. Vår G är 7 och går i förskoleklass. Eftersom han utmärker sig (häftigt humör, svårt med koncentrationen vad gäller klä på sig, äta etc, men inte vad gäller

skolarbetet) har vi haft en del extra möten med hans lärare. De har även diskuterat honom på elevvårdskonferensen vilket utmynnade i att skolpsykologen började prata om utredning. Vi kontrade med att vi trodde att han var särbegåvad, vilket de köpte som förklaring. Jag lånade ut

mitt ex av "Se mig som jag är" och fick tillbaka den förra veckan efter att den varit utlånad i flera månader.

Det visade sig att den gått runt i kollegiet och de hade alla läst den. När vi hade uppföljande möte med G's lärare för ett par veckor sedan hade de helt avskrivit behovet av utredning och läraren tackade oss för att vi berättat om särbegåvning.

"Otroligt bra att vi i F-klass får veta detta så att vi redan nu kan lägga upp en plan". Hon berättade att de andra barnen konstaterat att: "G är smartast i klassen" och det var inte på något sätt negativt. Varje möte vi haft med G's lärare har vi varit så nöjda, hon förstår precis vad det handlar om. Har genom att läsa här på Filurum Föräldrar förstått att det inte är så här bra på alla skolor, och är därför extra tacksam för att det åtminstone hittills funkat så bra.

👉 Min kvartiåttåring hatade skolan i höstas efter att ha varit understimulerad ett och ett halvt år, till slut med aggressiva utbrott. Efter intensiv särbegåvningsutredning och kunskapstestning i fyra veckor (alla ämnesprov från 3:an och upp tills det tog stopp i varje ämne dvs. ca 5:ans nivå i snitt) blev han uppflyttad från ettan till trean, där han också känner barn som han redan lekt med på fritiden och på fritids.

Två dagar kändes det jättebra. Sedan kom ett kraftigt bakslag när han helt vägrade att gå in på lektionerna i flera veckor – när han insåg att han inte längre skulle få tillåtelse att göra vad han ville på lektionerna (vilket de lät honom typ hela hösten). Men hans nya fantastiska klasslärare gav sig den på att hitta vägar framåt.

Hon gav lösa tyglar, alltid två alternativa uppgifter att välja på, eget rum om han ville jobba ifred, belöningar efter korta prestationer typ en mattesida, 10 minuter datorspel. Flera små flexibiliteter som efter 5 veckor kompletterades med att han skulle få större belöning om han gick till passen en hel vecka.

Nu är det tredje veckan med den dealen, och nu går han helt oproblematiskt till alla pass, och till och med morgonsamlingen som han avskydde tidigare. Han har kommit in i klassen, känner sig hemma där, leker med flera av barnen och samarbetar bra. Han behövde bara känna tillhörighet och lite egenmakt, så tog han emot sin nya plats i trean, när han hade trotsat några veckor. Vi är så oerhört lättade!

Tack också Anita och kollegerna i skolan i Rättvik för att ni stöttat vår lärare och vår specialpedagog, som nu brinner för att lära sig och sina kolleger mer.

👉 Är en oerhört stolt och glad mamma idag! Sonen sken som en sol när han berättade att han hade fått bäst resultat av alla femmor i

Kängurutävlingen i matte. Och då är han bara nio och går i trean Han behöver verkligen bli bättre på att tro på sig själv så detta var bra för självförtroendet!

👉 Delar med mig av två små framsteg. Jag frågade klassläraren lite snabbt om en tanke vi haft om att be om ett möte med koordinator/rektor för att planera inför nästa termin, då vår son får ny lärare. Målet med mötet skulle vara en informell, praktiskt användbar, individuell studieplan (inspiration härifrån – tack!) för vår 6-åriga son som går i åk 1, (dvs andra året i nuvarande skola) och nästa termin bli kommer behöva göra matte motsvarande åk 5-6 (enligt USAs läroplan) och svenska motsvarande åk 3-4. Hon svarade då: "Ja, det hade hjälpt mig mycket om jag hade vetat mer från början. Nu har det ju blivit så mycket bättre, och han är så mycket nöjdare, eller hur?"

Men det hade inte behövt ta så lång tid...". Hon var mao helt med på noterna och bekräftade att hon nu också ser att vår son behöver utmaningar för att må bra. Hon beklagade tom att det hade tagit så lång tid innan han fick nödvändiga anpassningar/utmaningar. Så skönt att läraren nu till slut bekräftar att vi gjorde rätt som kämpade för mer utmaningar till vår son!

Framsteg nummer två: Vår son har kämpat med att skriva (handstil) och han sa lite uppgivet på hemvägen att andra barn kommer kunna skriva så mycket bättre än honom när de kommer till mellanstadiet för att de övar. Klasskamraterna från Indien, Italien, USA osv skriver FINT – tom skrivstil. Jag frågade då om han ville öva på att skriva och han sa ja. När han sedan gjorde sin svenskaläxa (Djurspanarna enligt tips härifrån) så skrev han först halvt oläsligt (som vanligt) men så kom vi till en ny uppgift och jag sa lite uppgivet att "här ska man visst öva sig i att skriva". Vår son skrev sedan en hel sida med noggranna, fina ord, lite roliga krumelurer här och där som alltid, men snyggt och läsvänligt. Han kunde visst. Han var bara inte motiverad tidigare. I kväll ville HAN och då var det inga problem.

👉 Läser era inlägg om hur era filurer varit förväntansfulla inför skolstart och hur intresset effektivt dödats... Det stämmer sorgligt väl på vår äldsta filur (9 år). Efter sju sorger och åtta bedrävelser har han det efter klassbyte och faktiskt en del "särbegåvningsanpassning" ändå relativt bra i skolan. Han tycker dock att skolan är "helt onödigt", att han inte lär sig något. Det är sorgligt och ett stort slöseri av hans potential – men vi är bara så nöjda över att han är glad nu och inte ledsen och arg hela tiden! Det räcker, nu iallafall. Mellanfiluren (7 år) har inte haft samma problem med att vara olycklig i skolan. Han är den inåtvända typen och inte den utmanande. Han har dock varit frustrerad, fast det har tagit sig andra uttryck än att vara arg på skolan. Idag hade vi utvecklingssamtal. Hans lärare hade äntligen sett att det behövs något annorlunda och testat honom med treans centrala prov från förra året (han går i ettan) och kommit fram till att han ska läsa matte som årskurs 4 ungefär. Anita föreläste på skolan för en månad sedan... Tack Anita!!!!

👉 Kommer hit till gruppen bara då och då numera; för ett år sedan var det en stoor grej. Efter att ha hängt här och snappat upp både det ena och det andra, så har vi fått till någon slags anpassning för båda våra barn. Jag vill dela våra framsteg med er genom att återigen ett samtal jag hade med sonen (8 år) om hans kommande utvecklingssamtal. Jag frågade vad han tyckte om skolan och skolarbetet. Allt var bra, speciellt matten han fick räkna multiplikation och bråk. – Vad är

sämst då, frågade jag. Han svarade: – Vi har inga lego-gubbar på fritids. Det var allt! Jag är tacksam över att det är nivån på det sämsta i skolan, just nu.

📌 Fick just detta av T:s lärare. Är så glad! De hade en föreläsare, Ronnie Kron, som pratade om särbegåvning och efter det har T fått gå med sexorna (han går egentligen i fyran). Han har blivit som förbytt och jag är så otroligt tacksam. Genom detta har han även fått nya vänner:) Hej! Vill bara återkoppla till er vad mina kollegor meddelat mig på vårt möte idag. De är jätteglada över hur bra T har kommit in i gruppen med de äldre eleverna. Hans leende lyser upp hela skolan. Han har jobbat med penna och papper i matten, pratat spanska på språkvalet, deltagit i sex- och samlevnadsseminarium på NO:n, osv, osv. Kort sagt går det utmärkt! Anna hälsar dock att han skulle behöva göra slöjduppgiften för den här perioden under sportlovet eftersom det annars saknas underlag för bedömning. Jag bifogar beskrivningen på den. Vänliga hälsningar H

📌 Nu har vi varit på möte med rektor och klasslärare på Slottsvångsskolan i Helsingborg. Det kändes otroligt lovande! De hade redan en särbegåvad elev på skolan, och läraren började direkt fundera på hur de skulle kunna stötta och utmana sonen på bästa sätt. Både rektorn och läraren föll verkligen F i smaken, han hade ett stort leende på läpparna när vi gick därifrån! Nu håller vi tummarna för att det här blir bra!

📌 Vi har haft en jätte tuff höst med vår son (7 år)....efter många tur-er, förtvivlan, oförståelse, frustration, byte av klass osv har vi fått en fantastisk vändning. N går nu i en åldersintegrerad klass. Den person som sattes in som resurs (för att han var ”bångstyrig”, svårt att motivera och inte ville vara på skolan) blev en nyckelperson. Han såg en smart och understimulerad kille som behövde utmaningar. Med hans hjälp och förmåga att stå på sig mot pedagogerna har fantastiska framsteg skett. I vissa ämnen har han hoppat till åk två och andra i åk tre. Vi har fått tillbaka vår härliga och sociala kille, han är nöjd och VILL vara i skolan. Vi har också slutfört psykologutredning hos skolpsykologen, vilket visar precis det vi föräldrar misstänkt hela tiden. Det har gett oss ett välbehövligt ”bevis” på hur vår kille fungerar. Skolan har fått sig en tankeställare och ffa fått upp ögonen för sär- begåvning. Det känns överkligt att vi är här idag, för två månader sen var livet ett kaos. Det finns hopp!!!!!!!

📌 I Göteborg byggs just nu en Fridaskola, precis i utkanten av XXX där vi bor. Eftersom vi inte är speciellt nöjda med skolan våra barn går på så sökte vi plats för dem på den nya skolan. I går var jag och vår filur (10-åriga V) på ett informationsmöte. Där fick vi också chans att veta om barnen fått plats eller inte och, ja, de fick plats båda två. När vi så fått detta besked så letade jag upp de blivande rektorerna och förklarade att V är särskilt begåvad och att jag ville veta hur de kan bemöta honom. Då vänder sig den ena rektorn till V och pratar direkt med honom (han blir sedd!). När de pratat lite säger hon ”Åh va spännande. Det ska bli väldigt roligt att få jobba med dig, och dina föräldrar. Du ska få vara med och utforma ett arbetssätt som passar dig.” Jag var tvungen att nypa mig i armen flera gånger när vi åkte hem. Kan detta vara sant?! Så otroligt lättad och glad idag :)

📌 Kära medfilurföräldrar, glada nyheter: Till dagens utvecklings- samtal med 7-åringen tog jag med 1) hennes nuvarande hemläsarbok ”Den stora spökräddningen”, 2) hennes resultat från www.mattebo-ken.se (som visar att hon når målen i åk3) och 3) mod och uppmunt- ran från era berättelser. Läraren läser just nu en matematikutbildning och frågade om hon får använda vår dotter som ”studieobjekt”. Ja! 7- åringen själv bad att få ta med sig en mattebok hemifrån. Hon sade ”Den innehåller de fyra räknesätten och sånt som utmanar mig”. Och läraren svarade ”Gör det! Då får jag lära mig vad du tycker om”. Slutligen ställde jag frågan varför hon måste göra de enkla uppgifter- na innan hon får använda extraböckerna. Och läraren sade ”Jag vet inte. Jag måste hitta en lösning på det här”. Hurra, jag känner mig hörd!

📌 Så har nu vår 6-åriga son och en annan ”snabblärd” elev i klas- sen fått en varsin mapp med uppgifter från Math Mammoth åk 3 (multiplikation, division osv) att arbeta med i klassrummet när de andra gör enklare (enligt sonen tråkiga) matteuppgifter. Skönt att se ett konkret resultat av våra ansträngningar och det (mycket positiva) mötet för någon vecka sedan.

📌 Hade utvecklingssamtal för yngste sonen (snart 8, började direkt i 2an) härom dagen. Målet för matten är och förblir att han skall tycka det är roligt och inget mer. Läraren verkar vara med på noterna avse- ende hur han lär sig osv och är villig att växla fokus för sonen alltef- tersom han får smak för olika saker. Hon har också insett att det kan växla snabbt och även ta rejäla skutt ibland. Just nu jobbar han med decimaltal och tycker det är kul. Hon är medveten om att hon ännu inte har s a s hittat gränserna för hans kunskaper men fokuserar på att han skall få jobba med saker som han tycker är roligt och utvecklän- de. Det kändes väldigt tillfredsställande och förtroendeingivande, sär- skilt som sonen som regel är nöjd och glad med sin matteundervisning.

📌 Även jag tänkte komma med ett positivt inlägg. Vår G som går i förskoleklass älskar sin skola. Han ville helst inte ha jullov för han tycker att det är så kul att gå i skolan. Vi som föräldrar tycker att hans lärare ser honom för den han är och har klart för sig vad som är hans styrkor och hans svagheter. Vi har hunnit med två möten med hans lä- rare och specialpedagogen och det har varit bra möten. Härom dagen kom han hem och berättade att de lärt sig om ordklasser. De hade lärt sig om verb, substantiv och adjektiv och han kunde redogöra för vilka ord som tillhörde vilken ordklass. Jag blev riktigt imponerad, inte över att han kunde detta, utan att skolan lärde ut detta redan i F-klass. Tilläggas bör att de delat upp de två F-klasserna i olika smågrupper beroende på vad de kan och G är i den mest avancerade gruppen vad jag förstått.

📌 ”Jag kommer nog aldrig kunna gå i en vanlig skola igen”, kon- staterade elvaåring på vägen hem.

Varför undrade jag. Jo därför att han där han nu går får han planera sin dag själv och jobba i sin egen takt.

Förundrad körde jag vidare och funderade kring detta. Det är alltså så fruktansvärt viktigt för honom att kunna planera sin dag. Han som förra våren inte ens kunde komma ihåg OM han får en läxa kan nu

planera hela sin skoltid själv. ... Och det fungerar långt bortom mina vildaste drömmar.

Han kan sitta och planera vad skall göra och hur han skall göra. Hade någon sagt detta till mig när jag förtvivlade i våras så hade jag nästan inte trott dem.

📌 Lyckan när man hämtar sin 6-åriga filur i skolan och han glatt konstaterar "den här sortens dag är min favorit – jag har lärt mig en massa saker i skolan och nu ska jag hem och mysa med mamma!". Han hade fått ett gäng svårare extrauppgifter i matte och sedan fått läsa hur mycket han ville i Saffransmysteriet tillsammans med sin favoritpedagog – tänk så lite det behövs...

📌 Positiva nyheter! Under 2½ månader på hösten flög vår 6-åring (till vår förvåning) igenom åk F-2, och in i åk 3-4 i det webbaserade matteprogrammet Dreambox learning. Över jullovet använde vi, (efter överenskommelse med skolan) Math Mammoth "worktext" i för att se vad vår 6-åring eg kan i matte "på papper" (diagnos). För första gången satte vi oss ned och "gjorde matte" hemma med vår son. Efter några timmars insats (uppdelat i ett 20-45 min pass/kväll) hade han tydligt visat att han behärskade innehållet i åk 1-2, samt en bra bit av åk3. I dag hade vi möte med skolan (med "pappersbevis") och nu är det bestämt att vår son får arbeta vidare, och får stöttning med Math Mammoth åk 3 i skolan (multiplikation 1-12, division, "word problems", bråk etc.). I enlighet med dokument i skafferiet så hade jag som mål (med arbetet på lovet, planering och mötet i dag) att komma överens om en gemensam bild av vår sons kunskap och förmåga och det känns att vi lyckades med det. Vi fick ett trevligt och proffsig bemötande. De visade uppskattning för det jobb vi lagt ned och för att vi "donerat" Math Mammoth åk 1-3 (nedladdningsbart pdf-format) till klassläraren (som genom deras generösa copyright därmed har rätt att skriva ut och använd materialet med alle hennes lärare (delad glädje är dubbel glädje). Vår son är jublande glad. Äntligen får han göra "svårare och roligare matte" precis som han har önskat sig.

📌 Halvleksrapport från skolan i Strängnäs

Båda sönerna går på samma skola och jag hade tänkt berätta mer när ett helt år gått, när jag sett hur allt landat för båda sönerna. Men en halvleksrapport då...

Bra förutsättningar

- Rektorn VET vad särbegåvning är.
- I våras när jag berättade om sönerna sa hon så här: "Troligen räcker inte spetsutbildningen för dina söner men vi är intresserade av sådana barn och vill jobba för att de ska få den stimulans de behöver."
- På skolan finns sju exemplar av "Se mig som jag är" tillgängliga för personalen.
- Ansvarig för spetsklasserna i NO lyssnade på seminariet "Särbegåvad i skolan" där bland annat Roland Persson och Sten Collander föreläste i höstas.
- Engagerad lärarkår
- Jag pratade med kuratorn som sa så här: "Antagligen är det ju inte sonen som ska ändra på något utan skolmiljön som behöver för-

ändras. Det är ingen ide att försöka få honom att simma bland fiskarna i havet om han är en fågel som vill flyga."

- Kamratlig stämning bland eleverna
- Vad har gjorts:
- I Fysik och matematik får fem elever i spetsklassen åk 7, svårare uppgifter. De bestämmer själva om de vill lyssna på ordinarie genomgång eller om de vill gå ut direkt och jobba med gruppens uppgifter. Sen håller läraren extra genomgång med den lilla gruppen. Detta funkar bra för sonen. Läraren delar dessutom med sig av sin polska erfarenhet så sonen har fått se att sättet att räkna och redovisa matematik bland annat beror på i vilket land undervisningen bedrivs.
- Varannan vecka har den lilla gruppen om fem elever ett pass extra-matte.
- För två veckor sedan fick sonen och den andra filuren i uppgift att förbereda en lektion för 9:orna med introduktion i kärnfysik. Att förbereda detta och sen hålla i genomgången för 9:orna tyckte sonen var kul "Hon hade sagt till 9:orna att de kan fråga vad som helst inom kärnfysik till oss för vi kan så mycket!!" sa sonen nöjt.
- Läraren i biologi och kemi gör lektionerna så intressanta att det inte funnits något behov för sonen att få svårare där.
- Prövning i ett eller flera ämnen för årskurs 9 kommer att ske under våren. Detta för att sonen ska slippa lektioner som inte är stimulerande OCH för att det ska frigöras tid till mer stimulerande uppgifter.
- Rektorn har sett till att sonen fått gå med i Föreningen för naturvetenskap som finns på gymnasieskolan. Syftet är att sonen ska ha möjlighet att hitta ungdomar han kan ha utbyte av.
- Vid första kontakten med engelska- och svenskaläraren berättade jag om sonens situation och bifogade länken till webbplatsen begåvadebarn.se (kanonbra webb – tack Staffan!). På mötet två dagar efter berättade läraren att hon surfat runt och läst på, börjat läsa boken "Se mig som jag är" och gav uttryck för hur spännande detta var. Efter det har sonen haft möjlighet att få svårare uppgifter.

Än så länge räcker det inte fullt ut. Sonen (i 7:an) har mycket frånvaro, saknar stimulerande umgänge i skolan och flera ämnen känns meningslösa. Han är välkommen bland kamraterna men tycker de är omogna. Dåliga dagar i skolan blir han mycket nedstämd. För honom fungerar spetsämnen bra. Men jämfört med tidigare skola, som var en bra skola med duktiga pedagoger, så görs här MYCKET mer för att skolan ska passa särbegåvade.

Sammanfattningsvis

Kunskap finns hos rektor och börjar sprida sig bland lärare. Viljan att ge det som behövs finns. Rektorn agerar och det händer saker. Av hennes agerande uppfattar jag det som att hon jobbar på att förändra hela skolan så att särbegåvade ska få det som behövs i vilken klass de än går i. Hon agerar inte bara kortsiktigt för att sonen och den andra filuren ska få speciallösningar nu, som inte skulle fungera långsiktigt för skolan och för särbegåvade i årskurserna under.

Skolan är inte där än, att den är perfekt för särbegåvade men jag uppfattar att rektorn och hennes medarbetare jobbar målmedvetet på att bli det. Till sommaren vet jag bättre hur åtgärder har fallit ut. Fortsätter rektorn och hennes medarbetare så här kommer skolan kunna ge särbegåvade elever en bra miljö på några års sikt.

📌 Jag har tidigare berättat att vi skulle på montessoriskola på besök med vår sjuåriga dotter och frågat lite om era erfarenheter av montessori. Det var en helt underbar upplevelse! Vår dotter har nu gått på skolan i nästan två veckor och hon är en annan tjej. Hon som tidigare hatat skolan och hittat på allt möjligt för att slippa åka dit frågar nu på morgonen: "ska vi inte åka till skolan snart?". Hon har på två veckor utvecklats mer än hon gjort på en hel termin i ettan. Hon säger att det roligaste i skolan är rasten och montessoripassen. Hon är glad och nöjd och för första gången i mitt liv kan jag lämna henne på en skola utan att ha en stor klump i magen när jag åker därifrån. Helt kan jag ju inte slappna av, men jag känner att bättre ställe för henne att vara på kan vi inte hitta!

📌 Solskenshistoria. Min 11 åriga dotter går nu på en montessori skola. Hon beskriver det som att hon lämnade en skola som kändes som ett fängelse och nu är det roligt att gå till skolan. Utvecklingsamtal i skolan genomfördes med respekt och hänsyn. Fröken tog även upp att hon kan våga lämna komfort zonen och våga pröva nya saker. Hon visade att hon ser och förstår henne och lyfte främst fram hennes styrkor. En starkt tjej gick därifrån. Att hon skall få utmaningar på sin nivå är en självklarhet. Sonen trivs bättre och en kurator samt psykolog har anställts. Då det varit stökigt på rasterna startar skolan med rastlekar.

📌 Nöjd med vår skola. Vi hade utvecklingsamtal idag och det verkar faktiskt att de har lyssnat på oss och satsat ganska mycket på att sonens utveckling går framåt och han får en massa nya möjligheter att visa vad han kan och att utvecklas. Hubertusgården i Lund. Kan rekommendera. Hoppas jag blir lika nöjd i fortsättningen också, men den här gången var de toppen. Sista gång vi hade samtal med lärarna, psykolog och rektor ville jag uppmärksamma att T inte är en duktig pojke, att han vill gärna vara osynlig, men han är väldigt intresserad om något är roligt och nytt för honom. Så de bytte nu i januari till en mate bok som heter Prima formula matematik och enligt läraren i varje avsnitt finns det en uppgift för varje nya begrepp för att testa att barnen har förstått, om någon missar något uppgift så ska denna göra ytterligare uppgifter relaterat till det begreppet, men om man inte missar något så finns det andra uppgifter som är svårare än de vanliga.

Det är nog lite för tidigt att bedöma om detta kommer att fungera, men bokvalen visar att de vill det. I andra ämne som svenska tex har de valt att fråga barnen om och om tills alla har lagt till allt de kunde. Som de säger så här får T chans att berätta även mer när de andra har pratat färdigt. De väljer alltså inte bara en som svarar utan alla svar ska lyssnas. Enligt läraren han är med och är aktivt i dessa frågeställningar. Och då är jag glad för jag vet att han gillar berätta om man lyssnar på honom. Men han är aldrig aktiv om det är ointressant. Väldigt praktiska och i vårt fall väldigt passande åtgärder tycker jag.

📌 Tidigare ägnade sig sonen mest åt att dagdrömma på de tråkiga lektionerna. Vändpunkten kom då han pga en dyslexidiagnos fick rätt till datorhjälpmedel i skolan. Att arbeta vid datorn är många gånger

också till fördel för högbegåvade. Skolarbetet blir intressantare och det ökar koncentrationen. Han dagdrömmer inte längre, går i årskurs 6 i vanlig kommunal skola och klarar skolarbetet bra med godkänt i samtliga ämnen

📌 Femteklassarens skola var rent ut sagt skit i höstas. Ny, oengagerad och okunnig lärare och stökig klass. När inte heller rektor verkade fatta något var vi på väg att ge upp och byta skola. NU! Läraren har fått sparken, rektorn har sagt upp sig och 10 barn har lämnat klassen. En ny, superkompetent och engagerad lärare, nygammal rektor (hon slutade, men har kommit tillbaka och har jättebra rykte bland dem som gått länge i skolan) och 13 elever i klassen (åldersblandad fyrfemman). Sonen är lovad att göra diagnoser i matte nu under första veckorna och sedan skall han få matte på sin nivå. Trots att klassen är så liten nivådelar de gruppen i två under matte och engelskalektioner, så det finns alla förutsättningar för verklig individanpassning! Det känns som att sonen går på helt rätt skola just nu. Han lallar också iväg med ett leende på morgonen och vill knappt komma hem på eftermiddagen. Tänk vad fort det kan vända!

📌 Är så glad och tacksam över min dotters skola. Vill dela med mig för att visa att det finns hopp, och lärare som förstår och engagerar sig. Min dotter går i åk 4 och har precis påbörjat matte för åk 7. Hon läser engelska samt So med åk 5. Hon älskar skolan och hennes sociala relationer har förbättrats i takt med att hennes uppgifter blivit stimulerande. Hon mår uppenbart jättebra av utmaningarna och det lite anmärkningsvärda är att hennes självbild har stärkts vilket visar sig genom de initiativ hon tar när det gäller kompisar. Just den sociala biten var ett stort problem förut. Så genom att skoluppgifterna hamnat på rätt nivå så har kompisrelationerna förbättrats, vilket kanske inte är något samband vi hade sett ifall inte dottrens lärare hade varit en så skicklig pedagog. Allt beröm till skolpersonalen.

📌 Efter nästan tre år mot och med F-5 skolan hemma i byn fattade vi i fredags beslutet att enda sättet framåt för K var att byta skola. Så i dag blev det första dagen i "stora" skolans samundervisningsgrupp. Lite läskigt för en 9-åring att hamna på en högstadieskola men K lyste efter tre lektioner och ville inte gå hem! Lärarna som såg och lyssnade på K, alla andra eleverna som välkomnade, allt nytt med datorer, individuella scheman, egna arbetsplatser.

På första lektionen i matte fick K vara med 7:orna => Vi börjar väl så här så får vi se vilka det passar bäst att Du jobbar tillsammans med! => K trodde inte det var sant... Så underbart att se vilket engagemang och vilken glädje över att lära ut och att lära sig. För första gången sedan F-klass ser det nu ut som K hittat rätt i skolan :))

📌 Måste dela lite solsken.. Vi valde att återigen byta skola på vår yngsta filur (12 år) nu till höstterminen. Det var tredje bytet och vi vågade knappt andas de första veckorna. Till vår lycka väcks vi varje dag av en tjej som sjunger i badrummet, sjunger i köket och sedan även sjunger då hon kommer hem efter en hel skoldag. Trots tidigare morgnar, längre skoldagar och nya klasskamrater så ler hon, varje dag!!! För många av oss så vet vi ju vad det innebär att få en sådan dag på en skolvecka, ja till och med en på ett år. Man är lycklig så man gråter inuti och man går från ett viskande ja till ett vrålände YES, när det håller i sig dag efter dag. Efter sex år kantade med sorg, vrede, mobbning, misstro, utanförskap, ja vi kan fortsätta länge, så

har vi nu hittat en väg som verkar fungera (i alla fall för tillfället) och det är fullt tillräckligt just nu. Jag vill dela detta med orden: det finns hopp där ute!!!

📌 Vi vill på detta sätt dela med oss av våra erfarenheter med vår dotter K, nu 10 år gammal och hennes resa under hösten som gått. Vi bor i en by med en byskola med B-form. K har ända sedan F-klass upplevt en situation i skolan av otrygghet, frustration och missförstånd. Hon har varit mobbad, och mobbare. Hon har varit konstant understimulerad och frustrerad. Bland sina kompisar och bland lärare och övrig skolpersonal har hon varit besvärlig, jobbig och dum. Vi som föräldrar har varit med om otaliga möten med skolan, samtal med lärare och personal. Vi har läst upprättade handlingsplaner och ägnat timmar åt att på kvällarna prata med K om hur man uppför sig i skolan och mot sina kamrater. Det hela ledde till att vår skolpsykolog, Anita, gjorde en utredning på K i november 2011.

Det visade sig då att K är särbegåvad. Denna nya kunskap gav oss som föräldrar ny kraft att hjälpa K, men hennes situation förändrades inte i skolan...Hon hade inga kompisar, gick hem från skolan själv ett antal gånger och att skolan började ge upp i att hitta något som hjälpte K att må bättre. Hela tiden har vi som föräldrar stöttat skolan och sökt bidra till lösningar => vi vill så gärna värna om vår skola i byn, det lilla och det lokala. Till slut i höstas insåg vi att vi nått vägs ände, K kunde inte vara kvar i vår skola längre. Så en fredag eftermiddag två veckor före höstlovet fick vi med elevhälsans (och Anitas) hjälp möjlighet att byta skola för K till högstadieskolan i Rättvik och den samundervisningsgrupp som finns där (för Er som varit med på Filurum i somras eller ifjol har träffat några av de lärare som jobbar där). Detta var ett stort steg för oss och inte minst för K => som 9-åring hamnade

hon på en högstadieskola tillsammans med tonåringar, skåp i korridoren, biljardrum och kiosk i uppehållsrummet.

Den resa som K varit med om sedan höstlovet är helt makalös: Mycket tack vare fantastiska lärare trivs hon med skolan och livet, hon har flera nya kompisar, lärarna beskriver henne som ambitiös och engagerad (har vi aldrig hört från skolan någonsin tidigare), hon vågar berätta för sin lärare om hon känner sig ledsen eller orättvist behandlad (har inte heller hänt på 4år...). K bryr sig om sina klasskamrater, är hjälpsam, bidrar i diskussioner och är kreativ på både teoretiska och praktiska lektioner. Som ett talande exempel har hon gått från att i början av hösten läsa matte med åk5 till att nu innan jul ha klarat av stora delar av målen i åk8 och liknande ser det ut i alla ämnen => en progression som vår byskola aldrig skulle ha kunnat klara av att ge K.

Vi har fått en ny dotter som är tillfreds med livet, är lugn och harmonisk, ler och visar tillgivenhet och närhet => något vi inte haft under snart 4 år!!! Visst har vi fortfarande saker att jobba på, men detta är helt FANTASTISKT! Först nu inser vi vilken betydelse den intellektuella stimulansen har på barns välmående.

Vi har i flera år jobbat med Ks sociala förmågor men nu när K får undervisning på rätt nivå är inte detta längre ett problem. Rätt undervisning är helt avgörande för att våra barn skall kunna må bra och trivas med livet.

Vi vill med denna vår historia dela med oss av vår glädje och visa på att det går att förändra situationen för våra barn, så Ni som fortfarande kämpar: ge inte upp! => det finns en lösning för Era barn också!

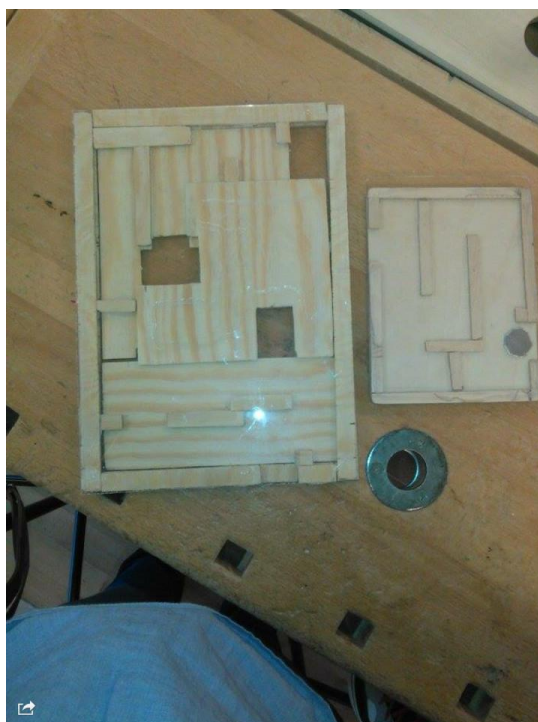

Illustration 33: Pojke (10 år) Lärarens förlaga till höger. Elevens variant måste vändas tre gånger för myntet att komma ut.